

Книга пам'яті
Чернігівської області

**ГЕРОЇ
СІВЕРСЬКОГО КРАЮ**

**Том 2
2016–2020 роки**

ГЕРОЇ СІВЕРСЬКОГО КРАЮ

КНИГА ПАМ'ЯТІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Збірка матеріалів
обласної пошуково-дослідницької експедиції
дітей і учнівської молоді**

**Упорядкування Ганни Гладченко,
Людмили Житнікової та Миколи Шанського**

Том 2

2016 – 2020 роки

(з доповненнями за січень–серпень 2021 року)

м. Чернігів
ПАТ «ПВК «Десна»
2021

УДК 908
Г 39

Книга видана коштом обласного бюджету Чернігівської області в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2021–2022 роки.

Не для продажу.

Координація роботи обласної пошуково-дослідницької експедиції дітей і учнівської молоді та її організаційно-методичний супровід забезпечені комунальним позашкільним навчальним закладом «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Г 39 Герої Сіверського краю. Книга пам'яті Чернігівської області
[Текст] : зб. матер. обл. пошук.-дослідн. експед. діт. та учн. молоді / упоряд. Г. Л. Гладченко, Л. В. Житнікової, М. М. Шанського. – Т. 2 : 2016-2020 роки – Чернігів : ПАТ «ПБК Десна», 2021. 288 с.

ISBN 978-966-502-644-0

У книзі зібрано матеріали про учасників бойових дій – уродженців Чернігівської області, які пішли з життя у 2016–2020 роках, даючи відсіч російській агресії на території України. Том доповнено матеріалами про воїнів, загиблих у 2021 році, – за даними, наявними на час підготовки цієї книги. У виданні подано відомості про воїнів, полеглих безпосередньо внаслідок бойових дій, загиблих з інших причин під час військової служби, а також учасників бойових дій, які пішли з життя після демобілізації. Характери і долі оборонців України розкриваються як через офіційні біографічні довідки, так і через спогади їхніх рідних, близьких та побратимів, зібрані членами ГО «Єдина родина Чернігівщини» та учасниками Чернігівської обласної пошуково-дослідницької експедиції дітей і учнівської молоді.

УДК 908

ISBN 978-966-502-644-0

© Гладченко Г. Л., Житнікова Л.В.,
Шанський М.М., упорядкування,
2021

Зміст

Шановні читачі!	6
Теплюк Іван Іванович	8
Третяк Максим Леонідович	10
Малець Олександр Миколайович	12
Діденко Олександр Кузьмич	15
Самусь Геннадій Васильович	17
Степанець Юрій Вікторович	19
Мальцев Юрій Петрович	22
Озимай Роман Валентинович	27
Назаренко Богдан Анатолійович	30
Перепелятник Олег Миколайович	33
Пилиповський Владислав Олександрович	35
Рогаль В'ячеслав Васильович	39
Ковальчук Сергій Михайлович	40
Гончаренко Віктор Васильович	42
Медведь Ігор Миколайович	44
Лось Роман Миколайович	48
Кошмал Сергій Станіславович	53
Супруненко Андрій Павлович	57
Дегтяр Микола Сергійович	60
Лютенко Микола Миколайович	63
Нестеренко Віктор Георгійович	64
Ільчишин Олександр Миколайович	65
Сковородько Сергій Іванович	70
Манжола Віктор Іванович	71
Стацун Андрій Олексійович	72
Жижка Сергій Васильович	73
Макаренко Анатолій Миколайович	74

Халимон Сергій Миколайович	75
Димитришин Володимир Васильович	76
Володько Юрій Миколайович	77
Сотник Василь Васильович	81
Альохін Руслан Валерійович	84
Бальченко Володимир Іванович	90
Пономаренко Дмитро Олександрович	94
Стаценко Геннадій Анатолійович	99
Санік Олег Володимирович	102
Кірієнко Олександр Вікторович	106
Смирнов Павло Юрійович	110
Аміров Руслан Алієвич	115
Кобець Михайло Олександрович	119
Сорока Юрій Васильович	124
Хрол Володимир Іванович	127
Кістерний Ігор Миколайович	131
Богдан Юрій Вікторович	134
Ліпницький Віктор Олександрович	135
Пащенко Ігор Іванович	140
Маслов Віктор Олегович	146
Мальцев Володимир Анатолійович	151
Мінчуков Володимир Анатолійович	156
Сисков Дмитро Вадимович	161
Єгоров Валерій Ігорович	167
Шостак Микола Григорович	172
Нехаєнко Андрій Петрович	174
Рубан Павло Петрович	181
Ярош Ігор Юрійович	183
Авдієнко Максим Олександрович	185
Воробей Іван Володимирович	191
Ірха Павло Миколайович	193

Денисов Микола Віталійович	197
Каракуль Володимир Валерійович	203
Чуфицький Олександр Євгенович	206
Аніч Олег Миколайович	210
Кононенко Ігор В'ячеславович	212
Рак Владислав Миколайович	213
Шарко Олександр Олександрович	218
Костюк Олександр Васильович	224
Антиков Дмитро Миколайович	226
Ребенок Олег Вікторович	230
Головаченко Олександр Васильович	233
Ареф'єв Євгеній Віталійович	234
Черненко Володимир Вікторович	239
Кисельов Євгеній Валентинович	242
Михайлівський Олександр Петрович	247
Баженов Мирослав Володимирович	252
Петраускас Сергій Сігітасович (позивний «Ящур»)	258
Шпак Володимир Віталійович	261
Колесник Павло Сергійович	267
Каплиця Архистратига Божого Михаїла на честь Воїнів, погблих за Україну	271
«Сіверщина. «Блокпост Пам'яті».	277

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

2014 рік став переломним не тільки в історії української державності, але й для розвитку війська нашої країни.

Анексія Криму Росією і подальше вторгнення військ агресора на територію Донецької та Луганської областей спонукали українське суспільство до рішучих дій. Тисячі громадян, певна частина яких жодного дня не служила в армії, висловили бажання захищати свою Батьківщину зі зброєю в руках.

Їхня життєва дорога – шлях священного обов'язку – захисту територіальної цілісності і суверенітету нашої незалежної України. Цей шлях устелений орденами і медалями бойової мужності і героїчного патріотизму славних синів українського народу. Журавлями здіймаються у небесну височінь душі Воїнів-захисників, щоб звідти оберігати кожний наш мирний день.

Різними дорогами йдуть Герої у безсмертя, але ці дороги обов'язково зустрінуться і зйдуться воедино, як єдиним було їхнє прагнення кращого майбутнього на рідній, мирній, незалежній, сильній і непереможній українській землі.

Продовжуючи збирати матеріали до II тому книги «ГЕРОЇ СІВЕРСЬКОГО КРАЮ», матері, батьки та дружини надавали інформацію про рідних. У цей том увійшли, доповненнями, матеріали про загиблих у 2014 році, які не були подані до попередньої збірки, та про тих воїнів, які загинули чи померли у 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 роках.

У цій книзі, любий читачу, знайдеш цікаву інформацію про «Каплицю Архистратига Божого Михаїла на честь Воїнів, полеглих за Україну», яка є однією з перших і кращих каплиць в Україні на секторі військових поховань воїнів з Чернігова, загиблих при стримуванні та відсічі збройної агресії Російської Федерації на територіях Донецької і Луганської областей.

Також буде цікаво дізнатися про важливість і доцільність ме-

моральної експозиції «СІВЕРЩИНА. «БЛОКПОСТ ПАМ'ЯТІ», яка є авторським некомерційним проектом громадської організації «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ», де кожна виставкова вітрина є родинною реліквією.

Уклонімося нашим землякам – нинішнім захисникам України, тим, хто віддав своє життя за її цілісність, подякуймо і побажаймо перемоги тим, хто саме зараз оберігає і боронить її незалежність.

Микола ШАНСЬКИЙ,

голова правління ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ»;

Раїса ШАНСЬКА,

членкиня правління ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ»

Теплюк

Іван Іванович

21. 01. 1993 – 18. 02. 2014

Теплюк Іван Іванович народився 21 січня 1993 року на Київщині. Він був зовсім маленьким, коли помер батько. Мама лишилася працювати й навчатися в Києві, а хлопчика забрала бабуся Євдокія Дмитрівна в Олександрівку Бобровицького району на Чернігівщині.

Тут Ваня став першокласником, навчався в Олександрівському навчально-виховному комплексі до 2010 року. Хлопчик ріс допитливим. Його цікавило все: наука, техніка, спорт, громадська робота, мистецтво. Ще, як і всі сільські діти, любив землю, знався на господарстві. Для бабусі він був «хазяїн» і цим дуже пишався. Починаючи з 7 класу, став «винахідником». То бункер у старому погребі обладнає на кшталт військового, то порох починає виготовляти. Добре, що намірами ділився з дорослими, і біди не трапилося. Усі вже тоді вбачали в ньому сильну натуру, хоча був вродливий, як дівчинка.

Дорослішав, серйозно замислювався над життям. Дуже хотів аби селянам жилося комфортніше, щоб більше відпочивали. У творах писав про сучасне село, мріяв учитися, зробити кар'єру, щоб допомагати модернізувати культурну і спортивну галузі в Олександрівці.

У старших класах захопився штовханням ядра. Справжнього снаряду в школі не було. З учителем фізкультури «змайстрували» щось чотирикутне і так тренувалися. У 2009 та 2010 роках був призером районних змагань із цього виду спорту.

І рідні, і вчителі вірили, що цей хлопчина досягне своєї мети. Коли став студентом юрфаку філіалу Одеської юридичної акаде-

мії, ділився враженнями від студентського життя. Часто говорив, що треба працювати над власним вдосконаленням: і моральним, і фізичним. Тому канікули присвячував участі на будівництві, роботі при монастирі, а після третього курсу відчув, що не вистачає служби у війську.

Наполегливо працював над собою. Великий вплив на становлення мав вітчим. Про нього розповідав як про цікаву, розумну людину. Поруч була мама, яка вирішувала важливі проблеми. Завжди гарно зі смаком одягнений, охайний, справжній красень. Але найбільше був вдячний бабусі за її мудру земну науку, за довіру. Возив її до Києва, водив

на концерти у найкращі зали й сидів поруч із нею, їхав у село з вишуканими столичними гостинцями.

Лютий 2014 року перекреслив усе. Лишив від Вані Теплоюка пекучий біль у серцях усіх, хто його знав.

Ховали солдата всією округою. Кричали душі, не можна було повірити в той жах. Ми були набагато слабшими, ніж він. Ми були винні в його смерті. Ми були невидячими, щоб застерегти.

Добрий дух Вані Теплоюка живе у його школі. Ясні очі гріють кожного, хто зустрічається з його поглядом на меморіальній дошці. Тільки там написано:

«Теплюк Іван Іванович», а для нас він Ваня Теплоюк.

Вибач, хлопчику!

Автор: Шляхова Антоніна Михайлівна, учителька української мови та літератури Олександрівського ЗЗСО І-ІІ ступенів Бобровицької міської ради Бобровицького району Чернігівської області

Третяк
Максим Леонідович
08. 07. 1993 – 18. 02. 2014

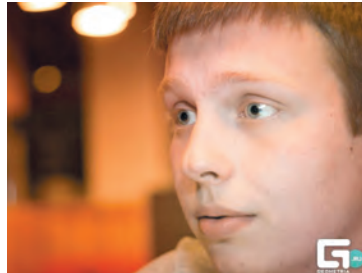
Народився 8 липня 1993 року в місті Чернігів.

Навчався у Чернігівській школі № 28 по 2010 рік. Після закінчення школи навчався у Чернігівському інституті економіки і управління. Працював офіціантом у чернігівських кафе («Шарлотка», «Чашка»), на фестивалі «Казантип».

Юнак мріяв стати юристом, але у вересні його призвали до армії. Хлопець сам попросився до внутрішніх військ, бо долю хотів пов'язати з правоохоронними органами.

Батько Максима – воїн-афганець, завжди вчив сина бути справжнім чоловіком, пишався, коли той на відмінно склав усі іспити проходження служби.

Рядовий строкової служби, стрілок 1-ої патрульної роти 1-го патрульного батальйону ВВ МВС України, в/ч 3030 (м. Київ).

18 лютого 2014 року біля 17.00 отримав тяжке вогнепальне поранення в область шиї, від якого помер у машині швидкої допомоги.

Похований Максим Третяк 21 лютого в м. Чернігові на кладовищі Яцево на Алеї афганців.

У Чернігові 6 травня на приміщенні загальноосвітньої школи № 28 встановлено меморіальну дошку пам'яті загиблих під

час виконання службових обов'язків чернігівців Віталія Рябого, Олександра Сабада та Максима Третяка.

У столичній бригаді охорони громадського порядку Національної гвардії України вшанували загиблих військо-

вослужбовців Максима Третяка та його друга Івана Теплюка. Загинули вони разом.

Командування частини вшанувало пам'ять за загиблими біля меморіальної плити на Монументі загиблих працівників ОВС на Солом'янській площі міста Києва, на якій викарбувані прізвища Іван Теплюк та Максим Третяк.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівник – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Малець

Олександр Миколайович

26. 08. 1994 – 18. 01. 2016

Народився Олександр 26 серпня 1994 року в селі Макишин Городнянського району Чернігівської області.

У 2012 році закінчив Макишинську ЗОШ I-III ступенів, де отримав атестат про повну загальну середню освіту.

З 1 вересня 2012 року по 27 червня 2013 року навчався в Чернігівському професійному ліцеї залізничного транспорту, де отримав професію монтажник гіпсокартонних конструкцій, штукатур. Строкової служби не проходив – комісували. 6 листопада 2015 року на підставі контракту вступив до лав захисників Вітчизни. Був направлений на два місяці у навчальну частину в с. Десна.

6 грудня прийняв присягу у військовій частині В0941. Зовсім скоро у складі свого підрозділу готувався вирушити на схід України. Перед відправкою скористався нагодою побувати вдома на новорічні свята. Тоді ж і занедужав. За допомогою зверталися у районну лікарню. Вночі з 5 на 6 січня з Городнянської районної лікарні швидка Київського військового шпиталю забрала Олександра в дуже тяжкому стані до Києва. 13 днів боролися лікарі за життя солдата, але 18 січня 2016 року він помер.

Хоч Олександр повоювати і не встиг, його поховали як героя з усіма військовими почестями. Поховано солдата в рідному селі 21 січня.

– Про Сашка не можна сказати нічого поганого, – розповідає сестра. Характеризуючи його з упевненістю скажу, що мій брат був привітним, ввічливим, мужнім, добрим. Я завжди могла розраховувати на його допомогу та підтримку. Він був працювитою

та справедливою людиною. Ніколи нікому ні в чому не відмовляв. У мого братика було багато друзів, які його поважали. Саша дуже любив свого племінника, з нетерпінням чекав його приїзду. Любив з ним гратися та балував його іграшками. Мені не вистачає мого рідненького братика, я дуже сумую за ним. Згадуючи його, на серці стає пусто та боляче до сліз.

Світла і вічна пам'ять захиснику України.

Спогади односельців

Стадник Володимир Терентійович, голова села Макишин
Мені Сашко запам'ятався, як радісний, сповнений енергії і сил юнак. Був дуже ввічливий, охайний, працьовитий. Піклувався про своїх батьків та старших людей. Любив природу і життя, мріяв створити власну сім'ю і жити у вільній країні.

Гришай Ганна Григорівна, сусідка

Такої дитини я ще не бачила. Такий трудящий. Як бджілка весь день крутиться по господарству. Вони тримали коня, то він усю роботу конем виконував і вдома, і людям. Нам з дідом все допомагав. Тільки попроси – не відмовить ніколи. А який же красень був (плаче). Високий, вродливий, завжди охайний. Коли не йде, завжди привітається, питає: «Як справи? Як здоров'я». Жаль, що так трапилося. Він був би гарним господарем.

Середа Максим Васильович, однокласник

З Сашком ми здружилися ще до школи. В школі сиділи за однією партою. Дружба була в нас міцна, тому й після школи вирішили вступати разом до Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту. Разом жили в гуртожитку. Скільки в нас всього було, але ми цінували нашу дружбу. Сашку я довіряв свої мрії. Він вірний товариш. Після ліцею я пішов на строкову службу. Сашко теж дуже хотів іти служити в армію, але його за станом здоров'я не взяли. Він дуже переживав і заздрив мені. З Сашком можна було йти на будь-яке завдання, він завжди допоможе і не залишить у скрутному становищі. Дуже шкода, що його вже немає серед нас. У нього були такі величезні плани щодо подальшого життя.

Ісаченко Віра Михайлівна, класний керівник

Я запам'ятала Олександра як старанного учня. Хлопець навчався в міру своїх сил, мав здібності й особливий інтерес до вивчення гуманітарних предметів. Цікавився історією, відвідував краєзнавчий гурток. Сашко захоплювався технікою і мав навички роботи на комп'ютері. Пам'ятаю його як активного учасника спортивних змагань, члена шкільної спортивної команди. Брав активну участь у житті школи та класу. Мав багато друзів, підтримував дружні стосунки з багатьма однолітками. Був скромним, товариським, стриманим, врівноваженим.

Пошуковий загін Смичинської ЗОШ І-ІІІ ст. Городнянської районної ради, учні школи 5-9 класів.

Керівник – Войцехівська Наталія Іванівна, вихователька групи продовженого дня Смичинської ЗОШ І-ІІІ ст.

Діденко
Олександр Кузьмич
25. 06. 1953 – 23. 01. 2016

Народився 25 червня 1953 року в селі Курінь Бахмацького району.

Після завершення навчання працював у місцевому колгоспі механізатором, водієм. Згодом – водій в автобусному парку Харкова та Києва, а від 1979 до 1993 року працював на птахофабриці в селі Гаврилівці Київської області. Мав приватний бізнес із перевезення вантажів.

Учасник ліквідації аварії на ЧАЕС.

Уступив до Збройних сил України добровольцем. Солдат, технік-механік танкової роти «Холодний Яр» окремого загону особливого призначення «АЗОВ».

Помер 23 січня 2016 року від серцевого нападу під час несення

служби в районі селища Урзуф Мангушського району Донецької області.

Похований в місті Києві.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівник – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

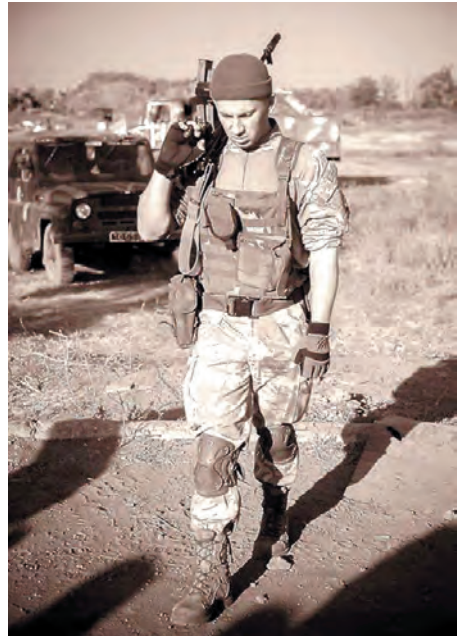

Самусь
Геннадій Васильович
25. 07. 1993 – 02. 02. 2016

Самусь Геннадій Васильович (позивний «Амур») народився 25 липня 1993 року в с. Краснопіллі Коропського району Чернігівської області. Тут пройшло його дитинство і юність. У 2011 році закінчив Краснопільську середню ЗОШ I – III ступенів, де зарекомендував себе чесним і порядним учнем. Від 1 вересня 2011 року навчався у Конотопському професійно-технічному училищі № 20, яке закінчив 20 лютого 2013 року за спеціальністю «електрогазоварник, слюсар з ремонту автомобілів».

23 квітня 2013 року пішов на строкову службу, яку проходив у зенітно-ракетних військах у місті Василькові Київської області. Там же в липні 2014 року підписав короткостроковий військовий контракт на особливий період. Згодом добровільно подав рапорт про направлення його для подальшої служби в зону АТО.

У лютому 2015 року відбувся під Донецький аеропорт у складі зведеного загону «Дика качка». Під час одного із бойових зіткнень 17 берез-

ня 2015 року був поранений у ліве передпліччя. Серпень – вересень 2015 року був удруге під Донецьким аеропортом.

Третій раз за власним бажанням виїхав у зону АТО 10 січня. 11 січня отримав звання сержанта. Також як водій він здійснив два виїзди в зону АТО – возив бійців на ротацію і за тиждень повертався в свою частину під Броварами.

Геннадій швидко долав сходинки військової служби. Після АТО, набувши досвіду, був призначений командиром відділення, а потім – головним сержантом радіотехнічної батареї зенітно-ракетного дивізіону бригади Повітряних сил. Він спеціаліст своєї справи. Гена був смілий і відважний. Він не раз рятував своїх побратимів, вивозячи з-під страшних обстрілів. А ще він був справжнім професіоналом, універсальним воїном, висококласним водієм, кулеметником, гранатометником.

2 лютого 2016 року під час виконання військового обов'язку головний сержант батареї зенітно-ракетного дивізіону 96 зенітно-ракетної бригади військової частини А-2860 22-річний Геннадій Самусь загинув, підірвавшись на розтяжці. Це сталося поблизу селища Мілове на Луганщині, яке розташоване на кордоні з Росією.

Нагороджений відзнакою «За доблесть та звитягу». Неодноразово був нагороджений грамотами та подяками за сумлінне виконання службових обов'язків, зразкову військову дисципліну, особисту взірцевість, наполегливість, зразкове виконання бойових завдань та багато іншого.

Туристсько-краєзнавчий гурток «Екстрім»: Дмитренко Валерія, Назаренко Тетяна, Пасько Ірина, Чайка Борис, Іваницька Аліна, Єременко Микола, Іващенко Максим, Яковенко Роман, Шостак Тетяна.

Керівники пошукової групи: Пономарчук Сергій Анатолійович – Карильська ЗОШ I–III ступенів, Коток Ірина Олександрівна – Карильська ЗОШ I–III ступенів, с. Карильське, Коропський район

Степанець

Юрій Вікторович

03. 11. 1980 – 11. 02. 2016

Народився 3 листопада 1980 року в місті Бердичеві Житомирської області.

Закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 2, а в 1999 році – Чернігівське професійно-технічне училище № 6 за спеціальністю «столяр».

У 1999 році був призваний на строкову військову службу, яку проходив у складі 95-ї окремої аеромобільної бригади (м. Житомир) на посаді розвідника. Після служби в армії працював столяром у будівельній корпорації «Укртрансбуд».

Призваний до Збройних сил України в кінці січня 2015 року. Сержант, старший механік-водій БМП 17-го окремого мотопіхотного батальйону 57-ї окремої мотопіхотної бригади.

Помер 11 лютого 2016 року під час відпустки вдома, не витримало серце.

Похований 13 лютого 2016 року в Чернігові на міському кладовищі «Яцево».

Нагороджений нагрудним знаком начальника Генерального штабу України «Учасник АТО».

У пам'ять про Юрія Степанця у лютому 2020 року на будівлі Чернігівської загальноосвітньої школи № 2 встановлена меморіальна дошка.

Спогади матері Степанець Олександрі Іванівни

Пригадалося дитинство сина. У шкільні роки він був веселим, жвавим та допитливим хлопчиком. Учився грати на баяні, ходив до танцювального гуртка, а одного разу вчителька готувала з ними до новорічних свят обряд щедрування. Юра любив виступати, та йому запропонували роль Маланки, бо не було дівчинки, погодився, бо був слухняною дитиною, але сильно переживав і все питав мене: «Мамо, я що, на дівчинку схожий? Хлопці будуть сміятися і дражнити Маланкою». Заспокоїла його як могла. Він і справді був схожим на дівчинку, із ніжними рисами обличчя, світлим волоссям та блакитними очима.

То була щаслива пора, коли всі ми жили разом, були живі та здорові, із великими надіями на майбутнє.

А цей спогад із дорослого синового життя.

Одного разу зателефонував до нас хлопець із АТО і сказав, що родом із Бахмача і став мені дякувати за сина, говорив, що Юра зберіг йому життя, і розповів про бій, що відбувся під Торець-

ком. Він водій танка, і коли вони потрапили в оточення, танк підбили, усе горіло, а вибратися було неможливо, бо ворог стріляв, не зупиняючись. Хлопець уже прощався з життям, коли на них вийшов розвідувальний загін, та хлопці, побачивши бій, щоб не потрапити в полон, почали швидко відходити, а Юра, незлякавшись, почав стріляти, визвавши вогонь на себе. На якусь мить ворог переключив увагу на Юру, а хлопчина з Бахмача встиг через нижній люк танка вилізти, відповзти та врятуватися. Після цих подій вони познайомилися,

побраталися і домовилися обов'язково зустрітися в Чернігові... Та не судилося.

Я слухала його і дивувалася, бо не знала, що мій син такий сміливий і мужній. Світла йому пам'ять та повага від людей.

Вихованці гуртка «Чайниці».

Керівниця – Суцова Валентина Василівна, учителька англійської мови спеціалізованої загальноосвітньої школи № 2 I-III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов, м. Чернігів

Мальцев
Юрій Петрович

20. 10. 1966 – 05. 03. 2016

Юрій Петрович Мальцев народився 20 жовтня 1966 р. у м. Красному Перекопі Каховського району Херсонської області. Коли Юрко був ще маленьким, його сім'я переїхала до села Жовтневого Коропського району Чернігівської області. Від 1973 до 1980 р. навчався в Жовтневській середній школі. Його однокласники згадують, що він завжди був душею компанії.

Після закінчення 8 класів Юрій вступив до Борзнянського технікуму на спеціальність «Бджільництво». Від грудня 1984 до жовтня 1986 р. служив в армії, де набув військовий фах стрільця-снайпера, а повернувшись додому, влаштувався працювати директором Жовтневського будинку культури.

Від 1989 до 1990 р. Юрій працював бджолярем у Краснопіллі, де і народилася його перша донечка Альона. У 1990 р. разом із сім'єю переїхав до Радичева, влаштувався будівельником у КСП «Іскра». У 1991 р. до сім'ї знову прийшло щастя – народилася Катруся. Після розпаду колгоспу працював у ТОВ «Хотинь». Під час стихійного лиха на Прикарпатті у 2008 р. Юрій працював будівельником з відновлення мостів у Чернівецькій області.

Незважаючи на те, що Юрія було знято з обліку в райвійськоматі, він відновлює військовий квиток, щоб піти на службу до ЗСУ. Мобілізували воїна 12 лютого 2015 р., під час четвертої хвилі мобілізації. Служив у 92-ій окремій механізованій бригаді 16-го окремого мотопіхотного батальйону територіальної оборони «Полтава» кулеметником, мав звання старшого солдата. Починаючи від 25 березня 2015 р., практично весь рік із невеликими

перервами, Юрій Мальцев (позивний Кіт) провів безпосередньо в зоні АТО, у самому центрі подій.

5 березня 2016 р. Юрій Петрович чергував на опорному пункті в районі м. Авдіївки Донецької області. Перед ними стояло завдання – не допустити прориву піхоти і танків противника. Після першого обстрілу виявилось, що пошкодило лінію електропередач, і воїн викликався відновити електропостачання. Відшукав місце розриву, полагодив лінію, але поряд розірвалася міна, її осколки завдали смертельних поранень бійцеві. Від тяжких травм Юрій Петрович помер на місці.

Указом Президента від 8 квітня 2016 р. Юрія Петровича Мальцева посмертно було нагороджено орденом «За мужність» III ступеня.

Спогади старшого сержанта Швидченко Олега Васильовича – позивний «Швед»

Узимку 2016 року 58 бригада перебувала на сході України та

вела запеклий бій поблизу м. Авдіївка Ясинуватського району. Авдіївська промзона була тією визначальною точкою на карті, яка щодня позначалась, як одна з небезпечних та гучних. Це було 6 лютого о 05.00 ранку 2016 року.

Бійці ЗСУ підійшли до крайньої позиції Ясиноватської розв'язки разом з хлопцями із «Правого Сектору» та розвідкою бригади.

Спочатку командир роти зібрав особовий склад та розбив бійців по відділеннях. У «Правому секторі» командирів на той час у хлопців не було. Командуванням займались солдати та сержанти.

Взвод вів старший солдат-кулеметник Юрій Петрович Мальцев. Худорлявий чолов'яга з козацьким чубом та вусами. Справжній патріот та син своєї Батьківщини. Почався мінометний обстріл з боку ворога, який перебив кабель на генераторі. Юрій хотів його полагодити, але не встиг. Від розриву міни боєць зазнав тяжких поранень ніг і плеча та від поранень та больового шоку помер на місці. Він помер за Батьківщину та свій народ...

Справжні герої завжди залишаються на вустах і в серці патріотів Батьківщини.

Спогади дружини Мальцевої Наталії Миколаївни

Із своїм чоловіком, Юрієм Петровичем Мальцевим, я прожила довге життя, в якому були і радощі, і сумні моменти. Ми ділили їх завжди порівну. Тому, коли дізналася про загибель чоловіка, перше, що подумала: «Як жити далі без нього?». Час минув, я живу, але біль не проходить та не минають спогади про Юрія. Та і як його забути, якщо буяє сад, посаджений чоловіком, усе більше розростається виноград, за яким з любов'ю доглядав мій Юра? Якщо в будинку, куди не кинеш погляд, майже все зроблено його руками? А руки у нього справді були роботящі, ні хвилинки не могли бути без діла. За що б не брався, все виходило, тому, мабуть, немає в Радичеві жодного обійстя, де б мій Петрович щось не зробив: піч, грубу, газовий стояк, ванну кімнату. Та хіба все

пригадаєш. Часто згадую, як Юра грав з маленькими доньками в хованки, як по-дитячому радів, коли не могли його знайти. Згадую, як таємно від мене, разом із дівчатками готував подарунки до річниці нашого весілля. А ще пам'ятаю борщ, який варив Юрій, наваристий, духмяний, і пельмені, які ліпив разом з доньками. Юра був непосидючий, якщо не було роботи в селі, то їхав на заробітки, а коли здоров'я трохи почало підводити, зайнявся пасікою. І все робив з любов'ю: з любов'ю доглядав за бджолами, з любов'ю пригощав усіх медом. Друзів мав багато, двері нашого будинку були завжди для них відчинені, до таких, як Юрій, люди тягнуться, бо не було в нього ні заздрості, ні жадібності, ніколи нікого не судив. Тому в АТО пішов добровільно, сказавши мені на прощання: «Як не я, то хто? Я йду на захист України, тебе, наших дітей і внуків. Я не можу бути вдома, коли йде війна». Ніколи не забуду ці слова, якби так усі думали й робили, то вже давно б скінчилася війна, яка забирає від нас кращих.

Спогади друга та однокласника Миколи Єрошенка

Моє дитинство тісно пов'язано з Юрієм Мальцевим – однокласник, друг, товариш...

З 1974 по 1982 роки разом вчилися у Жовтневській середній школі. Юрій у шкільні роки захоплювався фотографуванням, шахами, улюбленим предметом була математика, а після уроків бігли разом грати в хокей. Ініціативний, товариський та наполегливий у досягненні своєї мети.

Пізніше продовжували дружити, обмінюватися думками та телефонувати один одному. З Юрієм завжди було про що поговорити.

Літом 2015 року телефонним дзвінком повідомив: «Я в АТО...». Разом з Юрієм в ЗСУ пішли ще троє наших однокласників.

На знак вшанування пам'яті Воїна АТО в Рождественському, де Юрій навчався, з ініціативи однокласників і небайдужих од-

носельців 15 грудня 2016 року встановлена меморіальна дошка.

Берегти пам'ять про героя – це наш обов'язок. Низько схиляємося перед його подвигом.

Віддав життя... Поліг в бою...
Біль і сум стискають душу.
Він виконав сповна місію свою,
А я собі кажу: «Я пам'ятати мушу».

Матеріал записано зі слів удови героя Мальцевої Наталії Миколаївни.

Пошуково-дослідницьку роботу здійснювали члени шкільного клубу «Патріот», учні 9 – 11 класів Радичівської ЗОШ I-III ступенів, с. Радичів, Коропський район.

Керівниця: Простак Галина Леонідівна, учителька історії Радичівської ЗОШ I-III ступенів, с. Радичів, Коропський район

Озимай

Роман Валентинович

06. 05. 1984 – 08. 03. 2016

Озимай Роман Валентинович народився 6 травня 1984 року в с. Жуківщина Козелецького району Чернігівської області, де проживав зі своєю родиною.

У 1990 році пішов до першого класу Остерської школи ім. Сеспеля. Після закінчення школи вступив до Остерського будівельного технікуму та, не закінчивши його, пішов до лав української армії. В 2004 році після закінчення служби в армії вступив на навчання до школи міліції в м. Києві, де згодом почав працювати в правоохоронних органах .

З 2011 року працював в ТОВ «Форнетті України».

У квітні 2014 року був призваний до Збройних сил України, а у травні того ж року був направлений в зону бойових дій. Солдат 13-го окремого мотопіхотного батальйону 1-ї окремої танкової бригади. Брав участь у боях в районі Дебальцевого.

Нагороджений медалями «Учасник АТО» та «Учасник бойових дій».

Після демобілізації, 8 березня 2016 року трагічно загинув у с. Жуківщина. Похований 10 березня 2016 року в с. Жуківщина.

Спогади рідної тітки Наталії

Я хочу розповісти про свого племінника Рому. Цей хлопець мав велике серце, гарну вроду, та не мав щасливої долі. Він був моїм єдиним племінником і залишився в моїй пам'яті і серці назавжди. Його батьки розлучилися, коли він був ще не сформованою особистістю, і це вплинуло на його майбутнє. Хлопець тяжко переживав розлучення батьків, довгі роки не міг себе знайти, бо

в нього не було важливих по життю авторитетів, яких хотілося наслідувати. Ті роки були для нього не найкращими, і мені було нестерпно за цим спостерігати, та я нічого не могла вдіяти, мої настанови не були почуті.

І ось одного дня йому прийшла повістка, страшний виклик на війну, але він так не вважав, бо для нього це був ковток свіжого повітря, як другий шанс на нове життя. Рома потрапив в одну з найбільш активно обстрілюваних частин, де загарбники постійно вели свої напади. По словах його побратимів, він ніколи не боявся йти першим, чесно відстоював свою країну. Я дуже пишаюся ним і низько вклоняюся йому за це. Я впевнена, що хоч кілька сантиметрів, а може й кілометрів нашої Батьківщини залишилися незагарбаними ворогом завдяки таким захисникам як Роман.

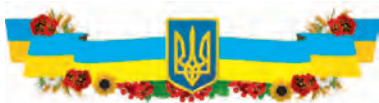

Потім повернення додому. Це був інший Рома. Він побачив смерть власними очима, втратив багатьох друзів, але знайшов нових, які допомогли йому віднайти себе. Він став мудрішим, упевненішим та справедливішим.

Рома був уважним до мене. Одного разу, на мій день народження, він приніс величезний букет квітів. Ні, не троянд, не дорогу композицію, а букет польових ромашок, це був найкращий букет, бо збирався з любов'ю і натхненням. Він не забув про мене і, навіть не маючи коштів,

подарував мені незабутні емоції від такого подарунка. Я й досі згадую його карі очі, які випромінювали позитив.

Але одного дня до нас прийшла страшна звістка, мені повідомили, що він помер... І не своєю смертю. Його не вбила війна, не вбило нещасне життя до війни, його наздогнала і вбила... доля. Він загинув при нез'ясованих обставинах. Далі все було як у тумані. Похорон і після нього я і досі не вірю, що це сталося в моїй сім'ї і саме з Ромою. Незважаючи ні на що, впевнена – він зараз в світлому місці, йому там добре, Рома там відпочиває від пекла, яке пережив на цьому світі. Земля йому пухом, він у моїй пам'яті назавжди залишиться усміхнений, з гарними карими очима, мужнім, сміливим хлопцем, що пішов захищати нас від ворога.

Назаренко
Богдан Анатолійович
04. 12. 1982 – 15. 03. 2016

Народився 4 грудня 1982 року в Сосниці.

У 1999 році закінчив Сосницьку гімназію імені Олександра Довженка, а у 2001 році – Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку.

Від 2001 до 2003 року проходив строкову військову службу в Збройних силах України.

З 2001 по 2005 рік заочно здобував вищу освіту в Чернігівському державному інституті економіки та управління за спеціальністю «облік і аудит».

Протягом 2003–2008 років працював помічником дільничного Сосницького РВ УМВС України в Чернігівській області у званні лейтенанта. За час служби в органах МВС отримував подяки за сумлінне виконання службових обов'язків.

Двічі обирався депутатом Сосницької селищної ради.

З 2008 року по 30 квітня 2015 року займався підприємницькою діяльністю.

Призваний до Збройних сил України 30 квітня 2015 року. Солдат, водій відділення управління взводу управління командира

гаубичної самохідної артилерійської батареї 1-ї окремої танкової бригади.

Помер від набряку головного мозку 15 березня 2016 року біля міста Волновахи Донецької області.

Похований 18 березня 2016 року в Сосниці.

Без батька залишилися діти, Діана (2008 р. н.) та Артемко (2014 р. н.), без чоловіка – молода дружина Раїса Ігорівна, без сина – батьки Лідія Антонівна та Анатолій Федорович.

У пам'ять про Богдана Назаренка у березні 2017 року на будівлі Сосницької гімназії імені О. П. Довженка встановлена меморіальна дошка. Богдан Назаренко вшанований у жовтні 2017 року в Сосниці в меморіальному комплексі Пам'яті воїнам АТО та Героям Небесної Сотні.

Спогади односельців

Він був звичайним, скромним і тихим хлопчиком.

Як і його товариші, любив життя, природу. В родині був наймолодшим сином, старшим був Юрко.

Богданчик завжди дарував рідним свою усмішку, доброту. Мама молодшеньким завжди приділяють більше уваги, жаліють, пестять. Не обділений був і Богдан материнською любов'ю. Він і сам був дуже гарним, лагідним синочком: завжди радував

маму теплими словами, був допитливим, хотів про все дізнатися. Мама його називала «тихе літечко». Учителі завжди характеризували як вихованого, чемного, чесного і відповідального учня.

Друзі ніколи не чули від нього ніяких образ і радо товаришували з ним.

Швидко пролетіло дитинство, прийшла чудова пора юності.

Богданові зустрілася юна красива дівчина Раїса Чугаєва, яку одного вечора він побачив на дискотеці і відразу ж закохався. Це був день 12 липня 2003 року. У їхньому житті цей день був дійсно святом. Щастю не було меж. Рая згадує, що її Богдан був дуже цікавим, розумним, красивим, ніжним хлопцем.

Богдан був гарним сім'янином, у них народилося двоє дітей: донечка Діана та синок Артемчик. Усю роботу виконували разом: і вдома, і на городі, і батькам допомагали. Дуже любили відпочивати на природі, і теж усією родиною.

І здається нічого не віщувало біди. Та вона прийшла зненацька...

Пошукова група: Кудіна Діана, Авраменко Катерина – учні Сосницької гімназії імені О. П. Довженка.

Керівниця – Перфільєва Л. М., заступниця директора з виховної роботи Сосницької гімназії імені О. П. Довженка

Перепелятник
Олег Миколайович
01. 12. 1979 – 16. 03. 2016

Народився 1 грудня 1979 року в селі Халимоновому Бахмацького району.

Навчався в Плішивецькій та Книшівській загальноосвітніх школах Гадяцького району Полтавської області. А потім – у Полтавському професійно-технічному училищі № 10. Закінчив Гадяцьке професійно-технічне училище № 47 за спеціальністю «водій».

Працював трактористом на місцевому підприємстві та на бурових.

Призваний до Збройних сил України в березні 2015 року. Солдат, водій 16-го окремого мотопіхотного батальйону 58-ї окремої мотопіхотної бригади.

Загинув 16 березня 2016 року під Авдіївкою Донецької області.

Похований 18 березня 2016 року в селі Тимофіївці Гадяцького району Полтавської області.

Указом Президента України № 132 від 8 квітня 2016 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету

та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

В пам'ять про Олега Перепелятника у жовтні 2020 року на будівлі Книшівської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Пилиповський
Владислав Олександрович
09. 02. 1992 – 04. 04. 2016

Народився 9 лютого 1992 року в багатодітній родині в селі Халимоновому Бахмацького району. З'явився на світ першим із трійні, що й відрізняло хлопця від брата Дмитра та сестри Тетяни. Від самого малку Владислав був серйознішим, самостійним, упевненим у собі, дотримував слова у своїх обіцянках.

У 2000 році пішов до першого класу Халимонівської ЗОШ І-ІІІ ст., у якому навчався зі своїм братом Пилиповським Юрієм. Закінчив 11 класів.

Дитинство хлопця проходило зовсім непросто. Батько рано пішов із сім'ї, Владиславі на той час було 9 років, і вже з цього зовсім юного віку вся робота лежала на плечах дітей із сім'ї Пилиповських.

З 11 років брати працювали: пасли колгоспну худобу разом зі своїм батьком. Діти заробляли на життя самостійно, і не лише на своє, а й на життя сестер. Захопленням Владислава були коні. Звичайно, це було і захоплення, і велика відповідальність.

Після закінчення школи працював різноробочим у СТОВ імені Ватутіна. Призваний в армію у 2010 році. Строкова служба проходила в місті Ічні.

Після армії працював охоронцем у Київськійкраді. Пізніше – в охороні Дарницького вокзалу м. Києва, але життя склалося так, що Владиславі довелося повернутися в рідне село Халимонове.

Продовжив працювати в СТОВ імені Ватутіна.

Призваний до Збройних сил України в січні 2015 року. Хлопець міг відмовитися, бо два його брати перебували в зоні АТО (Пилиповські Дмитро та Юрій). Владислав твердо вирішив не відмовлятися. 31 січня 2015 року заступив на військову службу. Воював у складі розвідувального взводу 17-го окремого мотопіхотного батальйону «Кіровоград» 57-ї окремої мотопіхотної бригади.

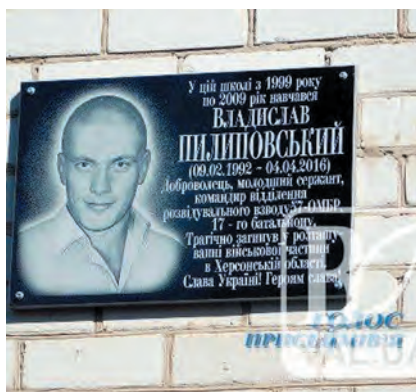

Трагічно загинув 4 квітня 2016 року в розташуванні військової частини в Херсонській області.

Похований 7 квітня 2016 року в селі Халимонове.

Указом Президента України № 386/2016 від 06 вересня 2016 року «за особисту мужність і професіоналізм, виявлені у

захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджено Владислава Олександровича Пилиповського орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Владислава Пилиповського у квітні 2017 року на будівлі Халимонівської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Зі спогадів старшої сестри Васильчук Ірини Олександрівни

Останні роки життя Владислав був дуже близьким. Ми мали дружні стосунки, піклувалися одне про одного. Владислав не жалкував грошей на всіх своїх племінників (їх тоді було четверо).

У березні 2016 року він приїхав у гості до мене в Київ, ми дуже раділи тому, що лишився всього місяць служби. Коли брат сказав, що йому вже час іти, мій син сховав його берці. Ми всі так сміялися! Але зараз думаємо, що, може, син щось і відчував, бо так просив Влада не йти, чого раніше ніколи не було. Ми телефонували одне одному, листувалися кожного дня.

У суботу зателефонував і сказав, що ще два дні – і все – він удома! Ми планували зустріч. Планували, скільки всіх друзів зберемо..., але вже наступного дня мені повідомили погану звістку.

Зі спогадів побратима Макара Макаreshка

Спекотне літо 2015 року, вечір, від мого командира надійшло завдання, що від сьогоднішнього дня вночі буде організований патруль наших тільки недавно відбитих у ДНРівців територій: район Майорська, міста Дзержинська (теперішній Торецьк) і Новгородська. Патруль буде здійснюватися спільно з розвідкою 17 батальйону. Завдання в нас були дуже різні, бо на той момент районний відділ міліції «окопався» у себе в конторі і не висовував свого носа до нас. Ще додалися завдання працівників міліції, крім військових.

Перша зустріч із Владом сталася в мене пізнім літнім вечором. На неосвітленій вулиці Енгельса хлопець мого зросту, моїх років стояв, простягнувши мені руку. Спитав, як мене звуть і звідки я родом, чи одружений, чи маю я дітей. Мене це здивувало спочатку, що за допит такий, потім вже я зрозумів чому... Я все-таки відповів на питання, після чого він відповів: «Спрацюємось».

Сівши в старенький позашляховик, побачив там і водія в бронжилеті, на кілька років старшого за мене. Я посміхнувся, бо наша компанія була молода – це означало, що буде весело, адже

для мене найближчі три місяці родиною стали Влад і водій.

Із настанням темряви і до ранку ми проводили час в одній машині в пошуках ДРГ і контрабанди, потрапляли в різні складні ситуації. Ось тоді Влад і нагадував мені про мою доньку фразами: «куди ти лізеш», «марш назад», «я перший, потім ти», «у тебе дочка». За віком він молодший, але поводився як старший брат. А я в той же час думаю: «Чому він перший?». Я ж маю вже дитину, а він то ще ні, я повинен бути першим. Але проти Влада не підеш, як завжди накричить. Та я вже розумів по його очах з пів слова.

Він був тією людиною, яка закриє тебе від кулі, яка віддасть останній ріжок із патронами тобі. Влад був і є тією людиною, із якою б я пішов у розвідку. Мені його дуже не вистачає, не вистачає його усмішок, не вистачає його жартів, час із ним просто пролітав. А тепер все сіре, час ніби зупинився, немає в мене старшого молодшого брата, але спогади дуже зігрівають.

СЛАВА ГЕРОЮ!!! Він завжди буде жити в наших серцях.

*Пошукова група військово-патріотичного гуртка «Факел»:
Коляда Аня, Халимон Дарина (8 клас), Панасенко Катерина,
Біломитцев Роман (9 клас), Харечко Катерина, Євтушенко Іван
(11 клас), Халимонівська ЗОШ І-ІІІ ступенів Бахмацької районної
ради.*

*Керівник – Казанник Леся Віталіївна, учитель історії Халимо-
нівської ЗОШ І-ІІІ ступенів, с. Халимонове Бахмацької районної
ради*

Рогаль

В'ячеслав Васильович

29. 09. 1972 – 23. 04. 2016

Народився 29 вересня 1972 року в селі Гарапівці Андрушівського району Житомирської області в освіченій, інтелігентній родині військових.

У 1988 році закінчив середню школу в м. Грімма в НДР.

У 1991 році батько Василь Сенофейович вийшов у відставку – і сім'я переїжджає до родичів у м. Чернігів.

У 1993 році закінчив Одеське вище артилерійське командне училище ім. М. Фрунзе за спеціальністю «командна тактична артилерія». Проходив службу в 92-й окремій аеромобільній бригаді м. Житомира.

Звільнився в запас у 1999 році у званні капітана. Працював контролером Чернігівського тролейбусного управління та контролером якості на підприємстві «САВ-сервіс».

Призваний до Збройних сил України в січні 2015 року. Проходив службу у військовій частині В0121 Національного університету України імені Івана Черняхівського. Від березня служив у 56-й окремій мотопіхотній бригаді АТО на посаді заступника командира протитанкового артилерійського дивізіону з озброєння. У березні 2016 року було достроково присвоєно звання майора.

Помер 23 квітня 2016 року від серцевого нападу в розташуванні військової частини після повернення з бойового завдання в с. Кременівці Нікольського району Донецької області.

Похований 30 квітня 2016 року в Чернігові на кладовищі «Яцево». Залишились дружина та син.

Вихованці гуртка «Юні музеєзнавці», учениці II класу: Кат Ярослава, Тарасова Анастасія, Футимська Дар'я.

Керівниця – Коробська Аліна Миколаївна, учителька історії Чернігівської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 18, м. Чернігів

Ковальчук
Сергій Михайлович
26. 04. 1973 – 01. 05. 2016

Народився 26 квітня 1973 року в селі Рокитному Бобровицького району в сім'ї колгоспників.

Від 1979 до 1988 року навчався в Пісківській ЗОШ I-III ступенів імені П. Г. Тичини, закінчив 9 класів.

Від 1988 до 1991 року навчався в Ніжинському аграрному технікумі. Здобув спеціальність «інженер сільськогосподарських машин».

Протягом 1991-1992 років проходив строкову службу в лавах Радянської армії, м. Кемь (Карелія), берегова охорона.

У 1992-1993 роках служив у ЗСУ, м. Одеса. Звання – молодший сержант, саперні війська.

Від 1993 року працював різноробочим в «Укргазбуд», с. Мочалище.

7 травня 2015 року пішов добровольцем на навчання у військову

частину смт Десна, а від вересня 2015 року – на контрактну службу в зону АТО у складі 14-ї окремої мотопіхотної бригади.

У ніч проти 1 травня 2016 року група розвідників під смт Старомихайлівкою Мар'їнського району Донецької області вночі потрапила в засідку ворогів. Під час сутички молодший сержант Ковальчук С. М. загинув, захищаючи відхід побратимів. Тіло героя захопили бойовики так званої «ДНР» та виклали відеоролик в інтернеті. Тіло повернули під час обміну.

Похований 6 травня 2016 року в селі Рокитному.

Указом Президента України № 58 від 10 березня 2017 року «за особисту мужність, виявлену у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, самовіддане виконання військового обов'язку» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертно).

У пам'ять про Сергія Ковальчука на будівлі Пісківської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Спогади однокласниці Самсон Валентини Михайлівни

У класі він був одним із тих, хто дуже добре знав математику. Мав такі риси, як людяність, надійність у дружбі. У нього були лідерські якості, які допомагали йому повести за собою клас.

Зі шкільних років почав писати вірші. Дуже добре малював. Сергій був упевнений у тому, що робить, і ніколи не змінював свої рішення.

Пошукова група учнів Пісківської ЗОШ Бобровицької районної ради: Машаренко Наталія (7 клас), Тарасенко Олена (8 клас), Янковський Сергій (9 клас).

Керівник пошукової групи: Шидловський Богдан Вікторович, заступник директора з виховної роботи Пісківської ЗОШ I-III ступенів Бобровицької районної ради.

Гончаренко
Віктор Васильович
29. 07. 1972 – 04. 06. 2016

Народився 29 липня 1972 року в селі Прибинь Корюківського району Чернігівської області.

У 1987 році закінчив 8 класів у Прибинській школі, а в 1989 році закінчив 10 клас Перелюбської середньої школи. Після закінчення школи навчався в місті Щорс (нині – Сновськ) на водія вантажних автомобілів.

У 1990 – 1992 роках проходив строкову військову службу. Після служби повернувся в рідне село, де працював у колгоспі

«Червона Зірка». Перед мобілізацією працював водієм пожежної машини.

Мобілізований до війська 22 січня 2015 року. Проходив службу в 1-й окремії танковій бригаді водієм військової вантажівки. Перебував у зоні проведення АТО на території Донецької та Луганської областей. Був нагороджений медаллю «За оборону рідної держави».

Демобілізований 15 вересня 2015 року.

Помер унаслідок серцевого нападу 4 червня 2016 року. Похований у с. Прибині.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді».

Медведь

Ігор Миколайович

07. 02. 1974 – 05. 06. 2016

Народився Ігор Миколайович Медведь 7 лютого 1974 року в с. Слобідці Чернігівської області.

У 1979 році разом із батьками переїхав до м. Первомайська Луганської області.

У 1981 році вступив до першого класу Первомайської середньої школи.

Від 1984 року навчався в Лосківській школі, яку закінчив у 1989.

Середню освіту Ігор Миколайович здобув в Авдіївській середній школі.

Від 1992 до 1994 року проходив службу в Збройних силах України в танкових військах у Хмельницькій області.

Після звільнення в 1994 році з лав Збройних сил повернувся до рідного села і розпочав трудову діяльність у радгоспі «Перемога». Працював трактористом. Пізніше переїхав до міста Чернігова. Працював у приватному акціонерному товаристві «Будіндустрія». Був одружений.

Події, що відбулися в нашій країні у 2014 р., не залишили байдужим Ігоря Миколайовича. Він не міг залишитися осторонь того, що відбувається на Сході нашої держави. 7 липня 2015 року в ході 5-ої чергової мобілізації був при-

званий до лав Збройних сил України. Служив у 53-тій окремій механізованій бригаді.

З офіційних джерел відомо, що 5 червня 2016 року під містом Торезьком Донецької області Медведь Ігор Миколайович загинув під час мінометного обстрілу диверсійно-розвідувальної групи. Похований 8 червня 2016 року в Чернігові на Алеї Слави.

Указом Президента України № 476 від 27 жовтня 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Ігоря Медведя в жовтні 2016 р. на будівлі Лосківської загальноосвітньої школи села Слобідка, а в серпні 2018 року в центральному парку Новгорода-Сіверського встановлені меморіальні дошки.

05 червня 2019 року в селі Слобідка Новгород-Сіверського району в хаті, де проживала родина Медведів, вдячні односельці зробили хату-музей. Подібна хата-музей єдина в Україні.

Спогади дружини Медведь Ганни Петрівни

Пригадую наше сімейне життя і радію, що мені так поталанило з чоловіком. Ігор любив дома чистоту та порядок і ніколи не ділив домашню роботу на чоловічу чи жіночу. Часто готував щось смачненьке і частував мене та гостей. Жили дружно, ставилися з повагою одне до одного. Чоловік був мрійником та багато читав. Це були пригодницькі та фантастичні твори. Залишилося багато книжок, зберігаю їх як пам'ять про нього.

Зовсім мало знаю про події на Сході, Ігор майже нічого не розповідав, беріг мене, казав, що все нормально, годують добре, там, де стріляють, його нема, не хотів мене хвилювати. Я знала, що він розвідник, і не могла збагнути, як можна ходити в розвідку і бути в безпеці, адже кругом розтяжки та й у полон можна потрапити.

Він був справжнім чоловіком, чуйним, добрим і мужнім.

Ми мріяли мати свою квартиру, і Ігор обіцяв, що вона в нас обов'язково буде, і стримав своє слово, квартира тепер є, та немає коханого чоловіка. Я його вже ніколи не побачу і старіти буду сама... Мій чоловік – моя гордість.

Вадим Лільчицький, заступник військового комісара обласного військового комісаріату

Він був мобілізований майже рік тому під час четвертої хвили

мобілізації. Призваний із Новгород-Сіверського району, але сам проживав разом із дружиною і працював у Чернігові. Загинув у Донецькій області під час бойового зіткнення з диверсійно-розвідувальною групою противника. Загинув як герой, як справжній герой.

Дуже багато гине. Ми майже механізовану роту похоронили. 145-й чоловік у нас загинув. Це з різних родів Збройних сил.

Сьогодні на Сході багато стріляють, кажуть військові. Для них це не боротьба з терористами, а війна за Україну.

Олександр Карпук, заступник командира роти 53-ї окремої механізованої бригади

Ми разом служили. Хоч він солдат, а я офіцер, ми дружили з самого початку. Веселий, чистоту любив сильно. Під час виконання бойового завдання Ігор спостерігав за противником. Розпочався мінометний обстріл. Ігор перебував на лінії розмежування між противником і нами. Коли розпочався мінометний обстріл, снаряд прилетів до їхньої групи. Їх було троє. Медведю не пощастило – загинув, а двох хлопців було поранено.

Володимир Танана, командир взводу 53-ї окремої механізованої бригади

Це справжня війна, де гинуть хлопці, із якими вчора сидів ще в бліндажі, а сьогодні доводиться їх ховати.

Творче об'єднання учнів «Пошук»: Мажежа Олена – учениця 8 класу, Шкарабура Сергій – учень 8 класу, Антоненко Ірина – учениця 7 класу, Полторацька Катерина – учениця 6 класу, Петрухан Данило – учень 6 класу.

Керівниця – учителька історії Коваленко Олеся Анатоліївна, Лосківська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів.

Лось

Роман Миколайович

11. 05. 1984 – 10. 06. 2016

Народився 11 травня 1984 року в селі Буянках Ріпкинського району.

Від 1990 до 1994 року відвідував Буянківську початкову школу. Від 1994 до 1999 року

ходив до школи у Вишневому.

Після закінчення школи навчався в Загмайському професійно-технічному училищі № 12 (Ріпкинський район).

Від травня 2002 року до жовтня 2003 року проходив строкову службу в Збройних силах України.

Від 2003 року служив у правоохоронних органах. Сержант міліції, від вересня 2014 року – міліціонер 3-го взводу 2-ї роти спецбатальйону «Чернігів» УМВС України в Чернігівській області.

Перебуваючи у складі зведеного загону спецбатальйону «Чернігів» на території Луганської області Станично-Луганського району станиці Луганська в зоні проведення АТО, 16 листопада 2014 року потрапив під обстріл із боку незаконних збройних формувань, унаслідок чого отримав вогнепальні та осколкові поранення різних частин тіла.

Був доставлений до Біловодської центральної районної лікарні, потім проходив довге лікування в медичних закладах України та за кордоном, у Греції.

На жаль, урятувати молодого воїна не вдалося. Після 10-місячного перебування в комі 10 червня 2016 року він помер у Центральному госпіталі МВС України.

Похований 13 червня 2016 року в Чернігові на цвинтарі «Яцево».

Нагороджений нагрудним знаком «За відвагу в службі» (наказ Міністерства внутрішніх справ України від 13 квітня 2016 року) та Почесним знаком Української секції Міжнародної поліцейської асоціації «За мужність та професіоналізм» (14 жовтня 2016 року, посмертно).

У пам'ять про Романа Лося 16 жовтня 2016 року на школі с. Вишневе та у Станиці Луганській встановлені меморіальні дошки. На честь Романа та загиблих земляків у Ріпках відкритий меморіальний комплекс.

Спогади матері Любові Миколаївни Лось

Рома ріс веселим, життєрадісним хлопчиком. Як і всі сільські діти був трудолюбивою дитиною, бо змалечку допомагав нам по господарству і город разом зі мною полов, і траву з батьком косив, дров наколе, все вмів зробити. У школі вчився і з задоволенням, займався спортом і змалечку мріяв стати міліціонером, бо в його дитячій уяві ця професія здавалася дуже поважною і потрібною, ставши дорослим він здійснив свою мрію. Рома був настирливим і наполегливим, якщо ставив за мету щось зробити – обов'язково доб'ється свого, був товариським і справедливим, то і друзів мав багато. А ще його захопленням була рибалка, наловить риби, на-смажить і пригощає всіх, любив і вмів смачно готувати. Недалеко від нашого села був ліс і ми часто родиною на мотоциклі чи машині їздили на тихе полювання по гриби. Рома милувався природою і казав: «Мамо, яка краса, яке чисте повітря, а ягід і грибів ніде так багато немає ...», а ще опікувався молодшим братом Русланом, заступався за нього, вчив бути справедливим та добрим і вже перебуваючи в зоні АТО, коли дзвонив додому, хвилювався і розпитував про нього. Коли після тяжкого поранення лікувався у госпіталях, Руслан в цей час був в зоні АТО, то Рома дзвонив йому і давав поради. До нас з батьком син ставився з повагою, турбувався якщо хворіли, мене жалів і дуже любив. Пізніше, коли одружився був гарним чоловіком і батьком, але і нас не забував. Мріяв навчатися далі, хотів стати офіцером Національної гвардії, мріяв побачити світ і погуляти на весіллі своєї донечки Яни, та не судилося, тяжке поранення, отримане в зоні АТО, назавжди забрало від нас сина.

Колеги Романа розповідали: «Хлопець ніколи не ховався за чужими спинами. На небезпечний виїзд його ніхто не забирав, він погодився сам допомогти товаришам. На допомогу військовим поспішили бійці «Чернігова», але потрапили в засідку. «Газель», на якій пересувалися бійці, було обстріляно з гранатометів та автоматичної зброї. Троє бійців – рядовий міліції Віктор Запека,

рядовий міліції Андрій Іщенко й молодший сержант міліції Олександр Найдзон – загинули. П'ятеро бійців отримали поранення різного ступеня тяжкості. Серед поранених був і Роман Лось».

Спогади дружини Ірини Лось

Із Романом ми родом із одного села. Дитинство та юнацькі роки провели разом. Спочатку це були дружні стосунки, які з часом переросли в щирі почуття. У результаті – шлюб та 9 років щасливого подружнього життя, після яких із упевненістю можемо твердити, що за зовні суворою постаттю кремезного чоловіка крилася добра, чуйна людина, надійний друг, готовий будь-якої

миті прийти на допомогу, турботливий син і брат, люблячий чоловік і батько.

Зараз, коли Романа вже немає, найчастіше згадую день, коли в нас народилася донька. Як і всі чоловіки, Роман мріяв про сина.

Коли стало відомо, що в нас буде дівчинка, він навіть наполягав на повторному УЗД. Та вперше побачивши маленьку Яну, яка вже тоді була дуже схожа на нього, сказав: «Це моя донька».

Від юнацьких років чоловік мріяв про службу в міліції, прагнув допомагати людям, оскільки був людиною справедливою, відповідальною. Навіть змальовував в уяві подібне майбутнє і для доньки. Тож служба в спецбатальйоні не була випадковістю, то був поклик душі.

У зоні проведення АТО Роман перебував 45 днів. Щодня телефонував додому, цікавився нашими справами, а на зустрічне питання – як справи у нього? завжди відповідав: «Усе добре». Донька Яна дуже пишалася батьком, із гордістю розповідала всім, що її тато на війні. А ми, рідні, хвилювалися та чекали...

Так сталося, що поранення чоловік отримав за день до повернення додому, пішовши в розвідку з бойовими товаришами. А наступного дня телефоном він повідомив, що не приїде додому, бо потрапив до лікарні. Далі – місяці лікування, хвилювань та надій, сліз, безсонних ночей. У періоди покращення стану Роман говорив, що після одужання знову поїде до зони проведення АТО, бо не хоче, щоб війна зачепила його домівку.

Я довго вагалася, чи приводити Яну до тата в лікарню, і зрештою наважилася. Вона розвісила над ліжком хворого тата янголяток, сподіваючись на його швидке одужання. Проте сталося найгірше. Романа не стало.

Не знаю, що б я робила в тій ситуації без допомоги друзів, бойових товаришів чоловіка, волонтерів.

Минуло кілька місяців після смерті чоловіка, а мені й досі здається, що ввечері він повернеться додому з роботи. 8-річна Яна нібито не усвідомлює, що татка вже нема, він досі залишається для неї авторитетом, а вона завжди лягає спати із батьковим хрестиком...

Матеріали підготували: керівник пошукової групи вчитель Ридя О. А.;

члени пошукової групи: Бурнос Ольга, Куписовський Андрій, Лось Вероніка;

учителі школи: Кудра Л. М., Дерев'янка Т. І., Лантієнко Т. М. Вишнівська ЗОШ І-ІІ ст., Чернігівська область.

Координатор акції – І. І. Булда, методист РМК при відділі освіти Ріпкинської РДА.

Кошмал
Сергій Станіславович
14. 01. 1989 – 16. 06. 2016

Народився 14 січня 1989 року в селі Халимоновому Бахмацького району.

Навчався в Халимонівській загальноосвітній школі. У 2006 році закінчив Бахмацьку загальноосвітню школу № 5. Також закінчив Бахмацьку районну школу мистецтв імені Андрія Розумовського за класом фортепіано. Працював різноробочим у Києві.

Призваний до Збройних сил України 3 вересня 2014 року. В АТО – у складі 13-го мотопіхотного батальйону.

Від квітня 2016 року – на військовій службі за контрактом, розвідник-кулеметник 58-ї окремої мотопіхотної бригади.

Цей молодий чоловік із суворою зовнішністю і загрозливим позивним «Якудза» насправді був світлою людиною, великим життєлюбом і жартівником, із яким усі хотіли дружити. Сергія знали як Людину з великої літери, справжнього товариша, який завжди підставить плече в потрібний

момент. Крім того, він був талановитим тату-майстром, не залишав улюблену справу навіть у зоні бойових дій.

За час проходження служби зарекомендував себе з позитивної сторони. Володів високим рівнем професійної підготовки. Працював над підвищенням своїх теоретичних знань та практичних навичок. Був стриманий у спілкуванні, тактовний, увічливий, мав заслужений авторитет серед колег по службі.

Загинув від кулі снайпера 16 червня 2016 року в районі міста Авдіївки Донецької області.

Похований 18 червня 2016 року в селі Халимоновому.

Указом Президента України № 330 від 11 серпня 2016 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Сергія Кошмала 4 вересня 2016 року в

Бахмачі на будинку, де виріс герой, установлена меморіальна дошка.

13 жовтня 2016 року меморіальну дошку відкрито на фасаді будівлі Бахмацької ЗОШ I-III ст. № 5.

Одна з вулиць Бахмача названа іменем Сергія Кошмала.

Спогади Сергієвої класної керівниці Байло Валентини Іванівни

Незадовго до загибелі однокласники дзвонили Сергієві, аби запросити його на зустріч із нагоди 10-річчя закінчення школи. Він обіцяв прийхати і раптом додав «Якщо не вб'ють», – ніби щось уже передчував. Сама я його бачила за місяць до трагедії, говорила з ним. Сказала, що вже час розпочинати мирне життя. Але він відповів: «Ні, мої там побратими, вони мене ждуть, і я повинен там бути». Я дивилася в ці його усміхнені очі і бачила не по роках серйозну, дорослу людину.

Спогади бойових побратимів Сергія

Іван Новик, розвідник 13-го батальйону: «Людина, яка була чуйна, завжди з ним можна було поговорити на різні теми. Він був дружелюбним, гарно вмів малювати, набивав татуювання. Зі мною навіки залишилася пам'ять про нього у вигляді тату».

Микола Буймейстер, розвідник 13-го батальйону: «Людина з великої букви. Нічого не можу про нього сказати поганого і ніхто не зможе. Бо він був чудовий хлопець, побільше б таких».

«Бон», розвідник 13-го батальйону: «Ми з Серьожею разом призивалися ще у 2014 році у вересні. Він прийшов добровольцем у розвідницький взвод, разом служили. Показав себе нормальною людиною. Був дуже веселим і хорошим хлопцем».

Спогади Сергієвої бабусі

Серьожа – мій внучок. Він так любив свого тата. Тато брав його із собою на роботу, на комбайн, на трактор, скрізь возив його... Тоді трапилося нещастя: тато купався в ставку, у нього зсудомило ноги, нікого поруч не було – і він потонув. Серьожі тоді було 6 років. До 2-го класу хлопчик навчався в Халимоновому, де й проживав. Мама в нього дуже хворіла, і тоді я його забрала до себе. І в 3 клас він уже пішов у школу № 5 міста Бахмача. Я його виростила. Він дуже любив малювати, малював скрізь: на стінах, на шпалерах, на щоденнику... Це в нього, мабуть, Божий дар, бо він ніде цього не навчався.

Мені так тяжко. Пройшло вже стільки часу, а воно в мене ніяк не проходить і, мабуть, уже не пройде до скону.

Учні гуртка «Юні миротворці» Бахмацької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 5: Бур'ян Ярослав, Руденко Вікторія, Мовтян Катерина, Яломенко Владислав, Стеценко Діана, Данилець Інна.

Керівниця – Добренька Оксана Олексіївна, учителька історії Бахмацької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 5 Бахмацької районної ради Чернігівської області

Супруненко

Андрій Павлович

16. 05. 1987 – 20. 06. 2016

Народився 16 травня 1987 року в селі Перелюбі Корюківського району.

У 1994 році пішов у перший клас Перелюбської середньої школи. Перша вчителька – Янченко Надія Петрівна.

У старших класах улюбленим предметом була хімія, вчителька

Зборщик Любов Іванівна зуміла прищепити любов до хімії. На олімпіаді з даного предмета отримав перше місце.

Був дружелюбним, мав багато друзів, користувався повагою серед однокласників.

У 2004 році закінчив школу і восени 13 вересня пішов до лав Української армії. Через рік повернувся. Продовжив навчання у будівельному професійно-технічному училищі. Після навчання працював на будовах в містах Києві, Чернігові, Одесі, Мені.

З початку АТО отримав повістку і 01 серпня 2014 року від Корюківського райвійськкомату був направлений на навчання, а потім з 21 листопада 2014 року по 17 січня 2015 року виконував завдання за призначенням у зоні АТО.

23 липня 2015 року був звільне-

ний, повернувся додому і продовжив працювати на будівництві.

Від квітня 2016 року служив за контрактом. Солдат, гранатометник 58-ї окремої мотопіхотної бригади.

Отримав тяжке поранення біля смт Верхньоторецьке Ясинуватського району Донецької області.

Помер 20 червня 2016 року в Дніпропетровському шпиталі у віці 29 років.

Похований 23 червня 2016 року в селі Перелюб Корюківського району Чернігівської області.

Посмертно нагороджено орденом «За мужність III ступеня», відзнакою «За участь в антитерористичній операції», орденом «Архистратига Михаїла», орденом 15 ОМПБ «Суми».

У пам'ять про Андрія Супруненка в серпні 2016 року в Парку пам'яті в Корюківці встановлена меморіальна дошка.

Спогади вчительки хімії Зборщик Любов Іванівни

Андрій прожив коротке, але насичене життя. Він захищав Україну і віддав за неї найцінніше, своє життя.

Мені дуже важко згадувати про тих учнів, які для мене були чудовими, розумними, кмітливими. Життя яких так рано обірвалось. Яким був Андрій? У мене на уроках хімії був завжди допитливим, уважним. Не було жодного уроку, щоб від нього я не почула: «Чому так, а не так? Як ви розв'язали цю задачу, як зробили перетворення, а я зробив по-іншому». Оця його допитливість і принесла Андрію в 9 класі перемогу в районній олімпіаді та диплом III ступеня в області.

Андрій прожив коротке життя, але воно було в нього яскра-

вим, світлим. Тож і в моїх спогадах залишиться усміхненим, привітним, чесним, сміливим.

Хочу подякувати матері, яка зуміла виростити героя. А герої не вмирають, вони живуть серед нас у наших спогадах і серцях. Андрій умів любити і поважати, тому і його я дуже поважала і любила.

Спогади рідної тітки Лисенко Т. А.

Малим дуже любив торти і тістечка. Коли загинув, то часто приходив у снах, просив спекти торт. Я підхоплювалась, пекла і плакала. Тоненька ниточка, яка зв'язувала з ним, але так не хотілося її втратити.

Згадую веселого, пустотливого. З моїм меншим сином часто пустували, щось розіб'ють і акуратно заховують. Я через деякий час знайду і вже сварю їх...

А тепер думаю, що і ваза кришталева то пуста. Обірвалося молоде життя і нічого змінити вже не можна.

Авторка пошуково-дослідницької роботи – Борисенко Лідія Сергіївна, педагогиня-організаторка Перелюбської ЗОШ І-ІІ ст. Корюківської районної ради Чернігівської області

Дегтяр
Микола Сергійович
05. 04. 1990 – 24. 06. 2016

Народився 5 квітня 1990 року в селі Рокитному Бобровицького району.

Навчався в Пісківській ЗОШ I-III ступенів імені П. Г. Тичини, яку закінчив у 2007 році та вступив до Броварського професійного ліцею. Здобувши професію «рихтувальника кузовів автомобілів, електрогазозварника», працював механіком на СТО в м. Броварах.

Від 2008 до 2010 року проходив строкову військову службу в складі 15-го окремого гірсько-піхотного батальйону (м. Ужгород). Після повернення з армії працював у «Київтранспарксервісі» та вступив на заочне навчання до Київського національного універ-

ситету технологій та дизайну за спеціальністю «фахівець у галузі легкої промисловості» (закінчив у січні 2016 року).

Призваний до Збройних сил України у квітні 2015 року. Солдат, кулеметник 11-го окремого мотопіхотного батальйону «Київська Русь» 59-ї окремої мотопіхотної бригади.

Загинув 22 червня 2016 року під час мінометного обстрілу біля села Троїцького Попаснянського району Луганської області.

Похований 24 червня 2016 року в селі Рокитному.

Указом Президента України № 330 від 11 серпня 2016 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Спогади «Блінчика», бойового друга

Незважаючи на свій вік, він був тією людиною, що мала дуже і дуже світлу голову, щире і відверте на свої роки, загартоване серце. Із таких хлопців викарбовується і формується нація...

Спогади Шуплика Олександра, однокласника, найкращого друга

Коля був справжнім другом, який міг, не замислюючись, кинути всі свої справи та прийти на допомогу. Ми дружили ще зі школи. Навчалися в одному класі, просидівши за однією партою всі роки навчання. Разом пішли вчитися, жили в гуртожитку в одній кімнаті та разом працювали на роботі. Хотіли породичатися (стати кумами), але не встигли. Такого друга, як він, у мене більше не буде...

Спогади Чуб Юлії, однокласниці

Таке відчуття, що я Колю знала 100 років. Він був позитивним «сонячним зайчиком», який заряджав своєю енергією всіх. Він завжди залишав усмішку на обличчях своїх співрозмовників.

Коля настільки емоційно та весело розповідав завжди про своє життя, коментував чийсь розповіді, що навіть похмура та неприємна історія з його вуст звучала з нотками сарказму та позитиву. У нього була внутрішня сила, що притягувала людей. Чомусь він мені запам'ятався саме таким: світлим, добрим, чуйним, іноді навіть смішним (дуже смішним), щирим другом, який міг підтримати...

Спогади Голінко Євгенії, подруги

Коля був життєрадісним хлопцем, хорошим та щирим другом. Це людина, про яку не можна згадати без усмішки на вустах та тепла в серці. Він міг знайти спільну мову з кожним. Якщо в когось не було настрою, то з присутністю Колі він з'являвся. Такого поєднання позитивних рис особистості, як у Миколки, я ніколи не бачила в людях. Навіть перебуваючи в АТО, він не залишав кожного з нас без теплих слів підтримки. Ніколи не говорив зайвого, щоб не змушувати хвилюватися. Він був світлом і душею нашої дружньої компанії. Його оптимізм, доброта серця, жага до життя завжди мене вражали. Для кожного з нас він був більше, ніж друг. Він став частинкою нашого життя.

Пошукова група учнів Пісківської ЗОШ Бобровицької районної ради: Машаренко Наталія (7 клас), Тарасенко Олена (8 клас), Янковський Сергій (9 клас).

Керівник пошукової групи – Шидловський Богдан Вікторович, заступник директора з виховної роботи, Пісківська ЗОШ I-III ступенів Бобровицької районної ради

Лютенко
Микола Миколайович
09. 08. 1977 – 02. 08. 2016

Микола Миколайович Лютенко народився 9 серпня 1977 року в селі Митченки Бахмацького району в родині робітників. Навчався в рідному селі, після закінчення школи в м. Конотопі вивчився на водія. Працював у колгоспі трактористом.

Проходив службу в армії в Прилуках у військовому містечку № 12. Після закінчення служби став військовослужбовцем-контрактником.

У 1999 році Микола Миколайович одружився, у 2002 році народилася донечка Валерія.

Коли почався військовий конфлікт, чоловік пішов захищати свою землю. Воював на території Донецької (Бахмут), Луганської (Попасна) областей. Був демобілізований за станом здоров'я.

2 серпня 2016 року, повертаючись додому, потрапив у жахливу ДТП.

Поховали на міському кладовищі Горової Білещини на алеї Слави воїнів АТО.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Нестеренко
Віктор Георгійович
27. 03. 1954 – 16. 08. 2016

Народився 27 березня 1954 року в с. Мости Городнянського району Чернігівської області. Навчався у Мостківській загальноосвітній школі.

Строкову службу проходив у Бердянську – тут познайомився з майбутньою дружиною, одружився і залишився на постійне місце проживання.

Кадровий офіцер, працював старшим інструктором із водійської справи на полігоні, свого часу брав участь у миротворчих місіях ООН в Африці. У 2014 році вийшов у відставку.

Із початком бойових дій на Сході України на волонтерських засадах почав виїжджати на позиції ЗСУ для допомоги в ремонті військової техніки.

Останній його виїзд був напередодні загибелі, 15 серпня 2016 року, у розташування армійців 56-ї окремої мотопіхотної бригади в с. Чермалик Волноваського район Донецької області. Оскільки ремонтні роботи не були закінчені, він залишився на другий день. Уранці бійці виявили його мертвим. Осколок пробив легеню і серце (16. 08. 2016 р.)

Похований у м. Бердянську Запорізької області (Новопетровське кладовище).

Залишилися доньки.

Гльчишин
Олександр Миколайович
20. 06. 1989 – 23. 08. 2016

Народився 20 червня 1989 року в місті Мені Чернігівської області.

Від 1995 до 2006 року навчався в Менській районній гімназії. У 2007 році закінчив Сосницький професійний аграрний ліцей за спеціальністю «оператор комп'ютерного набору».

У 2007 - 2008 роках проходив строкову військову службу у лавах

внутрішніх військ МВС.

Мобілізований до лав Збройних сил України в березні 2014 року.

Від 18 березня до 19 травня 2014 року служив стрільцем відділення охорони Менського районного військового комісаріату.

Від 19 травня 2014 року – солдат, кулеметник мотопіхотного відділення мотопіхотного взводу 41-го батальйону територіальної оборони «Чернігів-2».

Брав участь у визволенні Слов'янська, Красного Лиману та Попасної.

9 серпня 2014 року отримав тяжке поранення внаслідок підриву на міні бронемашини.

Проходив лікування в Харківському госпіталі, травматологічному відділенні Київського шпиталю. Згодом був направлений на реабілітацію в Ірпінський госпіталь Київської області.

2 вересня 2014 року після складної операції впав у кому.

Помер 23 серпня 2016 року.

Похований у місті Мені Чернігівської області.

21 листопада 2016 року в Мені біля центрального входу в

районну гімназію, де навчався Олександр, було встановлено меморіальну дошку.

Молоді, мужні, завзяті, незламні та готові власним життям боронити наш мир і спокій. Такі різні долі об'єднані в одну – долю Героїв АТО. Об'єднані любов'ю до Батьківщини, боротьбою за цілісність і незалежність України, за наше щасливе майбутнє.

За стислими рядками офіційних відомостей, за короткими роками молодого життя стоять теплі й щирі спогади друзів, товаришів, однокласників, учителів, бойових побратимів.

Перша вчителька Корж Світлана Дмитрівна запам'ятала Сашка маленьким русявим ясноокиим хлопчиком, якого мама привела до першого класу. Навчався він добре, знав математику, швидко розв'язував приклади та задачі, дуже любив малювати, декламувати вірші, брав активну участь у проведенні свят та в спортивних змаганнях. Йому все було цікаво, до всього хотів долучитися, усього спробувати.

Однокласниця Рогова Наталія згадує, що Олександр цінував дружбу, завжди мав багато товаришів, був легким у спілкуванні, часто питав поради у друзів або міг розрадити й сам. Любив їздити на риболовлю з хлопцями.

Скотар Юлія Анатоліївна, учителька історії розповідає, що учень був спокійний, тихий, добрий, сором'язливий, мабуть, ніколи в житті нікого не образив, поважав старших, любив батьків.

Про поранення Саші Ільчишина розповідає побратим Олександр Мицик:

«Перед входом у Дебальцеве, 9 серпня 2014 року, із нас зробили щось на зразок штурмового батальйону. В Артемівську батальйон посилили військовою технікою.

Нас уже їхала солідна компанія – колона була кілометри тричотири: 15 БТРів, танки, інша військова техніка. Рано-вранці нас відправили на Дебальцеве. Вулицею Артемівська йшли танки, стояв сильний гул. Ми їхали в амуніції, у балаклавах. Жителі попросиналися, висипали на балкони. І що здивувало і порадувало – місто майже повністю сепарське, але ми бачили, як діти нам махали руками, бабусі хрестили на дорогу, жінки плакали. Було дивно і зворушливо.

До Дебальцевого йшли обхідними шляхами, «крутилися», щоб нас не обстріляли, не «накрили». Дебальцеве наші щойно взяли і після обіду нас розвернули на Вуглегірськ. Кругом «мирне населення», у якого ми питали дорогу, бо карта була 1964 року.

Дорогу місцеві показували правильно, але ж і повідомляли «куди треба». Ми потрапили під щільний вогонь. Відступали. І тут на фугасах почала підриватися наша техніка. Злетів БТР. Там було сім чи вісім чоловіків. Кого викинуло, хто в БТРі залишився. Танк поїхав витягти на буксирі БТР, щоб забрати звідти пацанів. Під'їхали, устигли декого на танк перевантажити, Саню перенесли. І танк підірвався. Ті, хто щойно постраждали на БТРі, піді-

рвалися ще й на танку. Сім хлопців зверху, три чоловіки екіпажу всередині. Постраждали всі. Ми несли поранених, я – Сашу Ільчишина з Мени. Не знав, що з ним: рука, нога і обличчя в крові. Підбіг наш медик і уколів Саші наркотик, щоб не боліло».

Історія бійця, який, не вагаючись, змінив професію комп'ютерника на військового, записана зі слів його **мами Ніни Андріївни**, не може нікого залишити байдужим: у березні 2014 року його призвали до 41-го батальйону територіальної оборони «Чернігів-2» – син не боявся захищати свою землю, тому пішов на війну без вагань. Відтоді почалися для нього гарячі дні...

Після тяжкого поранення два довгих роки Олександр боровся за життя. Не судилося здійснитися багатьом його мріям.

Прикро, що життя обірвалося так рано й утрата ця непоправна. Адже йдуть із життя чомусь найкращі, та вони назавжди залишаються в нашій пам'яті.

Вічна пам'ять героям!

О. Ільчишину. Захисникові України, учаснику АТО

На вертикалі із серця за хмари злітає гнів.
З болем тремтить у сльозинці між полум'ям двох вогнів
Дивний життєвий промінчик, що рветься за небокрай,
Тільки погаснуть не в силах – тримає ще сонце грай.

Мусить, чого вже не мусить, і подих спиняється,
Мамі долоні стискає – життя ще тримається.
Стогін спинити не в змозі матусенька-чаєчка:
Сину, синочку, лебедику – рветься мережечка.

Мука стискає серденько – душа відлетіла ввись:
Мамо, чекаю на зустріч, що буде у нас колись.
Доля мені постелила вже постіль ромашкову,
Тихо влягаюся спати дрібною комашкою.

Там он, далеко за хмарами, в тиші дрімає син,
Квітами сіє червоними тугу поміж сльозин.
Як йому буде у вічності? – сути ніхто не йме,
Слово останнє, ледь мовлене, вірно чи хто збагне?

Думав забрати з собою ницість і чорний сум,
Крапель разок із долини і в мами тривожність дум,
Так щоб, як він, у неправді більше ніхто не жив...
В пам'ять про нього палають вогні пелюсток жоржин.

Трало Ніна Володимирівна, працівниця гімназії

13.10.2016 р.

Автори роботи: вихованці гуртка Менської районної гімназії «Школа журналістики»: Гончаренко Марина, Москалець Ірина, Мілейко Марія, Михуля Сніжана, Савченко Катерина, Єфіменко Вероніка, Зезуль Дар'я, Вербило Богдан, Гальчук Вікторія, Ткаченко Катерина, Кугук Юлія, Дубровна Анастасія.

Керівниця гуртка: Шеметова Надія Олександрівна, учителька української мови та літератури Менської районної гімназії Чернігівської області

Сковороцько Сергій Іванович

17. 10. 1985 – 16. 09. 2016

Народився 17 жовтня 1985 року в селі Жадове Семенівського району Чернігівської області в сім'ї колгоспників.

Від 1992 до 2003 року навчався в Жадівській загальноосвітній школі імені Т. Г. Шевченка. Проходив строкову військову службу у 2003 - 2004 роках.

Вищу освіту здобув у Чернігівському державному інституті економіки та управління зі спеціальності «агрономія». Деякий час працював у Чернігівському міському відділі державної служби охорони.

Призваний за мобілізацією у квітні 2015 року. На фронті з червня 2015 року по травень 2016 року у складі 15 окремого мотопіхотного батальйону.

Після служби в зоні АТО повернувся до мирного життя. Працював та виховував дітей.

Життєвий шлях Сергія Івановича обірвався через самогубство 16 вересня 2016 року.

Похований у селі Жадове.

Манжола
Віктор Іванович
25. 02. 1965 – 30. 09. 2016

Народився 25 лютого 1965 року в с. Канівщині Прилуцького району Чернігівської області у родині Манжолі Івана Афанасійовича. Згодом родина переїхала в м. Прилуки.

Манжола Віктор Іванович навчався у Прилуцькій 8-річній школі № 14 (нині Прилуцька загальноосвітня школа I-III ст. № 14 Прилуцької міської ради Чернігівської області), яку закінчив у 1980 році. Після закінчення школи вступив до Прилуцького медичного училища.

Після закінчення медучилища (1984 р.) за спеціальністю «фельдшер» працював у реанімаційному відділенні Чернігівської районної лікарні.

Згодом переїхав на роботу у м. Славутич, де працював фельдшером у медсанчастині. Тут він познайомився та одружився з Буштрук Ляною Іванівною.

Був призваний за мобілізацією Прилуцько-Варвинським ОМВК 26. 05. 2015 року. З травня 2015 року брав участь в антитерористичній операції на сході України. З 26 травня 2015 року до 5 лютого 2016 року служив у 43 відділі ВСП.

З 5 лютого по 29 вересня 2016 року – перебував у військовій частині ппВ2731. З літа 2016 року проходив військову службу за контрактом на посаді номера обслуги 30-ї окремої механізованої бригади Сухопутних військ Збройних сил України (військова частина А0409 (польова пошта В2731), місто Новоград-Волинський Житомирської області).

Манжола Віктор Іванович помер 30 вересня 2016 року, причина – набряк головного мозку, атеросклеротичний кардіосклероз.

Похований 3 жовтня 2016 року у м. Прилуки на міському цвинтарі Новий Побут біля матері.

Залишилася донька.

Стацун
Андрій Олексійович
08. 04. 1991 – 14. 10. 2016

Народився 8 квітня 1991 року в місті Корюківка Чернігівської області.

У 2009 році закінчив Корюківську загальноосвітню школу № 4.

З 2013 по 2015 рік проходив строкову військову службу у Збройних силах України у Держаній спеціальній транспортній службі. В момент проходження військової строкової військової служби брав участь безпосередньо в проведенні антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей в 2014 році.

Після проходження строкової військової служби в 2015-2016 роках працював підсобним робітником у «ТОВ» «УКРСПЕЦБУР» та учнем монтера в «Укрзалізниці».

У 2016 році уклав контракт проходження військової служби у Збройних силах України. Проходив службу на посаді стрільця-помічника гранатометника, механізованого відділення, механізованого взводу, механізованої роти, механізованого батальйону, в 1-окремій гвардійській танковій бригаді ОК «Північ».

Пішов з життя 14 жовтня 2016 року.

Похований 15 жовтня 2016 року в селі Петрова Слобода Корюківського району.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

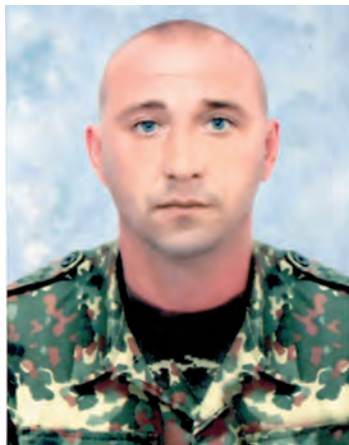
Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді».

Жижка

Сергій Васильович

04. 09. 1978 – 22. 10. 2016

Сергій Васильович Жижка народився 4 вересня 1978 року в місті Прилуках у родині робітників. Навчався в Прилуцькій загальноосвітній школі I–III ступенів № 10 Прилуцької міської ради Чернігівської області. Після закінчення школи вступив до Прилуцького професійно-технічного ліцею, обравши професію автослюсаря.

У 1997–1998 роках проходив строкову військову службу. У 2000 році одружився, а у 2004 році народилася донечка Яна. Працював у селі Мала Дівича в ТОВ «Базис», де виготовляють мінеральні добрива.

Був мобілізований у березні 2015 року. Служив у 146 окремому ремонтно-відновлювальному полку водієм. Понад рік Сергій перебував у зоні бойових дій. Демобілізували його 13 квітня 2016 року. Повернувся до мирної праці.

22 жовтня 2016 року Сергій трагічно загинув у ДТП.

Похований на Алеї Слави на міському кладовищі Горової Білешчини.

Макаренко
Анатолій Миколайович
12. 10. 1975 – 23. 10. 2016

Народився 12 жовтня 1975 року в селі Вовчок Козелецького району Чернігівської області.

У 1982 році пішов до першого класу Вовчківської неповної середньої школи, яку закінчив у 1990 році.

Після закінчення 9-и класів навчався два роки в Ніжинській автошколі. Строкову службу проходив у 1993 – 1995 рр.

Повернувшись додому, пішов працювати будівельником у м. Київ. Без відриву від виробництва навчався на технолога в Київському університеті харчової промисловості.

У 2001 році одружився. Останнім часом разом із дружиною та двома дітьми проживав у селі Новому Білоусі Чернігівського району.

3 листопада 2014 року в 3-й хвилі мобілізації Анатолій пішов в АТО бійцем 41-го батальйону територіальної оборони. Служив під Волновахою, у селі Старогнатівці.

Демобілізувався в жовтні 2015 року. Після демобілізації займався волонтерською діяльністю.

За тиждень до смерті лікарі поставили 41-річному Анатолію діагноз – «гострий промієлоцитарний лейкоз». Через хворобу в нього стався крововилив у мозок.

23 жовтня 2016 року Анатолій помер.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Халимон
Сергій Миколайович
23. 11. 1984 – 22. 11. 2016

Халимон Сергій Миколайович народився 23 листопада 1984 року. Від 1992 року навчався в Оленівській ЗОШ І-ІІІ ст. У 2003 році закінчив школу. У 2003 – 2005 роках проходив строкову військову службу.

Від 2012 року працював кочегаром в Оленівській ЗОШ І-ІІІ ст.

З липня 2015 року був мобілізований в АТО. Солдат, водій автомобільної роти 55-го окремого автомобільного батальйону. Служив у Кіровоградській ремонтній бригаді, де ремонтували військову техніку з Донецької та Луганської областей.

9 жовтня 2016 року повернувся з АТО.

Помер 22 листопада 2016 року.

Похований в селі Оленівці Борзнянського району Чернігівської області.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді».

Димитришин
Володимир Васильович
02. 07. 1960 – 04. 12. 2016

Володимир Васильович народився 2 липня 1960 року в селі Ковчин Куликівського району Чернігівської області.

Після закінчення Ковчинської середньої школи в 1977 році вступив до Київського медичного училища № 2 за спеціальністю «фельдшер» та закінчив його у 1980 році.

Із 1983 по 1990 рік – навчався у Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю «правознавство».

Протягом 1993– 2001 років працював суддею Куликівського районного суду, згодом – головний юрист управління агропромислового розвитку Куликівської районної державної адміністрації, займався приватною юридичною практикою.

Призваний до Збройних сил України у 2015 році. Старшина 9-го окремого мотопіхотного батальйону «Винниця».

Із 14 березня по 28 квітня 2015 року перебував на перепідготовці у Львівській області, Яворівському районі.

Із 16 вересня 2015 по 20 квітня 2016 р.р. брав участь у бойових діях у складі в/ч пп 2248 на території Донецької та Луганської областей.

Після демобілізації брав участь у громадському житті, допомагав демобілізованим воїнам.

4 грудня 2016 року Володимир Васильович Димитришин помер. Похований 6 грудня 2016 року в смт Куликівка.

Нагороджений відзнакою начальника Генерального штабу України – нагрудним знаком «Учасник АТО».

Володько
Юрій Миколайович
06. 02. 1970 – 06. 12. 2016

Володько Юрій Миколайович народився 6 лютого 1970 року у місті Чернігові в сім'ї службовців.

У 1977 році пішов до першого класу Чернігівської середньої школи №13, де у 1985 році закінчив 8 класів. В цьому ж році вступає до професійно-технічного училища № 15 на спеціальність слюсар-збірник. Після закінчення училища працював по спеціальності на Чернігівському заводі радіоприладів.

З 1988 по 1990 рік проходив строкову службу прикордонником в Середній Азії в Туркменістані. Після виводу військ з Афганістану, маючи досвід, часто супроводжував грузи з Туркменістану до Афганістану. В цей час отримав поранення та контузію. Після повернення додому продовжив працювати на заводі радіоприладів.

З 27. 09. 1993 по 25. 04. 1994 року проходив військову службу у Державній прикордонній службі України за контрактом, маючи звання сержанта. З 1994 по 2007 рік працював в охоронній службі Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка.

У 1999 році одружується. В 2003 році народжується донька Анастасія, а 2009 році – син Іван.

З 2007 року працює в охоронній фірмі «Асканія-Груп» міста Києва.

З 28. 08. 2014 року призваний Чернігівським об'єднаним міським комісаріатом Чернігівської області та відправлений до Львівського прикордонного загону в/ч 2144 на посаду інспектора 3 категорії – інструктора 3 відділення інспекторів прикордон-

ної служби, другої прикордонної застави оперативно-бойової прикордонної комендатури, ВОС 108934 Р-113 в зону АТО, м. Волновахи Донецької області. Брав участь у боях за Дебальцеве, Маріуполь та виконував зазначені дії на територіях Донецької та Луганської областей. З 28. 08. 2014 року по 21. 02. 2015 року перебував у зоні АТО.

У лютому 2015 року при виконанні військового обов'язку отримав тяжке поранення та контузію і у зв'язку зі станом здоров'я був відправлений на 12 днів у відпустку додому. Після відпустки повернувся на постійне місце служби до Львівського прикордонного загону. Влітку цього ж року був переведений до Чернігівського прикордонного загону по місцю проживання родини.

Служив інспектором 3 категорії та гранатометником у відділі прикордонної служби «Гута Студенецька» Чернігівського прикордонного загону. Звільнився в резерв 18 серпня 2015 року та за станом здоров'я працювати не міг. Його хвороба була наслідком перебування в зоні АТО.

14 липня 2016 року отримав інвалідність 2 групи, знаходився на лікуванні в різних медичних закладах, а через чотири місяці, 6 грудня 2016 року, раптово помер – набряк мозку та гостра серцево-судинна недостатність.

Похований на Алеї Героїв кладовища «Яцево» міста Чернігова.

Залишилися самотніми мати, дружина та двоє неповнолітніх дітей.

Йому було 46 років.

У листопаді 2021 року на чернігівській ЗОШ № 13 була урочисто відкрита меморіальна дошка, присвячена Юрію Володько.

Спогади матері Надії Іванівни Володько

Згадуючи дитячі та шкільні роки сина, бачу його у колі дітей усміхненого, з волейбольним м'ячем у руках. Волейболом захоплювався і в дорослому житті, особливо любив пограти у хвилини

відпочинку. Юра завжди був спортивним, підтягнутим та акуратним. У школі він був лідером, вів дискотечні вечори, де розповідав про сучасну рок-музику, завжди веселий і позитивний, серед однолітків користувався авторитетом та мав багато друзів.

До мене ставився турботливо, допомагав та піклувався все життя, був опорою і для своєї родини. З дружиною Оксаною жили в злагоді та пошані, дітей виховували чесними, справедливими та працьовитими.

Яким він був на службі та під час бойових дій в зоні АТО, я знаю тільки з Юриних розповідей та спогадів його побратимів. Усі тяготи війни лягли на їхні плечі, спали на полі при морозі 24 гр., бо ще не було окопів, і Юра та багато хлопців тоді дуже застудилися. Завдяки Юриним кресленням був побудований блокпост «Рибинськ». Він мав золоті руки, все вмів, навіть лікувати, і хлопці зверталися по допомогу, бо вмів і укол зробити, і рану перев'язати та й позивний в нього був «Знахарь».

Син служив гранатометником, добре володів своєю зброєю, а допомогою в бою була його сміливість, витримка та мужність. Коли наші війська виходили з Дебальцевого, Юра з прикордонниками прикривали їхній відхід, було дуже тяжко, а коли залишилося всього три патрони, стали прощатися з життям, та трапилося диво, бо в останню мить прийшла допомога з другої

частини, хлопці привезли патрони, і син тоді залишився живий. Смерть наздогнала його вже вдома, в мирному Чернігові, він весь час хворів, танув на очах, а лікарі розводили руками, не могли поставити діагноз, дали 2 групу інвалідності, а я, своїм

материнським серцем, відчувала, що це наслідок перебування сина в зоні АТО, бо чим їх там обстрілював ворог, невідомо, може, і забороненою зброєю. Син ходив в темних окулярах, бо була обпечена роговиця очей, а рентген показав набагато збільшені від норми внутрішні органи. До війни Юра майже не хворів, був сильним, спортивним чоловіком, а після повернення з зони АТО весь час хворів і згодом помер. Для мене і всіх хто його знав, Юра – герой, який пішов захищати свою країну і віддав найдорожче – життя.

Герої не вмирають, вони живуть у нашій пам'яті.

Автобіографія та спогади записані зі слів матері Володько Надії Іванівни, фото надано з родинного архіву.

Сотник

Василь Васильович

10. 08. 1966 – 21. 12. 2016

Народився 10 серпня 1966 року в селі Петрівка Щорського (зараз Сновського) району Чернігівської області в родині колгоспників. Мав двох старших сестер Ганну та Любу, з якими дружив усе життя.

У 1973 році пішов до Петрівської середньої школи імені П. І. Семака, яку закінчив у 1983 році.

Мріяв стати військовим, після школи склав іспити до військового училище, але не пройшов по конкурсу.

З 1983 по 1984 рік навчався в Державному професійно-технічному училищі № 22 м. Гомеля, Білорусь, за спеціальністю машиніст баштових кранів.

З 1984-1985 роки – працював за спеціальністю по направленню в місті Костомукша Карельської АРСР.

Квітень 1985 – травень 1987 роки – проходив строкову військову службу на Далекому сході, Приморський край, в/ч 25625.

Військове звання рядовий, спеціальність водій, старший водій.

У травні 1987 року з армії приїхав прямо на похорон батька Василя Сергійовича, який загинув у полі при випробуванні нового картопляного комбайна. Для нього в 23 роки це була дуже тяжка втрата.

У 1991 році одружився, і 24 листопада 1992 року в подружжя народилася донечка Катерина.

1987–2015 роки – працював на підприємствах міста Чернігова та Києва по будівництву багатопверхових будинків за спеціальністю кранівник.

В 2013 році отримав тяжку травму на виробництві в місті Ки-

єві (упав разом з краном), діагноз – спандельоз грудного відділу хребта, довго лікувався в лікарні Києва, але, незважаючи, що знаходився постійно в медичному корсеті, продовжував працювати.

З 30. 01. 2015 року по 16. 05. 2016 року виконував бойові завдання у Донецькій області у складі ОТУ «Маріуполь». Посада – водій-кранівник інженерно-технічного взводу інженерної роти в/ч ПП В2095.

З 17. 05. 2015 року безпосередньо брав участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в районах проведення антитерористичної операції в званні рядовий. Учасник бойових дій, був поранений.

Після повернення з АТО стан здоров'я погіршився, весь час лікувався в Чернігівському військовому госпіталі.

Помер 21 грудня 2016 року. Причина смерті – виразка дванадцятипалої кишки (вилив крові).

Похований в Чернігові на квадраті Героїв АТО/ООС кладовища «Яцево».

25 серпня 2019 року померла його донька Катерина, а через п'ять днів – 1 вересня 2019 року і дружина.

Спогади мами Параски Кирилівни Сотник

Дитячі роки Васі пройшли в селі Петрівка Щорського (зараз Сновського) району Чернігівської області. В школі вчився добре, від учителів нарікань не було, на батьківських зборах хвалили за гарне навчання та поведінку. Був як і всі у 80-роки жовтеньям, піонером та комсомольцем. У вільні хвилини багато читав і казав: «Я вже перечитав усі книжки з шкільної бібліотеки, то тепер записався в сільську бібліотеку».

З самого дитинства батько, який в колгоспі працював механізатором по вирощуванню та збиранню картоплі та льону, навчив любити техніку та невтомно працювати на рідній землі. Саме батько був взірцем для Васі, бо був великим працелюбом, за що держава нагородила його орденом «Трудового Червоного Прапо-

ра». На літніх канікулах Василь допомагав батьку ремонтувати техніку та вчився самостійно нею управляти. Не соромився разом зі мною і сестрами ходити на норму полоту буряки. Знав, що це важка праця – жалів нас і допомагав.

Спогади рідної сестри Ганни Василівни Решетник (Сотник)

Уже дорослим Василь мав «золоті руки», до чого не брався, все виходило. На вихідні приїжджав у село, допомагав по господарству батькам, роботи не боявся і бачив її без підказок. Знав зварювальні роботи, вмів підлогу та огорожу підремонтувати, кришу на хаті пофарбувати... У вільну хвилинку до останнього дня бачили Василя з книжкою, газетою чи кросвордами.

З сестрами стосунки були теплі та родинні. Ми дружили сім'ями, часто спілкувалися і допомагали одне одному.

Коли почалася російсько-українська війна, брат поїхав в АТО, бо треба було будувати бліндажі на блокпостах і знадобився водій-кранівник. Василя визвали в Чернігівський призовний пункт і він був мобілізований в АТО, незважаючи на здоров'я, бо ходив з травмою хребта у спеціальному корсеті, який носив постійно, але він про своє здоров'я нічого не повідомив.

Якось йому зателефонувала рідна тітка з Росії – міста Новокузнецьк Кемеровської області: «Вася, ти ж в такому віці, чого не сказав за травму», а Василь відповів з гідністю: «Я йду захищати свою рідну Батьківщину. Я там потрібен, то і не сказав за хворобу». Якби не клята війна і зараз би міг жити, та тяжке для хребта перебування на передовій, поранення – зробили чорну справу, він довго хворів і згодом помер.

Мій брат Василь Сотник був патріотом України, саме на таких українцях, як він і тримається Україна.

Інформацію надала сестра Василя Сотника Ганна Василівна Решетник.

Альоxін
Руслан Валерійович
31. 05. 1980 – 22. 12. 2016

Народився у селі Дібрівному Городнянського району, що на Чернігівщині, в родині колгоспника.

В дитинстві був непосидючою дитиною, навіть коли в 1982 році пішов в дитячий садочок, який на той час належав колгоспу Добробут. У 1986 році пішов у перший клас Дібрівненської загальноосвітньої школи, де користувався авторитетом серед друзів та вчителів.

Вчився непогано, мав відмінну пам'ять.

У 1997 році закінчив середню школу.

Після закінчення школи в 1997 році вступив до Чернігівського педагогічного інституту на спеціальність «Вчитель фізики та математики», але, провчившись менше року, в 1998 році був призваний на військову службу. 19 липня 1998 року прийняв військову присягу. За роки служби оголошена Подяка Президента України, Верховного Головнокомандуючого Збройних сил України Леоніда Кучми за сумлінне виконання конституційного обов'язку по захисту вітчизни, незалежності та територіальної цілісності Української держави. Звільнений в запас по закінченні строку служби 5 листопада 1999 року.

У 1998 - 1999 роках проходив строкову військову службу в Збройних силах України, після якої залишився служити на контрактній основі.

З 04 січня 2000 року на підставі наказу Городнянського райвійськкомату призваний за контрактом до військової частини

А1091 м. Чернігова, де служив по 30 серпня 2004 року. За роки служби за контрактом був неодноразово нагороджений почесними грамотами, а саме: Почесною грамотою командира військової частини А2024 за високі показники у бойовій підготовці та зразкову військову дисципліну 24 квітня 2003 року, командуванням військової частини А1091 до 10-ї річниці Незалежності України, за високі показники в бойовій підготовці та з нагоди 13-ї річниці військової частини А 1091 за успіхи в бойовій підготовці, сумлінне виконання службових обов'язків, зразкову військову дисципліну.

У листопаді 2004 року переїхав до Корюківки Чернігівської області, де одружився. 3 02 листопада 2004 року був прийнятий учнем машиніста шпалерно-друкарської машини з виробництва шпалер Корюківської фабрики технічних паперів. 30 березня 2006 року машиніст шпалерно-друкарської машини 3 розряду, 11 вересня 2008 року машиніст шпалерно-друкарської машини 4 розряду.

У 2007 році народився син.

У 2010 році закінчив Міжрегіональну Академію управління персоналом і отримав базову вищу освіту за напрямком підготовки «Економіка і підприємництво» та здобув кваліфікацію бакалавра з економіки та управління персоналом. У 2012 році закінчив Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»» і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Фінанси» та здобув кваліфікацію спеціаліста з фінансів.

19 березня 2014 року на підставі Указу Президента

України від 17 березня 2014 року № 303 був призваний Корюківським райвійськкоматом на військову службу під час мобілізації. З 24 липня по 11 вересня 2014 року та з 24 жовтня 2014 року по 18 березня 2015 року безпосередньо брав участь в антитерористичній операції, забезпечення її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в районі проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей. Під час служби оголошена Подяка командира бойової машини – командира відділення 7 механізованої роти 3 механізованого батальйону 30-ї окремої гвардійської механізованої бригади, старшому сержанту Аьохіну Руслану Валерійовичу за сумлінне та добросовісне виконання своїх службових обов'язків, зразкову військову дисципліну, за проявлену ініціативу та високі моральні ділові якості військово-службовця-патріота, проявлені під час виконання бойових завдань по обороні територіальної цілісності нашої неньки Батьківщини від командування 3 механізованого батальйону військової частини м. Волноваха Донецької області.

У 2014 році народилася донька.

20 березня 2015 року на підставі Указу Президента України звільнений (демобілізований) в запас.

15 травня 2015 року отримав статус учасника бойових дій.

29 травня 2015 року на підставі Указу Президента України призваний у Збройні сили України діловодом відділення комплектування Корюківського військового комісаріату.

У грудні 2015 року нагороджений Почесною грамотою Корюківської районної державної адміністрації з нагоди Дня Збройних сил України.

29 січня 2016 року закінчив навчальний підрозділ в/ч пп ВО 941 за фахом «Командир БМП-2» ВОС 112144 та присвоєно класифікацію «Командир БМП-2 III класу». Був виключений зі списків особового складу Корюківського районного військового комісаріату для подальшого проходження військової служби у розпорядження командира військової частини польова пошта

В2731 (с. Любомирка Рівненської області).

05 липня 2016 року був виключений зі списків особового складу частини, всіх видів забезпечення, котлового забезпечення (зона проведення анти-терористичної операції сектор «М» ОТУ «Маріуполь» м. Волноваха Донецької області) і направлений для зарахування на

військовий облік до Корюківського РВК Чернігівської області.

Вислуга років у Збройних силах становить: календарна військова служба – 6 років 11 місяців 14 днів, військова служба за призовом по мобілізації – 1 рік 1 місяць 6 днів.

Після звільнення повернувся працювати на ПАТ «Слов'янські шпалери – КФТП».

Після звільнення перебував на лікуванні в Чернігівському обласному госпіталі ветеранів війни, де були поставлені діагнози різного ступеня.

22 грудня 2016 року помер. Похований в м. Корюківка.

Залишилися мати, дружина та двоє неповнолітніх дітей.

Спогади дружини Альохіної Альони Євгеніївни

Я була на шостому місяці вагітності другою дитиною, коли подзвонили з райвійськкомату і сказали з'явитися протягом 45 хвилин на навчання. Я плакала, просила не йти. Сказав: «Я не можу не йти, я не надовго, тільки на 10 днів», потім «Я тільки на 45». А потім це все розтягнулося майже на 2 роки. Коли народилася донька, повинні були відпустити на 10 діб, але відпустили тільки на одну ніч. І одразу ж відправили в зону АТО. Коли дзвонив,

казав: «Усе добре, не хвилюйся», а я чула постійні постріли, і серце завмирало, коли переривалася розмова і відключався телефон. А якось Руслан подзвонив з чужого номера і сказав: «Бережи дітей, я, напевно, вже не повернуся». Сказати, що тоді зупинився увесь світ, не сказати нічого. Тримали тільки діти. Але він вистояв, вижив, повернувся, але не надовго. Коли знову мобілізували до райвійськкомату, плакала, просила, молила, але Руслан вже не міг інакше. Його знову відправили в зону АТО. Повернувся зовсім іншим, не таким, який був раніше. Веселий, усміхнений син, батько, чоловік став, як би так сказати, не життєрадісним. Вночі кидався, кричав, інколи плакав. Якось син сказав: «Мамо, я не хочу, щоб у мене не було тата». Я тоді відповіла, що у вас є тато і він завжди буде поряд. Тоді я ще не знала, що буде поряд і буде оберігати нас, але вже з неба. Донедавна зараз 6 років. Тата вона не пам'ятає, але дуже хоче бути схожою на нього, а коли дивиться на небо, завжди каже «Привіт, тату!».

Спогади матері Альохіної Людмили Василівни

Мій син Руслан народився 31 травня 1980 року в селі Дібрівне Городнянського району. Маленьким був неспокійним, ходити почав після року, і з того часу його майже не носили на руках. Він хотів ходити сам, самостійно. Коли йому виповнилося два роки, пішов до дитячого садочка. Дуже любив слухати казки, хотів, щоб йому постійно читали. В два роки знав напам'ять книжку «Лікар Айболить». Так як книжки читати йому не завжди був час, то він навчився читати їх сам. І в п'ять років він читав уже самостійно. Любив розповіді про військові походи. В шість років пішов до школи. Вчився посередньо, мав прекрасну пам'ять, дуже цікавився історією, природою, багато знав про звірів, комах, птахів. Якщо в школі виникали конфлікти, завжди вирішував їх сам, не мав звички жалітися нам, батькам. Вдома завжди допомагав по господарству, забирав молодшу сестру із садочка. Коли Руслану було років 11-12, вони з друзями змайстрували собі гвинтівки і в

лісі стріляли по мішках. Після закінчення школи вступив до Чернігівського педінституту на фізико-математичний факультет, але зрозумів, що то не його. У 18 років призвали до армії. Служити довелося в навчальному центрі «Десна». На той час потрапити туди служити всі боялися. Служба була дуже тяжкою, але Руслан все витримав, ніколи не жалівся. Одержав звання «старший сержант». Після демобілізації побув вдома менше місяця і підписав контракт на службу у військовій частині Чернігова. Служив там, поки одружився, і тоді молода сім'я стала жити в Корюківці.

Бальченко
Володимир Іванович
04. 01. 1992 – 29. 01. 2017

Володимир Іванович Бальченко народився 4 січня 1992 року у селі Берестовець Борзнянського району Чернігівської області.

Навчався в Берестовецькій ЗОШ I-III ступенів. Зростав, як всі звичайні діти. Любив рибалити, допомагати по господарству. Хлопець дуже захоплювався футболом, грав

за ФК «Берестовець». Після закінчення школи навчався в Ніжинському професійно-технічному училищі № 35 за спеціальністю «автокранівник». Закінчивши ПТУ, повернувся до рідного села. Працював у Берестовецькому лісництві егерем.

Мріяв зустріти свою кохану дівчину, із якою був би разом усе життя. Володимир ніколи не впадав у відчай, гнав із себе сум, наповнюючи свою душу життєрадісністю, любив жартувати, вільний час проводив із друзями або близькими, сумлінно допомагав по господарству мамі, адже після смерті батька їй одній було тяжко.

Призваний на військову службу 8 жовтня 2015 року.

Спочатку перебував у 169-му Навчальному центрі сухопутних військ в Десні, а згодом підписав контракт із ЗСУ.

Молодший сержант, кулеметник 1-ї роти 1-го батальйону 72-ї окремої механізованої бригади.

Загинув уранці 29 січня 2017 року під час тяжких боїв у районі промзони міста Авдіївки Донецької області.

1 лютого 2017 року з Героєм прощалися на Майдані, на наступний день 2 лютого 2017 року його поховали в рідному селі Берестовець Борзнянського району Чернігівської області.

У Володимира Івановича залишилися мати, брати та сестра.

Указом Президента України Петра Порошенка від 1 лютого 2017 року №22/2017 молодшого сержанта Володимира Бальченка посмертно нагороджено орденом «За мужність» III ступеня.

Зі спогадів матері Бальченко Валентини Володимирівни

Моя дитина була світла і чиста, дуже працьовита, мала багато друзів, будувала багато планів. Він – моя найменша дитина, їй у мене 4, залишилися тепер два сини та дочка. Але для матері найменше дитя, як те янголя, хоча для мене всі діти дорогі. У дитинстві Вова, як усі маленькі діти, любив гратися із сусідськими дітьми, зі своїми братами і сестрою, любив ходити на риболовлю, купатися в нашому ставку. Та найбільше за все любив ганяти м'яча. Коли пішов до школи, був слухняною дитиною, ніколи не було ніяких проблем. Жили ми бідненько, але дружно. Підростаючи, Вова допомагав по господарству.

Одного разу, коли йому виповнилося років 7, було дуже жарке літо, я в той час ходила в бригаду сапувати буряк. Вода була далеко, а жара була градусів 30 або й більше. Мій бригадир сказав мені, щоб б хтось із дітей набирав у пляшки воду і носив жінкам. Вова погодився відразу носити воду і зрадив, коли заробив свої перші гроші. Він сказав мені: «Мамо, куплю до школи зошитів». Який же він був радий.

Із роками Вова підростав і мужнів. Закінчив школу, пішов

навчатися в Ніжинське ПТУ. Після навчання залишився в селі, працював у лісництві, але весь час у нього була мрія стати військовим. Ще після училища збирався піти служити за контрактом, але мої сльози і прохання зупинили його. Вова дуже любив футбол, грав за збірну села. Було приїде з роботи втомлений, кажу йому: «Відпочивай». Він мені: «Ні, мамо, побіжу погуляю у футбол». Він був веселий, любив жартувати, любив життя.

Коли пішов до армії, я дуже переживала. Їдучи на присягу в Десну, він мені пообіцяв: «Мамо, не переживайте, я не піду і не підпишу жодного паперу на контракт». Але без мого дозволу зробив це. Від того часу моє життя перевернулося. Весь час, кожна хвилину я думала про нього, як він, що з ним.

Усе змінилося, коли він потрапив до Авдіївки. Після поранення він приїхав із госпіталю на кілька днів додому, просила залишитися, але Володя мені сказав: «Мамо, я пообіцяв своїм хлопцям, що повернуся назад. Як я не дотримаю свого слова? Ми стільки з ними всього пройшли і побачили». Я зрозуміла: він не залишиться, повернеться туди. Казав, що набачився такого, щоб нікому цього не бачити.

4 січня Вові виповнилося 25 років. Я навіть не змогла його привітати, бо телефон був відключений. Можливо, моє дитя в цей день, десь було в окопі під кулями. Ночами не могла спати.

Перед трагедією Вова приснився наче наяву: зайшов у хату, я вибігла назустріч, обняла його, пригорнула, стала прохати, казати, що не можу до тебе додзвонитися, а він обняв і каже: «Я повернувся на 2 дні». Після цього сталося це страшне горе, яке не можна описати. Не дай, Боже, нікому з батьків ховати своїх дітей.

Мій син був справжнім героєм, я дуже пишаюся ним і буду пишатися все своє життя. Коли писала ці спогади, у мене щеміло серце і лилися сльози. Не можна, щоб батьки ховали своїх дітей. Мені залишається витримати цей біль і жити для дітей і онуків. Але Вова буде до кінця моїх днів живим. І я буду завжди його чекати.

Зі спогадів друзів Панішева Олександра та Скорого Андрія про свого товариша Володимира

Володя дуже любив грати у футбол. Жодного тренування ніколи не пропускав. Був одним із найкращих гравців нашої збірної команди ФК «Берестовець». Він із нетерпінням чекав гри, де завжди ми отримували перемогу. Нам його буде не вистачати.

Пошукова група гуртка «Толока», учні 8 – 10 класу Берестовецької ЗОШ I-III ступенів.

Керівник: Чикало Я. П., керівник гуртка «Толока» Берестовецької ЗОШ I-III ступенів, село Берестовець Борзнянського району

Пономаренко
Дмитро Олександрович
22. 05. 1981 – 25. 02. 2017

Дмитро Олександрович народився у місті Чернігові 22 травня 1981 року в сім'ї робітників. Навчався в середній школі №27 м. Чернігова. Після закінчення 9 класу пішов вчитися в професійно-технічне училище № 10 за фахом «столяр-різьбяр по дереву».

З червня 1999 року по жовтень 2002 року проходив військову службу у складі 7-го полку спеціального призначення Внутрішніх військ МВС «Барс» у місті Ірпінь (Київська область) за спеціальністю «кінолог».

Після служби в армії працював у пожежній частині у м. Славутичі (Київська область).

У 2009 році закінчив Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права за спеціальністю «Менеджер економічної безпеки підприємств».

З 2009 по 2015 рік працював в охоронних структурах м. Чернігова.

8 жовтня 2015 року вступив до лав Збройних сил України на військову службу за контрактом у в/ч А 3547, яка розташована у с. Півці. Мав звання молодший сержант. В зоні АТО був у відрядженні. Служив у

72-й механізованій бригаді в окремій радіолокаційній роті.

Характеризується як хоробрий та сміливий боєць, патріотично налаштований.

Загинув 25 лютого 2017 року біля с. Верхньоторецьке Ясинуватського району Донецької області, промзона Авдіївки.

Похований 1 березня 2017 року в Чернігові.

Указом Президента України № 104/2017 від 10 квітня 2017 року «за особисту мужність, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, самовіддане виконання військового обов'язку», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У травні 2021 року на Чернігівській середній школі № 27 була урочисто відкрита меморіальна дошка.

Спогади матері Ніни Михайлівни Пономаренко

22 травня 1981 року, в сонячний та весняний день, в Чернігівському пологовому будинку народився світлий хлопчик і вже посміхався, мав зворушливі і смішні ямочками на щічках. Цю усмішку він проніс через все своє коротке життя. Зростав, як і всі дітки, ходив у дитячий садочок, потім у Чернігівську школу № 27. Школу любив, бо мав багато друзів і брав участь у всіх шкільних заходах.

Після 9 класу навчався в ПТУ № 10 і там теж був активним і товариським, без нього не проходило жодного цікавого заходу. Треба було обирати життєвий шлях, і він почув про спецпідрозділ «Барс», що був розташований в Ірпені, і сказав нам, щоб не відмовляли, бо хоче служити саме там. І пішов до військкомату. Відслуживши, пішов працювати в пожежну частину в м. Славутичі, його, мабуть, тягнуло до таких чоловічих професій, і освіти здобув – «Менеджмент економічної безпеки». Коли розпочався конфлікт на Донбасі, дуже хотів піти в батальйон «Чернігів» і відправитися в зону АТО, та ми відмовили його, мотивуючи зо-всім маленьким сином, та згодом Діма повідомив нам, що пішов служити за контрактом.

Як і всі діти, був і неслух, але для матері – найкращою дитиною, бо відносився до мене з повагою і нас з батьком підтримував як міг, завжди був доброзичливим до людей, усміхненим та позитивним, тому і мав багато друзів. Дуже тяжко втрачати сина і на старості років залишатися без підтримки, але що зробиш, така його і наша доля... Та я пишаюся своїм сином, що віддав життя за нас, за свого синочка, за свій народ. Хочу, щоб люди пам'ятали наших героїв і не забули їхній подвиг.

Спогади дружини Людмили Пономаренко

Ми з Дімою познайомилися першого квітня 2011 року, в день, коли всі люди радіють та веселяться, оживає природа, оживають почуття, бо весна. Ми познайомилися і відчули потрібність бути разом, тому відразу почали зустрічатися. Якось Діма розповів історію, як він із знайомим ходив до Антонієвих печер і там загадав бажання, щоб до

тридцяти років мати родину, а тоді йому було двадцять дев'ять. Видно, почув його Бог і познайомив нас, виконавши його бажання. Згодом ми стали жити разом, а через деякий час урочисто відсвяткували весілля, через рік народився наш синочок Женья, і не було щасливішої людини, ніж тато Діма. Я пригадую, яким він був гарним, турботливим і люблячим чоловіком і як пишався своїм синочком. Кожного дня він дзвонив мені і розпитував про наше життя, про сина, а про себе розповідав не все, бо не хотів турбувати. Я розуміла, що чоловік у небезпеці, що там відбуваються бойові сутички, що йому непросто, і підтримувала як могла, а синочок читав по телефону віршики і чекав тата додому. Багато було планів на майбутнє, адже попереду було ціле життя, та не судилося...

Спогади сестри Наталії Пономаренко

Мій брат Діма для мене не загинув, а наче поїхав у далеке відрядження, і ми всі його чекаємо: я, племінник, батьки, син, дружина – тільки припинилися телефонні розмови. В дитинстві Діма був дуже допитливим, відповідальним, допомагав мамі по хазяйству. Я пригадую, як у 14 років на нього можна було покластися, як на дорослу людину. Він все літо няньчив свого трирічного племінника Павла, а дитину треба і погодувати, погуляти на вулиці і доглянути протягом дня, бо всі дорослі на роботі, а так хотілося з друзями побігти на річку. Зараз Павло часто згадує свого дядька Дмитра, який залишився в його пам'яті доброю та чуйною людиною.

У Діми було багато друзів, бо вмів товаришувати, вислухати, підтримати, тому зараз його часто згадують друзі, однокласники, побратими. Улюблений вислів: «Прорвемося». І так все життя він проривався, боровся, бо хотів бути корисним і своїй родині, і своїй країні. Нам всім Діми дуже не вистачає, часто згадуємо і, не зважаючи ні на що, чекаємо додому.

Спогади побратима з позивним «Дон»

Стає дико, самотньо та холодно в зоні АТО, коли здається весь світ зачаївся, щоб напасти, і зовсім нічого не хочеться... Дуже тяжко згадувати про загиблого друга Дмитра, але спогади залишаться в пам'яті назавжди. Хороша була людина, справжній побратим, на якого можна було покластися в складну хвилину. Варто було просто покликати, і він з'являвся поряд. Діма був веселим оптимістом, реальним позитивом у всьому, людиною, яка збирала довкола себе друзів і творила свою історію. Щирий, сміливий, безкорисний – він був скрізь як вдома, навіть тут, у зоні АТО. Ви питаєте, яким був Діма? Уважним, пильним та мужнім при складних обставинах, коли разом стояли на блокпосту; ввічливим, справедливим та бадьорим у хвилини тиші; одним словом – кращим другом. Разом стояли на блокпосту, разом відпочивали, разом мріяли про мирне життя.

Спогади побратима з позивним «Хохол»

У Діми був позивний «Помич» і ми знали, якщо він поруч, нічого поганого з нами не трапиться, бо таким оптимістом була ця людина, що смерть обходила його стороною, але потихеньку висліджувала, коли краще напасти, і таки знайшла момент, навела палець снайпера на гачок. Яким був мій побратим? Класним, у будь-якій ситуації підтримає, таких друзів ще треба пошукати, бо таких небагато. Діма був дуже акуратним, любив чистоту. Одного разу прав свій одяг у струмковій талій воді, ми сміялися, а він так по доброму сказав, що речі повинні бути чистими. Ми трималися всі разом із самого початку: «Дон», «Хохол» та «Помич», підтримували один одного, а тепер нам треба жити і за нього виконати все ним намріяне, а мріяв він, щоб в Україні був мир, і щоб його родина жила, не знаючи страхіття війни. Ми зараз знаходимось в АТО і виконуємо нашу чоловічу місію захисників України, а коли повернемося додому, будемо будувати нову Україну і обов'язково підтримувати родину друга і побратима.

Записано зі слів родичів та громадської організації «Єдина родина Чернігівщини»

Стаценко
Геннадій Анатолійович
06. 02. 1969 – 15. 03. 2017

Народився 6 лютого 1969 року в місті Городні Чернігівської області. У 1984 році закінчив Городнянську СШ №1. Потім продовжив навчання у Чернігівському ПТУ № 5. Після чого працював електрозварником у «Київметробуді». Проходив військову службу в лавах Збройних сил СРСР.

Після служби в армії працював на заводі «Агат», де познайомився з майбутньою дружиною Наталією Борисівною. У 1992 році одружився, народилися діти: Оля (1993 р. н.) та Артем (1994 р. н.).

Коли закрили завод «Агат» працював у колгоспі «Росія», а потім їздив на заробітки.

Учасник Революції гідності. У вересні 2014 року був мобілізований до лав Збройних сил України.

З 29 вересня 2014 року по 5 вересня 2015 року безпосередньо брав участь у антитерористичній операції в районі сіл Тарамчук та Березове Мар'їнського району Донецької області.

За час проходження військової служби на посаді кулеметника 2 механізованого взводу 3 механізованої роти 1 механізованого батальйону військової частини 0095 молодший солдат Стаценко Г.А. був двічі контужений і поранений.

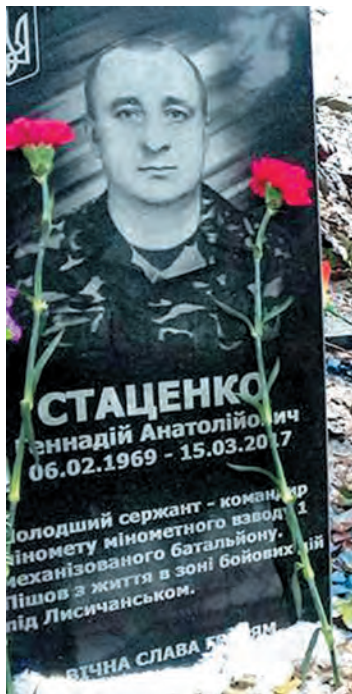
14 березня 2016 року Геннадій Анатолійович був направлений на військову службу за контрактом командиром мінометного взводу в складі військової частини 2830.

За особистий внесок під час проходження Програми інструктажу з Об'єднаною багатонаціональною тренувальною групою – Україна з 23 липня 2016 по 23 вересня 2016 у складі ротації

93-ї окремої механізованої бригади на Яворівському полігоні молодший сержант Геннадій Стаценко нагороджений грамотою. Останнім часом ніс службу на Луганщині.

Помер 15 березня 2017 року в наслідок хвороби в районі Лисичанська Луганської області.

У пам'ять про Геннадія Стаценка у серпні 2017 року в Городні на міській Алеї Героїв установлений пам'ятний знак. На честь Геннадія Стаценка та загиблих земляків у січні 2020 року у Городні відкритий меморіальний знак. Пам'ять Геннадія Стаценка увічна у меморіалі воякам 93-ї окремої механізованої бригади «Холодний Яр», відкритому у Черкаській області.

Спогади Стаценко Наталії Борисівни – дружини Стаценка Геннадія Анатолійовича

...Уперше до зони проведення бойових дій Геннадій потрапив у вересні 2014 р. за мобілізацією. З вересня 2014 по вересень 2015 рр. брав участь у бойових діях в районі с. Новомихайлівки Мар'їнського району Донецької області. Побратими називали мого чоловіка Батею, тому що він турбувався про молодших за віком бійців, як про своїх дітей. Багато чому навчав, застерігав, контролював, підтримував, наставляв, не один раз рятував їхні життя. Більше року чоловік відслужив (був двічі контужений і поранений), демобілізувався та повернувся в Городню, але думками завжди був зі своїми побратимами в зоні АТО.

У березні 2016 р. як контрактник пішов захищати свою малу батьківщину «гору за харчкомбінатом». Казав: «Не дай, Боже, придуть кадірівці на нашу землю!» Дуже переживав за дітей. Коли з липня по серпень 2016 р. успішно завершив «Базовий курс першої допомоги», казав, що в родині тепер уже два медики (донька Оля – медсестра за фахом). Під час проходження Програми інструктажу з Об'єднаною багатонаціональною тренувальною групою – Україна з 23 липня 2016 по 23 вересня 2016 у складі ротації 93-ої окремої механізованої бригади (Україна) на Яворівському полігоні мріяв, щоб і наші хлопці були вдягнені, взуті й озброєні, як і військові з Канади, США, Польщі.

У зоні АТО, на Луганщині, був командиром міномета. Геннадій був чесним, щедрим, люблячим чоловіком, турботливим батьком, гарним сім'янином, надійною стіною. Жив для своєї родини. Любив історію, математику, улюблені музичні групи: «Машина времени», «АС/ДС».

Не забувають нашу родину побратими чоловіка, ми спілкуємося. Він вважав найголовнішою чоловічою професією – захист Батьківщини.

Чоловік виконав свій святий обов'язок.

Автор пошуково-дослідницької роботи Ткач Оксана – учениця 11-В класу Городнянської районної гімназії.

Керівниця – Полякова Ольга Миколаївна, учителька історії Городнянської районної гімназії, м. Городня Городнянського району Чернігівської області.

Санік
Олег Володимирович
21. 07. 1980 – 12. 04. 2017

Олег Санік народився 21 липня 1980 року в с. Поділ Срібнянського району Чернігівської області.

Згодом родина переїхала до м. Прилуки, де він жив і навчався. У 1997 році Олег закінчив СШ № 6 і продовжив навчання у Прилуцькому гідротехнікумі за спеціальністю «об-

слуговування установок та систем газопостачання».

Працював у будівельному управлінні № 1 АТ «Укргазбуд», у ТОВ «Агрокім».

У 1998 році одружився і в 2000 році у нього народився син Вячеслав.

Під час третьої хвилі мобілізації був мобілізований до Збройних сил України.

Демобілізований у березні 2016 року. У січні 2017 року на контрактній службі у Збройних силах України. Солдат, командир механізованого відділення 3-го механізованого батальйону 72-ї окремої механізованої бригади імені Чорних Запорозжців.

Боєць загинув 12 квітня під час мінометного об-

стрілу, захищаючи українські позиції в районі промислової зони міста Авдіївка на Донеччині – сумнозвісної шахти «Бутівка». За цю шахту йдуть безперервні бої вже більше року.

Поховали Олега в рідному селі Поділ Срібнянського району.

Указом Президента України № 138/2017 від 22 травня 2017 року «За особливу мужність, виявлену у захисті суверенітету та територіальної цілісності України, самовіддане виконання військового обов'язку» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Олега Саника у червні 2017 року на будівлі Прилуцького агротехнічного коледжу встановлена меморіальна дошка.

Спогади сина Вячеслава Саника.

В моїй пам'яті тато залишиться добрим та люблячим батьком. Він багато їздив на заробітки по Україні та за її межами і кожного разу привозив мені подарунки. Коли він був удома, то ми їздили машиною відпочивати на природу. Війна дуже змінила батька, він став мовчазним та зосередженим у собі. Після повернення з зони АТО, він знову хотів туди повернутися, в свою бригаду до побратимів. Про війну нічого мені

не розказував, а на запитання, чому він знову туди їде, відповідав: «А хто як не ми повинні захищати свою державу». Перебуваючи в зоні АТО, часто телефонував мені і цікавився, як у мене справи, і на мої питання про нього, говорив, що все буде добре. Він не думав, що загине, будував плани на майбутнє, мріяв про те, як повернеться і що буде робити. Мене дуже вразив один епізод, коли тато перший раз повернувся у відпустку, зайшов у двір і промовив: «Невже я вдома ...», а на очах сльози. Тато завжди піклувався про мене і бажав найкращого, хотів, щоб після закінчення школи я вступив до престижного ВУЗу, і його мрію я здійснив, тепер я навчаюся у Київському Університеті Телекомунікацій на факультеті інформаційних технологій. Проходить час, а я все не можу повірити, що тато загинув, мені здається, що він у відрядженні і скоро повернеться...

Спогади рідної сестри Лариси Ковальової

Олег був надзвичайною людиною, чудовим братом, був працьовитим, веселим, жвавим, чуйним, був рідним....

Доля йому випала тяжка. Коли Олегу було 15 років, померла від раку мама, а за два тижні до цього дідусь, який був наставником брата, навчав його водити авто. Наш тато до самої своєї смерті не зміг оговтатись від втрати батька і дружини...

Ніколи не забуду ніч, коли померла мама. Дорослі були з нею в лікарні, а брат опікувався мною, приготував суп і казав, що все буде добре.

Без матері ми осиротіли і нами займалася бабуся, а брата горе спонукало рано подорослішати. Він брався за всяку роботу, щоб його родина не була бідною, де він тільки не працював: і в «С1 Прилуки», і за кордоном і в Прилуцькій навчально-виховній колонії. Під час вторгнення окупантів працював в агрофірмі «ІМКА», роботи не боявся, встигав не тільки вдома, а ще й допомагати батьку, та бабусі Галі, яка замінила нам маму, та й за мною приглядав. Крутився як вітер. Після роботи було заїде за мною та й говорить «Ну що, мала, лафа закінчилась, давай на село арбайтен».

Ми його дуже любили і хвилювалися. Страшно було чекати його з АТО перший раз, а другий – ще тяжче, бо помер батько в 2016 році. Бабуся Галя втратила здоров'я, адже жила від новин до новин про АТО і дуже плакала, коли наших воїнів обстрілював агресор. Війна змінила Олежку, він не міг спати на ліжку, говорив, що звик спати в бліндажі на твердому, казав, що його місце там, з побратимами, на захисті нас... Коли дізналась що брата вбили, не повірила, адже я з ним лише ввечері говорила, він обіцяв приїхати на річницю смерті батька, а коли дізналася бабуся про смерть Олега, і сама пішла за ним. А я його все чекаю... Тяжко навіть зараз говорити про нього в минулому часі, адже в серці братик живий і я його пам'ятаю з посмішкою на вустах!

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ!

Спогади односельців Олега

Олегу б жити та жити, та агресори Путіна у 36 років забрали його життя.

У центрі с. Подол зібралося багато людей і відбувся траурний мітинг. Виступили: сільський голова Віталій Желіба, військовий комісар Прилуцького об'єднаного міського військового комісаріату Іван Черняк та сільський голова села Івківці Прилуцького району Микола Череп, де проживав Олег Санік.

Учасники мітингу хвилиною мовчання вшанували пам'ять загиблого героя.

Кірієнко

Олександр Вікторович

12. 04. 1997 – 20. 04. 2017

Народився 12 квітня 1997 року в с. Гатне під Києвом. У 2001 році родина переїхала у с. Карпилівку Козелецького району Чернігівської області, де Сашко пішов до першого класу Карпилівської ЗОШ, яку закінчив у 2014 році. Згодом вступив до Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту № 5, який закінчив у 2015 році та здобув фах зварювальника. Деякий час він працював на фабриці меблевих виробів. 16 травня 2016 року пішов служити за контрактом в 169 навчальний центр «Десна» Збройних сил України.

24 лютого 2017 року був відряджений до 72 бригади в зону АТО, 9 рота, 3 батальйон на посаду санінструктора.

Загинув 20 квітня від уламкового поранення в голову під час обстрілу Авдіївської промислової зони. Противник застосував танки та міномети, один з танкових снарядів влучив у бліндаж, де Олександр отримав поранення не сумісне з життям.

Поховали героя 22 квітня 2017 року в с. Карпилівка Козелецького району Чернігівської області.

Указом Президента

України Петра Порошенка нагороджений орденом № 259/ 2017 від 2 вересня 2017 р. № 299515 «За мужність» III ступеня (по-смертно).

03. 11. 2017 року на Карпилівській школі відкрили меморіальну дошку в честь Олександра Кірієнка, а в грудні 2017 року в м. Десна Козелецького району його ім'я було викарбуване на меморіалі присвяченого воїнам 169 навчального центру, загиблих у зоні АТО.

Спогади матері Лідії Ярославівни Гамерської

Мій Саша був доброю та чуйною дитиною. Змалечку, ще як ходив у садочок «Калинонька», любив малювати, ліпити щось, вирізати, пізніше, вже школярем, грати у футбол та теніс. Він завжди був веселим, товариським, і біля нього було багато дітей, а ще мав семеро братів і сестер, друзів. Усі мої діти росли дружними, слухняними та роботящими. Саша завжди заступався та піклувався про своїх братиків і сестричок, а мене підтримував і допомагав, а ще любив і жалів. Учився син добре, був нагороджений за навчання грамотами, а за спортивні досягнення – медалями.

Коли почалися події на сході і син потрапив у зону АТО, я втратила спокій, дуже переживала і кожного дня молила Бога, щоб урятував мою дитину.

8 лютого 2017 року святкували мій ювілей, 50-річчя, всі вітали, а мені на душі було тривожно, бо материнське серце відчувало

біду. 12 квітня Саші виповнилося 20 років, а на Пасху ми втрапили з ним зв'язок.

20 квітня 2017 року в наш дім прийшла страшна звістка про те, що сина більше немає в живих... З того часу для мене все зупинилося..., та жити треба заради дітей. Я не хотіла Сашу відпускати від себе, але він пішов у зону АТО захищати свою родину та Україну від московських терористів і загинув. Для мене Саша назавжди залишиться живим, для братів та сестер – взірцем порядності, гідності і мужності. Мій син – Герой, а Герої не вмирають.

Спогади друга Михайла Дворніка

Я хочу написати про свого друга Олександра. Я бачив, як він радів життю, кожній митті, хоча і приховував це. Він мав легкий та веселий характер і був душею нашої компанії. Саша завжди думав про свою сім'ю, допомагав матері, підтримував сестер і братів, давав їм поради. Він часто спішив додому, щоб подивитись за малечою чи нагодувати худобу, був дуже хазяйновитий, а коли виникала вільна хвилинка, любив пограти у футбол. М'яча міг ганяти весь день, ще вмів грати в волейбол, баскетбол, теніс та шахи, а найсвятіше для нього рибалка, це і в дощ, і в негоду, аби клювало. Ми з ним ніколи не сварилися. Останній раз ми зустрілися на порозі магазину, поговорили, посміялися, попили каву і вже пізніше я дізнався, що друг поїхав у зону АТО. Коли зв'язалися по телефону, він сказав, що тут усі побратими, що хлопці патріотично налаштовані і знають, чому вони в зоні АТО, бо хто, як не вони, буде захищати країну...

12 квітня в нього був день народження і він його святкував з побратимами, радісно казав мені, що шашлик нажарю і будемо святкувати. Мріяв про повернення додому, що купить собі машину, знайде свою половинку і буде жити родиною, але загинув, обороняючи населення в Авдіївській промзоні. Від нашої розмови до загибелі пройшло всього 8 днів...

Спогади першої вчительки Світлани Іванівни Матющенко

2003 рік, такий далекий і такий близький, саме в цьому році поріг нашої школи переступили маленькі, непосидючі першокласники, серед них був і Саша Кірієнко. Доброзичливий, сором'язливий хлопчик зростав у багатодітній сім'ї, у якій мама була за двох: і мамою, і татом. Сашу згадую дисциплінованим і відповідальним, він усю свою любов, вихованість приніс до школи. Серед однолітків відрізнявся зразковою поведінкою та чемністю. За час навчання зарекомендував себе тільки з позитивної сторони. Він був надією і опорою для своєї мами, адже серед хлопчиків у родині був найстаршим. Вона завжди пишалася успіхами свого сина. На виховних годинах неодноразово звучала тема: «Наше майбутнє залежить від нас», Саша пройнявся темою патріотизму, проніс любов до Батьківщини через усе своє недовге життя і віддав його, захищаючи свій народ від окупантів на сході країни. Тоді я навіть подумати не могла, що у моєму класі виховується майбутній Герой.

*Інформація зібрана правлінням громадської організації
«Єдина родина Чернігівщини»*

Смирнов

Павло Юрійович

08. 07. 1989 – 22. 04. 2017

Народився 08 липня 1989 року у селі Полуботки Чернігівського району Чернігівської області.

У 2006 році закінчив Халявинську ЗОШ I-III ступенів Чернігівського району.

У 2012-2013 році проходив строкову військову службу.

Працював бібліотекарем у ЗОШ I-III ступенів у с. Халявин Чернігівського району.

6 липня 2015 року вступив на військову службу за контрактом.

3 липня 2015 року на контрактній службі у Збройних силах України. Старший солдат, номер обслуги зенітно-кулеметного відділення 550-ї окремої радіолокаційної роти 138-ї радіотехнічної бригади імені Богдана Хмельницького військової частини А 3547 (м. Чернігів).

У зоні АТО служив у складі в/ч В 0849 72-ої окремої механізованої бригади (м. Біла Церква Київської області).

22 квітня 2017 року отримав тяжкі поранення під час мінометного обстрілу спостережного пункту у районі селища Верхньоторецьке Ясинуватського району Донецької області.

Був доставлений до військового шпиталю у місто Торецьк, де вночі помер.

Похований 26 квітня 2017 року у селі Полуботки Чернігівського району Чернігівської області.

Указом Президента України від 13 червня 2017 року № 161 за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність вій-

ськовій присязі нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертно).

У пам'ять про Павла Смирнова у вересні 2017 року на будівлі Халявинської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Спогади матері Тетяни Юрїївни Смирновї

Павлик був бажаною дитиною. Коли народився, я його не спускала з рук, всю роботу робила з ним. Моя мама казала: «Да пусти його, хай хоч повзунки забруднить...», а я не хотіла відпускати від себе, тепер знаю чому...

Синок ріс непосидючим хлопчиком і всі його називали дзигією і коли ми виходили на прогулянку, то перетанцює зі всіма бабусями. А ще задавав такі дорослі запитання, на які в мене не було відповіді. В п'ятому класі косив на рівні з батьком, рубав дрова, сапав город, а в його кімнаті було так охайно, що не в кожній дівчини так буде. Коли Павлик подорослішав, став більш розважливим, спокійним, доброзичливим і уникав будь-яких конфліктів.

Любив спорт, займався боксом, вивчав англійську мову, хімію, фізику, багато читав, бо хотів уступити до університету. З братом Олексієм дружили і були як одне ціле. Могли побитися, але коли щось ставалося серйозне – стояли один за одного стіною. Любив і поважав своїх батьків, допомагав чим міг...

Ми любимо тебе, Павлику, і згадуємо кожного дня.

Спогади батька Смирнова Юрія Олексійовича

Мій син Павло любив свою Неньку-Україну і тому пішов добровольцем її захищати – захищати свою родину, місто і людей. Він казав: «Немає в світі кращої країни, як наша Україна». На війні побратими називали його інтелігентом, бо багато знав, був ввічливим та добрим. У Павлика було багато планів на майбутнє – мати гарну спеціальність, дружню родину та побачити світ, але...

Я пишаюся своїм сином, бо він був справжнім патріотом, який поклав молоде життя на жертвник війни, аби його народ жив у

мирі. Немає нашого сина, залишилося провалля і пустота, та ми, хоча і ходимо часто на його могилу і знаємо, що загинув, чекаємо на нього, що повернеться, постукає в рідні двері... Його життя обірвалося, а зіронька згасла, та ми пам'ятаємо сина, пишаємося і часто дивимося на небо, де літає його душа...

Спогади брата Олексія Смирнова

Багато про брата говорити не буду, бо він своїм вчинком усе показав, який він є... Справжній Воїн, що у тяжку для країни хвилину не заховався під ліжку, а разом з чоловіками, добровольцем, пішов захищати свою землю. Павло був чесним, справедливим, може, занадто добрим та інтелігентним, в цьому світі він був Ангелом Добра, такі люди

трапляються рідко... Ми разом служили, і коли Павла в бою поранило, я тягнув його на собі, хотів урятувати, робив, що міг, та не вдалося – дуже тяжке поранення... Ніколи не змирюся з тяжкою втратою кращого з нас.

Спогади друга Семена Коваленка

Ми з Павлом були справжніми друзями. Шкода, що люди, які його не знали, вже не познайомляться з ним, не відчують його добру душу. Навіть війна, постійна загроза життю не змогла зробити з нього грубу та злу людину, він залишався собою. Хто не знав Павла, скажуть: «Так, молодий хлопець, доброволець, загинув у бою з ворогом за нас – шкода». Але люди, які його

знали, відчули пустоту і великий сум після його загибелі... У нього було багато планів на життя, а у нас багато сподівань на нього, і все розбилося в одну мить – це трагедія. Я впевнений, що така душа, як у Павла, не могла зникнути безслідно, вірю, що він і досі воює разом з янголами проти сил зла, бо він – воїн, захисник і герой. У тяжкі для мене хвилини, коли звертаюся до Бога, згадую і друга і прошу в нього допомоги, і він допомагає.

Дякую тобі, Павле, що був з нами, пишаюся, що був твоїм другом. Ні, я назавжди залишаюся твоїм другом.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

**Аміров
Руслан Алієвич**

31. 03. 1992 – 23. 04. 2017

Народився 31 березня 1992 року в селищі Сосниця Чернігівської області.

У 2007 році закінчив Сосницьку гімназію ім. О.П. Довженка і в цьому ж році вступив до Сосницького професійно-аграрного ліцею, де здобув професію електромонтера.

У 2010 році пішов в армію на строкову службу. Перші п'ять місяців проходив навчання в смт Десна Чернігівської області, водій-механік танка, продовжував службу до 21 квітня 2011 року в місті Артемівськ Донецької області.

У 2015 році вступив до лав ЗСУ за контрактом. Під час служби був направлений у навчальну частину смт Десна, де здобув кваліфікацію «командир відділення СПГ 3 класу». Потім були полігони, також брав участь в міжнародних навчаннях на полігоні Яворів під Львовом, де отримав грамоти за зразкове навчання. Мріяв поступити у вищий військовий заклад.

У складі 72 ОМБР з жовтня 2016 року тримав оборону Авдіївської промзони.

Загинув 23 квітня 2017 року на позиції «Алмаз» при виконанні бойового завдання поблизу Авдіївки Донецької області. Руслану було 25 років, був єдиним сином у матері. Залишилась мама.

На честь Руслана в Сосниці названо вулицю, на якій проживають його бабуся з дідусем. В ліцеї, де він навчався, відкрили меморіальну дошку. Також 13 жовтня 2017 року в Сосниці відкрили меморіальний комплекс загиблим воїнам АТО та Героям Небесної Сотні.

Указом Президента України № 259 від 2 вересня 2017 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Спогади мами Амірової Оксани Михайлівни

Мій син народився раною весною, коли розквітали перші квіти. Маленький паросточок, якого я викохала, був для мене дарунком бога. Ще змалечку я бачила в ньому справжнього чоловіка, свою опору і надію.

Йому було три рочки, була зима. Ми йшли з ним в садочок, і я підлизнулась. Русланчик так серйозно поглянув на мене і каже: «Давай руку і ти ніколи не впадеш». Так і було по життю, ми завжди тримали одне одного за руку. Ми були з ним більш друзі, ніж мама і син.

Руслан був дуже самостійним вже з дитинства, завжди знав, чого хотів, біля нього весь час було багато людей, був душею компанії. Любив футбол, займався вільною боротьбою, мав відзнаки, дуже любив тваринок.

Навчання Руслану давалось не дуже, та він говорив: «якщо є голова і руки, людина не пропаде». Мріяв уступити до вищого військового вузу, підписав контракт..., потім АТО..., не судилося. Кожного дня, навіть під обстрілами від нього був дзвінок, завжди казав – все добре, всього вдосталь, заспокоював. Тільки потім, від друзів, я дізналася, що прийшлося пройти моему сину.

Можна написати цілу книгу, а скажу коротко: тяжка доля випала на плечі моему сину, та він з гідністю пройшов свій такий короткий шлях... до кінця.

Знову прийшла весна, 25 весна мого синочка, знову розквітли перші квіти... Моя квіточка впала, зрізана ворожою кулею на своїй землі.

Спогади друга і побратима Максима Панасюка

Русік... Амірчик... ми пройшли таке пекло. Руслан був другом, якого в мирному житті не знайдеш. Ділились останнім шматком

хліба. Пригадую, як жили в розбитому будинку в Авдіївці, підлога була залита водою. Спали на дверях, які поклали на ящики, вкрившись однією ковдрою. Коли приходила посилка від мами, він без нас ніколи не розкривав її, завжди кликав до себе, і починався банкет домашніми смаколиками. Руслан дуже любив музику, бувало, до ранку сиділи, слухали, розмовляли. Мріяли, що будемо робити після війни. Був хоробрим, ніколи не ховався за спинами, був надійним. Навіть дорослі дядьки відносились до нього з повагою, говорили: «Коли Амірчик з нами

на бойовому, наша спина надійно прикрита». Не можу досі повірити, що його з нами нема, велика втрата. Про Руслана можу говорити нескінченно, дуже багато разом пройшли, скажу головне – надійний, чесний, готовий у будь-яку хвилину підтримати і допомогти. Вічна пам'ять тобі, мій друже!

Спогади класного керівника Сосницького ліцею Коцуренко Наталії Анатоліївни

Взяла до рук ручку писати спогади про свого учня Руслана і розумію, що буду писати про людину, якої вже нема, про героя, якому було лише 25 років, в якого життя ще тільки починалось. Не можу змиритись, що більше не побачу його щирої посмішки. Війна забирає кращих синів України.

Русланчик був вихованим, врівноваженим, життєрадісним хлопчиком. Але вже тоді відчувалась його внутрішня сила. Згадую один випадок: одного разу Руслан прогуляв уроки, і я збиралась сказати про це його мамі, він дуже засмутився: «Наталіє Анатоліївно, будь ласка, не кажіть, я не за себе переживаю – мама буде страждати». Того дня я побачила перед собою справжнього чоловіка. Дуже подобалась у ньому одна риса характеру – він умів признавати свої помилки. За час навчання брав участь у громадській роботі, якщо комусь була потрібна допомога чи підтримка, завжди був готовий її надати.

Одного разу до мене прийшла Оксана Михайлівна, його мама, принесла подарунок від Руслана – набір склянок (Руслан був в армії). Ці склянки вже тоді стали моїми улюбленими, були моменти, коли я брала їх у руки і думала про веселого, непосидючого, дуже світлого хлопчика. Зараз з шести склянок залишилося п'ять... одна розбилась... Руслан завжди при рідких зустрічах казав: «Хто, як не ми?» Він справжній Герой! Вічна і світла йому пам'ять!!!

Інформація зібрана правлінням громадської організації «Єдина родина Чернігівщини». зі слів матері Амірової Оксани Михайлівни

Кобець

Михайло Олександрович

23. 06. 1995 – 03. 06. 2017

Народився 23 червня 1995 року у селі Білошицька Слобода Корюківського району Чернігівської області.

Виріс у багатодітній родині, — був старшим із п'ятох братів.

У 2001 році пішов до першого класу Білошицько-Слобідської ЗОШ I-II ст. Після закінчення

Білошицько-Слобідської сільської школи два роки навчався в Рибинській ЗОШ I-III ступенів Корюківського району, яку закінчив у 2012 році.

У 2015 році – Щорське вище професійне училище лісового господарства.

6 листопада 2015 року був призваний на строкову військову службу, яку проходив у складі військової частини А 3821.

18 листопада того року підписав контракт зі Збройними силами України.

17 лютого 2016 року підписав контракт. Прослужив

за контрактом 1 рік і 3 місяці. Увесь цей час був на передовій. Проявив себе як мужній відповідальний боєць.

Матрос, навідник баштової установки БТР 137-го окремого батальйону морської піхоти 35-ї окремої бригади Військово-Морських сил України (с. Дачне Біляївського району Одеської області).

3 червня 2017 року отримав тяжке осколкове поранення внаслідок обстрілу позицій українських військ з РСЗВ «Град» у районі села Чермалик Волноваського району Донецької області. Помер від втрати крові по дорозі до шпиталю.

Похований 7 червня 2017 року у селі Білошицька Слобода Корюківського району Чернігівської області.

Указом Президента України від 9 серпня 2017 року № 216 нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно) за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі.

У пам'ять про Михайла Кобця у жовтні 2017 року на будівлі Білошицько-Слобідської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка. Ім'я Михайла Кобця увічнене у меморіалі, відкритому у грудні 2019 року на честь морських піхотинців 35-ї окремої бригади морської піхоти в Одеській області. На честь Михайла Кобця та загиблих земляків у Корюківці встановлений пам'ятний знак.

Спогади матері Катерини Олексіївни Пророченко

Мишко народився влітку і був дуже крикливим, а я самою щасливою мамою. В три роки любив бігати по калюжах, а одного разу навіть викупався в ній, бо впав... Син був дуже жалісний до тварин, одного разу приніс додому кошеня і просив дозволити, щоб те у нас жило, та я не дозволила, і він заховав його під ліжко і дуже переживав... Згодом я дозволила його залишити, і кіт потім довго в нас жив. Синочок знав селянську роботу і не цурався її, допомагав мені по господарству. В 7-му класі, разом з сусідськими підлітками, спробував курити, то я його набила лозиною, але він не ображався, завжди був веселим і радісним. А ще любив ходити в ліс по ягоди та гриби і звичайно ловити рибу. Линів ловив руками, одного разу приніс повне відро, от ми тоді смакували всією родиною. Його тато рано помер, і Мишко дуже переживав, що як же ми будемо жити без тата? Далі ріс при вітчимі, але той добре до нього ставився, і жили ми дружно. Коли став старшим, мріяв служити у морській піхоті, дуже хотів стати військовим, і коли почалася війна з росіянами, не міг зрозуміти, чому вони на нас напали. Сказав: «Ніякі вони нам не брати – окупанти і треба їх гнати з нашої землі». Ось тому і пішов захищати свою країну. Ціною свого життя.

Спогади першої вчительки Тетяни Андріївни Лисенко

Михайло був дуже радий, що прийшов до школи. Навчався дуже старанно, отримував добрі оцінки. Любив багато читати, знав напам'ять багато віршів, любив малювати. Добре грав у шахи – завжди займав призові місця. Користувався повагою серед своїх однокласників. Він був справжнім другом, на нього завжди можна було розраховувати. У старших класах був старостою, дуже любив природу, любив ходити в ліс по ягоди та гриби. Та найбільше любив свою Батьківщину. З дитинства в Михайла була мрія піти в українську армію і відбувати строкову службу в морській піхоті.

Спогади друга Дмитра Євтушенка

Я дружив з Михайлом з раннього дитинства. Він був мій найкращий друг, майже, як брат. Ми з ним могли ділитися найбільшими секретами. Він завжди міг допомогти в тяжку хвилину і завжди, коли було тяжко, він приходив на допомогу. Все моє дитинство пройшло з Михайлом. Ми завжди були разом. Більше всього ми любили рибалити. Кататися на велосипедах, займатися на турниках. Згадую одну історію. Одного разу я дуже порізав ногу, було багато крові, то Михайло розірвав свою новеньку футболку, перев'язав мені ногу. Я йому говорив: «Що це ж твоя нова футболка, тебе будуть сварити вдома, на що він відповів: твоє здоров'я важливіше якоїсь «футболки». Ось тоді я і зрозумів, що тільки вірний друг міг так вчинити. Ми з ним поступили в один навчальний заклад, отримали однакову професію. Він мені завжди допомагав у навчанні. Я пишаюсь тим, що у мене був такий друг з великої літери, який захищав свою Батьківщину і віддав своє життя за Незалежність, суверенітет та державну цілісність України.

Спогади однокласниці Наталії Горної

З Михайлом дружили, коли він перейшов у нашу школу. Сиділи за однією партою. Він був дуже веселим, говірким. З ним не було сумно. Завжди виручали і підтримували одне одного. Він був дуже справедливим та добрим. Разом працювали, потім армія, АТО. Є багато спогадів, які просто не можна передати словами. Дуже шкода, що війна забирає найкращих. Ми його ніколи не забудемо... Михайло залишиться в наших серцях назавжди...

Спогади побратима Артура Саргсяна

Мишко, як людина, був звичайним, добрим та небайдужим, та на нього можна було покластися, як на себе. Часто був оптимістичним і на позитиві, гарний настрій майже завжди. Характер мав, не давав на собі їздити і свою думку висловлював впевнено, і

тяжко було його переконати. Завдання по службі виконував вчасно і якісно, любив військову справу і удосконалював свої знання. Про Мишка були тільки хороші відгуки, як казали – маленький Мишко з великою душею. В бойових діях був справжнім напарником, з таким не страшно і у розвідку йти... Дуже сміливим воїном був. Шкода, що я вже не зможу подякувати йому за підтримку у складні моменти... Він був реально справжній МОРПІХОМ, з великої літери!! Велика подяка батькам за такого сина. Шкода, що війна забирає кращих.

Сорока

Юрій Васильович

04. 11. 1974 – 11. 06. 2017

Народився 04 листопада 1974 року у селі Гмирянкa Ічнянського району Чернігівської області.

З 1980 по 1989 рік навчався у Городнянській школі-інтернаті Чернігівської області.

З 1989 по 1992 рік працював різноробочим у колгоспі у Гмирянці.

З 1992 по 1994 рік проходив строкову військову службу у лавах ЗСУ.

Після проходження строкової військової служби переїхав у село Озерне Веселівського району Запорізької області.

Згодом, разом з сім'єю, проживав у селі Новокам'янка Каховського району Херсонської області.

Юрій був роботящим чоловіком, скромним і спокійним, добрим та життєрадісним.

Коли на нашу землю вторглися російські окупанти, у серпні 2014 року пішов добровольцем, щоб захищати рідну землю і сина, який ось-ось мав народитися. Тепер син знає тата лише зі світлин...

У 2014-2015 роках Юрій проходив військову службу по частковій мобілізації в лавах Збройних сил України, призваний Каховським об'єднаним військовим комісаріатом Херсонської області.

Солдат, командир відділення взводу технічного забезпечення військової частини В 2254 59-ї окремої мотопіхотної бригади оперативного командування «Південь» Сухопутних військ Збройних сил України.

27 травня 2017 року батальйон зайшов у сектор «М», змінив на позиціях «морських котиків». Вороги знали, що наші ще не пристрілялись, і жорстоко їх обстрілювали. У батальйоні за два дні було п'ять «двохсотих» і більше десяти «трьохсотих»...

Зранку 11 червня 2017 року Юрій Сорока і Євген Яловець із Кіровоградщини виїхали «Уралом» на виконання бойового завдання в районі села Павлопіль Волноваського району Донецької області. Близько 16.30 старший солдат Юрій Сорока на очах командира Володимира Яблонського, котрий рухався слідом за бійцями, загинув унаслідок обстрілу з протитанкового ракетного комплексу військової вантажівки УРАЛ-4320, в якій він перебував.

Загинув 11 червня 2017 року в районі села Павлопіль Волноваського району Донецької області.

Автомобіль, у якому перебував боєць, потрапив під обстріл.

Похований у селі Гмирянкa Ічнянського району Чернігівської області.

Указом Президента України від 14 листопада 2017 року № 363 нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертвно) за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі.

У пам'ять про Юрія Сорочу в серпні 2017 року на будівлі Гмирянської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Гурток військово-патріотичного виховання «Соколята України» Ічнянського закладу загальної середньої освіти І-ІІ ступенів №1 Ічнянської міської ради, пошукова група: учні 7 класу.

*Керівник – Солов'ян Світлана Анатоліївна, Гмирянський ЗЗСО І – ІІІ ступенів Ічнянської міської ради Чернігівської області
Директорка: Р. І. Небеська.*

Хрол

Володимир Іванович

28. 07. 1996 – 20. 06. 2017

Народився 28 липня 1996 року в селі Волинка Сосницького р-ну Чернігівської області.

У 2012 році закінчив школу в с. Волинка і вступив до Чернігівського ліцею залізничного транспорту. Здобув професію штукатура, маляра, лицювальника-плиточника.

З 27.04.2015 по 15.07.2016р. працював водієм швидкої мед-

ичної допомоги Волинківської амбулаторії.

Любив теніс, футбол, дуже захоплювався технікою.

З липня 2016 року пішов на службу по контракту до Збройних сил України. Солдат, старший стрілець-регулювальник 2-го комендантського відділення комендантського взводу у складі 92 ОМБР захищав суверенітет та цілісність нашої держави.

20 червня 2017 року загинув (утоплення при не з'ясованих обставинах) в м. Курахово Мар'їнського району Донецької області.

Похований 24 червня 2017 року в селі Волинка на місцевому кладовищі. Залишилися батьки та старший брат.

У пам'ять про Володимира Хрола в

жовтні 2017 року в Сосниці в меморіальному комплексі пам'яті воїнам АТО та Героям Небесної Сотні та у червні 2018 року на будівлі Волинківської загальноосвітньої школи встановлені меморіальні дошки.

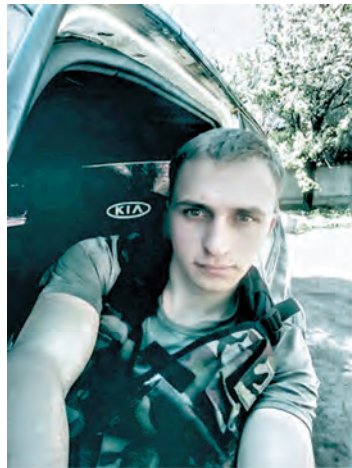
Спогади першої вчительки Валентини Іванівни Дяченко.

Прийшов Вова до першого класу в 7 років. Пам'ятаю веселого хлопчика, рухливого, він ніколи не сумував, було багато друзів.

Згадую один випадок: закінчився урок математики, і я побачила, що Вова не зрозумів задачу. Я його затримала і почала пояснювати, а йому не терпілося бігти на перерву до друзів і звичайно не чув, що я говорила. Я легенько пальцем постукала його по чолу і кажу: «Вова, слухай мене», а він як заплаче... До сьогоднішнього дня жалкую, що так вчинила, пам'ятаю ті дитячі сльози.

Вова був дуже світлою дитиною, виріс справжнім помічником для батьків. На жаль, війна забирає кращих.

Вічна пам'ять Герою!

Спогади подруги Марії Свириденко

Я завжди думала, що знайти справжнього друга складно, але найскладніше – передчасно втратити його. Так сталося, що Україна втратила справжнього героя, родина – люблячого і турботливого сина, а я – вірного друга дитинства.

Як тільки згадую про нього, то відразу посміхаюся. Ви навіть уявити не можете наскільки це добра і щира людина. Я ніколи не забуду, як він вчив мене їздити на машині, це було так весело і цікаво, що завмирала душа. Було дуже багато моментів, пов'язаних з ним, які і досі зігрівають душу і серце. Вова завжди був щирим, радів за мої успіхи і досягнення, завжди був готовий допомогти і підтримати. Було дуже приємно чути коли казав, що хоче допомогти батькам, щоб вони так тяжко не працювали. «Я хочу відправити маму з татом на море, хай побачать світ і трішки відпочинуть від роботи», – казав Вова. Я знаю, він би досяг усього, що планував, та ця трагедія перекреслила все.

Я ніколи не забуду його останні обійми на вокзалі в Харкові, казав, що все буде добре... Я ніколи не пробачу собі, що не сказала багато важливих речей.

Я ніколи не забуду твої очі повні любові, твоя посмішка назавжди в моєму серці. Хай земля буде тобі пухом, ми всі тебе любимо і пам'ятаємо... Довіку вдячні... Ти віддав своє життя за наше краще майбутнє.

Спогади друга Олександра Бондаренка

Можна багато розказати про гарного друга, ми з Вовою дружили з дитинства. Завжди був з посмішкою на обличчі, завжди готовий прийти на допомогу. Ми любили разом грати в футбол, теніс, а особливо Вова любив техніку, міг днями займатися своїм мотоциклом. Вова був справжнім другом, з яким можна було порадитись. Ми підтримували зв'язок і тоді, коли він був у зоні АТО, я

завжди чекав його в короткі відпустки, згадували минуле, планували майбутнє, але, на жаль, не судилося.

Не можливо стримати сліз, страшна втрата. Вова, ти назавжди залишишся моїм кращим другом. Вічна пам'ять! Герою Слава!

Спогади лікаря О.А. Власенко

Володя в 2015 році працював водієм, водити машину вмів з 12 років. До 20 років навчився ремонтним роботам на будівництві, був гарним зварювальником, умів робити по господарству вдома, мріяв стати дальнобійником і їздити на великих фургонах, побачити світ. По характеру був стихійним духом – зовсім не було терпіння та водночас – абсолютна щирість і відкритість. Таких називають «мічений атом» – за коротке життя він устиг дуже багато. В житті входив у той стан, коли не відчувається час, був за межами його, коли щось треба було робити. Він уособлював радість життя, був щедрим і тактовним.

Спогади директорки школи Тамари Михайлівни Гладкої

Володя у школі був енергійним, непосидючим учнем, брав участь у художній самодіяльності, танцювальному гуртку, займав призові місця у спортивних змаганнях з настольного тенісу.

Запам'ятався один випадок, у школі був оголошений тиждень етикету, Вова тоді навчався в 7-му класі, та у фізичному і загальному розвитку виглядав на старшокласника, мав яскраву зовнішність: великі сірі очі, широку білосніжну посмішку, дуже подобався дівчатам. У конкурсі брало участь багато хлопців, а перемога заслужено дісталась Вові – дівчата віддали перевагу його галантності і вихованості.

Велика скорбота, невимовний біль, гинуть найкращі. Світла пам'ять нашому випускнику!

Кістерний

Ігор Миколайович

21. 03. 1987 – 14. 07. 2017

Ігор Миколайович Кістерний народився 21 березня 1987 року в м. Семенівка Чернігівської області.

У 2004 році закінчив Семенівську гімназію № 2, був гарним учнем, усміхненим, відповідальним, добрим, готовим завжди прийти на допомогу. По закінченні школи Ігор проходив строкову службу в Збройних силах України, а потім служив прикордонником Чернігівського прикордонного загону відділу «Семенівка».

Ігор Кістерний грав у складі міської футбольної команди «Ревна» майже 20 років, яка здобула чимало значних перемог. Він мріяв грати у складі київської команди «Динамо». У 2016 році він уклав контракт на проходження військової служби у Збройних силах України. Він служив на посаді командира відділення гранатометного взводу роти вогневої підтримки 13 мотопіхотного батальйону. Певний час його служба проходила у м. Контотопі, а з травня 2017 року він перебував у зоні АТО. Зі слів побратимів Ігор був чесним, мужнім, сміливим, з яким не страшно було йти у бій, бо на нього можна було покластися в тяжку хвилину.

Загинув вночі 14.07.2017 року

близько 23.00 поблизу с. Новоташківка Луганської області на вогневій позиції розрахунку СПГ під час бойового чергування, де отримав смертельне поранення зі снайперсько-стрілецької зброї.

22 серпня 2017 року Семенівська громада відзначила 40 днів з дня загибелі героя Чернігівщини Кістерного Ігоря Миколайовича, який захищав незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України.

Похований 18 липня 2017 року на кладовищі м. Семенівка Чернігівської області.

14 жовтня 2017 року на Семенівській гімназії № 2 в пам'ять про Ігоря Кістерного відкрито меморіальну дошку. ВІЧНА СЛАВА ГЕРОЮ !!!

Указом Президента України № 131 від 7 квітня 2020 року «за самовіддане служіння українському народові, особисту мужність, виявлену у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений медаллю «Захиснику Вітчизни» (посмертно).

Виступ голови Семенівської районної державної адміністрації Сергія Деденка

Наш земляк Ігор Миколайович Кістерний – це зовсім молодий хлопець, якому би жити і жити, повернувся до нас, щоб найти спочинок на рідній землі.

Нині ми ховаємо його як героя і пишаємося ним.

Спогади класного керівника Жукуляк А. Б.

Ігор прийшов до 1 класу Семенівської гімназії № 2 у 1993 році. Був дитиною допитливою і розумною, та більш за все любив уроки фізичного виховання. Починаючи з початкової школи, систематично займався футболом, а вже в старших класах почав виступати за районну футбольну команду «Ревна». Розказував мені, що мріє стати відомим футболістом, щоб прославляти свою країну. Хлопець мав багато друзів, був добрим, спокійним – душею компанії.

Спогади матері Кістерної Євгенії Михайлівни

Мій син Ігор був моєю підтримкою, допомогою та єдиною надією на старість. Пообіцяв, що в 30 років обов'язково одружиться і приведе невістку, так хотілося пожити в великій родині разом з онуками, та не судилося, бо рівно в 30 років він загинув від снайперської кулі в зоні АТО.

Я вважаю сина героєм, бо не ховався, не тікав від свого обов'язку захищати народ від навали окупантів, пішов у зону АТО. Зараз я залилася зовсім одна, згадую сина кожного дня..., який він був гарний, слухняний, роботящий, мав багато друзів і мав багато сподівань на майбутнє.

Матеріал зібрано зі слів матері Кістерної Євгенії Михайлівни та документів, які вона люб'язно показала.

Богдан Юрій Вікторович

12. 04. 1985 – 25. 07. 2017

Капітан 456 авіаційної бригади ПСЗСУ, помічник командира авіаційного загону в м. Вінниця.

Помер 25 липня 2017 року внаслідок загального захворювання. Похований у с. Конотоп Городнянського району.

Учасник АТО.

Ліпницький
Віктор Олександрович
20. 10. 1968 – 31. 10. 2017

Народився 20 жовтня 1968 року в місті Чернігові в родині службовців. У 1975 році пішов до першого класу Чернігівської загальноосвітньої школи № 2. Був відмінником у навчанні та проявляв велику цікавість до знань, захоплювався спортом, особливо футболом, а ще – музикою, закінчив музичну студію по класу акустичної гітари. В майбутньому

музика супроводжувала все його життя.

У 1985 році Віктор закінчив школу та успішно вступив до Ленінградського військово-механічного інституту ім. маршала Д. Ф. Устимова за спеціальністю «системи управління ракетно-космічними об'єктами». Після закінчення інституту отримав червоний диплом. Згодом пройшов військові навчання на морфлоті у місті Севастополі та отримав звання – лейтенант запасу.

У 1991 році він повернувся до Чернігова, де працював інженером у центрі міського зв'язку. В цей час він знайомиться з майбутньою дружиною, одружується і в 1994 році у молодого подружжя народилася донечка Катерина.

У 1997 році працював інженером в «CheZaRa» Ltd», та згодом отримав пропозицію перейти працювати в дочірній компанії американського гіганту «Lucent Technologies». У 2002 року компанія із-за кризи закрилася.

З 2002 по 2004 рік працював провідним інженером зв'язку в компанії Utel у Києві, а з 2004 року був переведений в Чернігівський «Укртелеком».

З 2006 року працював на ПАТ «Чезара» інженером у відділі монтажу.

У лютому 2015 року був мобілізований на військову службу, де служив командиром взводу управління мінометної батареї 1-го механізованого батальйону в Донецькій області. Службу проходив тринадцять місяців, перебував на лінії бойового зіткнення, виконував особливо важливі завдання.

1 квітня 2016 року повернувся додому та працювати вже не міг, бо весь час хворів. Здобувши в зоні АТО великих проблем зі здоров'ям, він весь час лікувався в різних медичних закладах.

31 жовтня 2017 року, після невдалого лікування Віктор Олександрович помер у Чернігівському військовому шпиталі. Діагноз – енцефалопатія головного мозку нез'ясованої ітіології.

Йому було 49 років. Залишилися старенькі батьки та донька. Похований на кладовищі «Яцево» в місті Чернігові.

Військовою медичною комісією було встановлено, що захворювання, які призвели до смерті, безпосередньо пов'язані з проходженням служби в зоні АТО.

Указом Президента України від 17 лютого 2016 року Віктор Олександрович Ліпницький нагороджений відзнакою «За участь в антитерористичній операції»

Зі спогадів матері Ліпницької Тетяни Дмитрівни

Свого єдиного сина я згадую кожного дня, бо він був нашою з батьком розрадою, гордістю і великою надією на підтримку в старості. Пригадую шкільні роки... Він приходив додому зі

школи і знову сідав за уроки... Я відправляла його на вулицю погуляти, адже, як мама і медичний працівник, знала, що дитині важливо бути на свіжому повітрі, але він відповідав: «Спочатку уроки, бо мені ж цікаво, а потім піду погуляю». Ще дитиною чітко усвідомлював, що таке відповідальність і обов'язок. Ми з батьком ніколи не сварили його і не примушували робити домашні завдання, бо знали, що наш син росте самостійною, відповідальною та розумною дитиною.

А ще пригадую, як він у мирному житті грав на гітарі. Технічно виконував усе грамотно, як його вчили, а ось емоційності в музиці не вистачало. Після повернення з війни змінився не тільки він, а змінилося і виконання музичних творів. Через них він тепер мав можливість передавати пережите, побачене та вистраждане на війні. Гітара все розповідала...

Зі спогадів Ліпницького Віктора про інститутські роки

Я б хотів, щоб кожна молода людина відчула в житті, що таке студентське життя та гуртожиток. Було дуже весело. Ми жили змістовним і цікавим життям і нам навіть пощастило потрапити на вечір, де грав Віктор Цой – кумир мільйонів людей на той час. У 80-ті роки рок-музика частково була під забороною, та нам дивом вдавалося слухати рок «наживо», і всі були в захваті. Ми чекали змін у суспільстві, і в нашому житті рок-музика зі своїми прогресивними та патріотичними текстами, пацифізмом і боротьбою за справедливість знайшла ключик до наших сердець... Ми були молоді і все життя здавалось таким довгим і яскравим. Моя гітара завжди була поруч...

Зі спогадів однокласника

Віктор випереджав час своїми поглядами і почуттями, а, може, навпаки повинен був жити в минулі століття, коли честь, гідність і справедливість були вагомими якостями людини в суспільстві. Він був справжнім і дуже чутливим до чужої біди і несправед-

ливості. Йому було тяжко в непрості 90-ті роки та на початку двотисячних, бо виживав той, хто, не рахуючись з долями інших людей, йшов до вирішення своїх особистих потреб, і Віктор не розумів цього та страждав за весь світ. А ще він дуже цінував дружбу, вірність і головне – людяність... Напевно так відбувалося і на війні, сильно переживав від утрат побратимів під час бойових зіткнень з ворогом і жахливих подій та побаченого там. Додому приїхав з підірваним здоров'ям і згодом помер. Дуже шкода нашого друга, шкода, що від нас ідуть кращі.

Зі спогадів доньки Ліпницької Катерини Вікторівни

Тато знаходився на лікуванні у Чернігівському військовому шпиталі, та за тиждень до смерті, на його день народження,

йому дозволили декілька днів побути вдома. Ми з чоловіком тільки-но одружилися і запросили тата до себе. Він ніби відчував, що то була остання наша зустріч, бо був тихим і сумним. Ми посиділи, він дав нам

настанову жити в злагоді і цінувати одне одного, а згодом попросився і, похитуючись, пішов. Хіба ж ми знали тоді, що це була ознака відмирання останніх клітин мозку... А він мужньо, без скарг, пішов, не показуючи болю...

Я часто просила тата забути ту страшну війну, яка руйнувала його здоров'я, забути жахливі події, що він пережив, побратимів, яких втратив, і не розуміла, що він не міг забути, бо для нього це дорівнювалося б зрадити пам'ять про них. Лише тепер, коли пройшло три роки після смерті батька і в моєму житті трапились

втрапи, я зрозуміла, як це тяжко жити і нести в пам'яті тягар втрат...

Спогади знову переносять мене в той час, коли тато був ще живий. Остання SMS: «Таточку, ми тебе дуже любимо. Все буде добре», передзвонила до нього, сказав, що все в нього гаразд, щоб не хвилювалася, ще подзвонив своїм батькам і теж їх заспокоїв, а потім вийшов у двір шпиталю і... помер... Падав перший сніг, а він лежав і його душа сумувала за побратимами, батьками, донечкою, а ще за молодістю, сподіваннями та за життям... Я пам'ятаю тебе, тату, пишаюся твоїми чеснотами та мужністю справжнього Воїна, що пішов захищати свою країну від поневолення російським окупантом, і стараюся гідно нести світлу пам'ять про тебе.

Інформація підготовлена дочкою Катериною Ліпницькою-Носовою, фото з родинного архіву.

Пащенко

Ігор Іванович

06. 03. 1974 – 03. 11. 2017

Ігор Іванович Пащенко народився 6 березня 1974 року в місті Чернігові. До першого класу пішов у Чернігівську середню школу № 20. У 1989 році, після закінчення 8 класу вступив до Чернігівського професійного училища № 13, де здобув спеціальність оператора гребнечесального обладнання. У 1992 році, після закінчення училища, був призваний на

строкову службу до Збройних сил України. Служив в м. Києві при Міністерстві оборони у в/ч А-0319 в роті охорони. У 1994 році був мобілізований та повернувся додому. Працював на камвольно-суконному комбінаті по спеціальності, та робота охоронника йому подобалася більше, тому в 1998 році він пішов працювати в приватну охоронну фірму «Ельба-Інвест». Працював в охоронних фірмах Києва, Київської області та Чернігова. У 1999 році він одружився, і згодом у них народилася донечка Оля.

28 серпня 2014 року Ігор був призваний на військову службу до в/ч 3720, яка знаходилася у Львівській області на Яворівському полігоні. До 8 листопада вони проходили підготовку на цьому полігоні, де він написав заяву про добровільне бажання поїхати захищати країну в зону АТО. Спочатку їх привезли в м. Костянтинівку Донецької області, а потім переїхали до села Опитне поблизу Донецького аеропорту. З 8 листопада 2014 року Ігор Пащенко перебував у зоні війни. Солдат, номер обслуги 3 мінометного розрахунку 1-го взводу, 3 мінометної бригади, 3-го аеромобільного батальйону 81-ї окремої десантно-штурмової бригади.

У січні 2015 року, під час бойового зіткнення з проросійськими бойовиками отримав дуже серйозну контузію. Це трапилося між 19 та 24 січня 2015 року. Майже три роки Ігор боровся з недугою, проте хвороба не відступила, серце десантника зупинилося. Він помер 3 листопада 2017 року від набряку головного мозку в реанімації Чернігівської міської лікарні № 1.

Похований 6 листопада 2017 року в місті Чернігові на Алеї Героїв кладовища «Яцево».

У нього залишилися мати, брат та донька.

Йому було 43 роки.

Указом Президента України від 17 лютого 2016 року № 53/2016 нагороджений відзнакою Президента України «За участь в антитерористичній операції» (по смертню).

5 березня 2018 року нагороджений відзнакою начальника Генерального штабу – нагрудний знак «Учасник АТО» (по смертню).

У квітні 2018 року нагороджений народною нагородою – орденом «Лицарський хрест добровольця» (по смертню).

7 грудня 2020 року Митрополитом Київським і всієї України Єпіфанієм нагороджений медаллю «За жертвовність і любов до України» № 1950 від 3 грудня 2020 року (по смертню).

У вересні 2021 року на Чернігівській середній школі № 20 була урочисто відкрита меморіальна дошка.

ГЕРОЇ НЕ ПОМИРАЮТЬ, ДОПОКИ ПРО НИХ ПАМ'ЯТАЮТЬ !

Спогади матері Валентини Петрівни Пащенко

Згадую свого Ігорька доброю та спокійною дитиною. У дитячому садочку, як і всі діти, був жвавим та активним, на дитячих ранках любив читати вірші, співати та танцювати. Захоплення танцями продовжилося і в шкільні роки, він ходив до танцювального гуртка Будинку культури будівельників, а ще любив з татом ходити на рибалку. Вчився добре, вчителі не мали з ним проблем. Десять років дванадцять, під час літніх канікул, я відвезла Ігоря з братом Олегом у село до своїх батьків, де вони не тільки відпочивали, а й допомагали по господарству. Ігорьок любив працювати молотком, старався стареньким все полагодити: то паркан, то сходи, і бабуся говорила, що виросте онук працьовитим хазяїном, так воно і вийшло. Пригадую, що коли вдома було генеральне прибирання, його роботою було познімати штори, вимити вікна, а потім все чисте розвісити. Ігор був високим, метр вісімдесят два і вважав, що це його робота, робив усе з задоволенням. З братом дружили, підтримували один одного, допомагали, а ще Ігор мав багато друзів. Коли почалися військові події на сході, він добровільно пішов захищати країну. Дзвонив майже кожного дня та жалів мене, не розповідав, що там відбувається. Я чула по телефону стрілянину, вибухи, а він казав, що то машина проїхала і у неї лопнуло колесо, казав, що все добре, у них є буржуйки і матраци з сіном, нагодовані, а живуть на якомусь великому складі. В мене боліла душа, бо відчувала, що син у небезпеці, розуміла – це війна, почали гинути хлопці і дуже переживала за сина. Коли 15 січня з ним перервався зв'язок, почала самотужки шукати по шпиталях і знайшла у Харкові. Я раділа, що хоча він контужений, але ж живий, сподівалася вилікувати Ігорька, та доля принесла нам страшні випробування, майже три роки боротьби з хворобою виявилися марними... Вчора було 40 днів, як Ігор пішов на Небо, а я не можу змиритися і повірити, що його вже немає. Для нашої родини, для друзів та побратимів він Герой, бо ціною власного життя захистив нас і зупинив російських окупантів. Я пишаюся своїм сином.

Спогади волонтерів «Жіночої сотні самооборони»

Історія Ігоря Пашенко трагічна. Він добровольцем пішов захищати країну, а в січні 2015 року отримав сильну контузію в районі с. Опитне. Зв'язок з ним перервався 15 січня, і мама самотужки знайшла його 19 січня в Харківському шпиталі в реанімації. Почалося довге лікування та боротьба за життя. Після Харкова, 4 вересня, волонтери перевезли Ігоря до Київського шпиталю. В часи тяжких боїв у першу чергу надавали допомогу тяжко пораненим бійцям, а контузію розглядали, як легке поранення, і лікарі не розгледіли справжній тяжкий діагноз, втратили час, і пішов незворотній процес. 20 липня мама перевезла сина у Чернігівський військовий шпиталь. Тут над ним взяли опіку волонтери «Жіночої сотні самооборони». Між собою дівчата називали його «Нашим сонечком» і раділи кожному досягненню свого підопічного, який після втрати пам'яті повільно згадував минуле, знову вчився говорити. Підтримували ми і маму, в якій дома був ще один хворий син. Ігор майже три роки боровся за життя, бо хотів жити, мріяв видужати і планував майбутнє, та хвороба не дала здійснити його мрії.

* * *

*Світлої пам'яті Ігора Пащенка.
Вірша написала мати загиблого прикордонника
Ігора Нешка Людмила Житнікова*

«... Під Опитним був бій страшний, кривавий.
Привів до нас війну російський «брат двоглавий»,
І ми пішли туди, щоб Україну захищати,
Підступного і підлого сусіда виганяти.

Війна накрила всіх страшним потоком,
Неначе Бог війни торкнувся ненароком:
Що відбувалося на вогняній отій межі,
У круговерті небо і земля, свої й чужі...

І вітер завивав, кусав усіх морозом,
Лякав, чавів своїм скаженим возом,
І забирав тепло і радість перемоги,
Та ми стояли мужньо, до знемоги.

І раптом – вибух...
Сіре небо впало в чорний сніг,
Гаряча хвиля вдарила у голову – і збила з ніг,
Я впав – земля здригається, і все гримить,
І бій пекельний не стихає ні на мить.

Піднявся... Йду немов по колу крок за кроком,
А ворог тисне наш кордон підступним боком,
Мені так тиші хочеться, хоч на коротку мить,
О, Боже, як нестерпно голова болить...

І паморочиться, що я встояти не можу,
На землю падаю, повзу і знову йду,
У пеклі помираю від нестерпного морозу,
Синію весь та знов немов по колу йду...

Матусю мила, де ти, моя рідна?
У чорнім згарищі тебе не видно...
Благаю, мамо, як в дитинстві поможи,
Із пекла виведи до світла й збережи!

Здається, янголи ведуть уже під руки,
Так тихо, я не чую зовсім звуки...
Кудись мене везуть, багато болю і страждань,
Пропала пам'ять і нема зовсім бажань...»

Знайшла його не зразу мати у шпиталі,
І доля їй послала горе і печалі,
Бо скоро син пішов в останню путь
І на прощання: «Ти пробач, матусю, й не забудь...»

Вже вкотре Україна журиться й оплакує синів,
І не злічити за п'ять років поминальних днів,
Та наша Матінка пишається Героями-Синами,
І подвиг їхній з гордістю вшановується й нами!

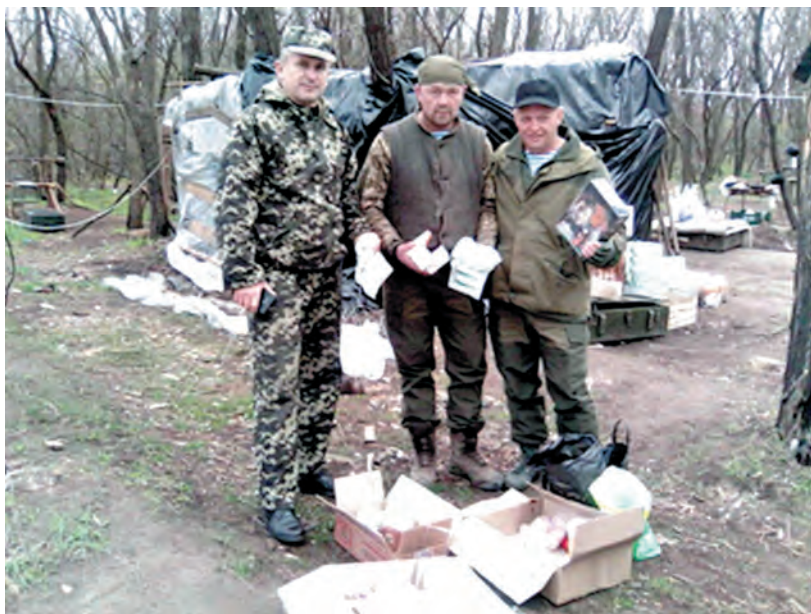
*Інформацію про сина надала мати Пащенко Валентина
Петрівна.*

Маслов
Віктор Олегович
11. 11. 1968 – 28. 11. 2017

Народився 11 листопада 1968 року у місті Прилуки Чернігівської області.

У 1983 році закінчив Прилуцьку школу № 5, після її закінчення навчався в СПТУ №8 селища Ладан, отримав фах «слюсар-ремонтник».

З 11 листопада 1986 року по 11 січня 1989 року проходив строкову військову службу у складі радянських військ у Республіці Афганістан, обіймав посаду снайпера-розвідника у батальйоні повітряно-десантних військ, який дислокувався у місті Баракі Барак.

Після служби в армії працював на будівництві та ТОВ «Цукровик».

У 2007 році переїхав у село Даньківка Прилуцького району.

У листопаді 2016 року був призваний на військову службу Прилуцьким об'єднаним військовим комісаріатом і служив за контрактом у 25-й десантно-штурмовій бригаді гранатометником-розвідником розвідувального взводу 3 парашутно-десантного батальйону військової частини А 1126.

Старший солдат, розвідник розвідувальної роти 3-го батальйону 25-ї окремої повітряно-десантної бригади.

28 листопада 2017 року в районі м. Авдіївка Донецької області біля 16-ї години від кулі снайпера та унаслідок вогнепального проникаючого наскрізного поранення голови загинув військово-службовець, старший солдат Маслов Віктор Олегович, виконуючи військовий обов'язок.

Похований у місті Прилуки Чернігівської області.

Указом Президента України від 26 лютого 2018 року № 42 нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно) за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі.

У нашій пам'яті Віктор Олегович назавжди залишиться добрим чоловіком, турботливим батьком, чудовим другом, товаришем, а головне – справжнім патріотом своєї країни.

*Любити Вітчизну, любити завжди,
поля її росні, зелені сади
і їй не жаліти за дні молоді
ні крові у битві, ні поту в труді.*

*Це не сон, не синдром маячні,
Ця війна не в далекій країні,
Не в Іраку чи десь там в Чечні,
А в вишневій моїй Україні.*

*Саме тут всі її вояки
Схід країни від зла захищають,
Б'ються насмерть мої земляки,
Кров'ю землю святу поливають.*

*Щоб країна ввійшла в майбуття
Вільна, сильна, без чвар та війни,
Віддають найцінніше – життя –
України найкращі сини!*

Саме так і любив свою Україну Віктор Олегович. Він боровся за Україну, за її цілісність та мир. Віктор Маслов стояв на сторожі Волі та Незалежності. Заради нас, нашого життя й нашої свободи він віддав своє життя. Усе життя пов'язав Віктор Маслов з працею на землі, був працювитою, відповідальною людиною.

З перших днів антитерористичної операції не стояв осторонь, а пішов захищати рідну землю, свою сім'ю.

Таким він був, таким він є, таким він залишиться навіки.

Сьогодні пам'ятають і люблять його, бережуть пам'ять про нього його рідні: донька – Маслова Євгенія Вікторівна, батько Маслов Олег Миколайович та учні Прилуцької гімназії №5 імені Віктора Андрійовича Затолокіна, на приміщенні якої 13 квітня 2018 року встановлено меморіальну дошку.

Допоки ми живі – житиме пам'ять про наших героїв. Віктор Маслов щодня зустрічатиме й проведжатиме поглядом учнів, нагадуватиме кожному з нас, що він поклав життя, аби ми жили в мирній, квітучій Україні.

Кожевнікова Тетяна Миколаївна – керівниця пошукової групи, заступниця директора з виховної роботи Прилуцької гімназії №5 імені Віктора Андрійовича Затолокіна Прилуцької міської ради Чернігівської області.

Єдунова Людмила Віталіївна – членкиня пошукової групи, учителка історії, керівниця гуртка «Сокіл -Джура» Прилуцької гімназії №5 імені Віктора Андрійовича Затолокіна Прилуцької міської ради Чернігівської області.

Мірошниченко Олег Миколайович – член пошукової групи, учитель предмета «Захист України» Прилуцької гімназії №5 імені Віктора Андрійовича Затолокіна Прилуцької міської ради Чернігівської області

Мальцев

Володимир Анатолійович

17. 05. 1983 – 02. 12. 2017

Народився 17 травня 1983 року у селі Лихачів Носівського району Чернігівської області.

У 2000 році закінчив Лихачівську загальноосвітню школу I-III ступенів.

Навчання продовжив у Мринському професійно-технічному училищі, де здобув професію тракториста.

З травня 2003 по листопад 2004 року проходив строкову військову службу у лавах Збройних сил України у повітряно-десантних військах у місті Болград Одеської області.

З 2005 по 2007 рік перебував на службі в органах Міністерства надзвичайних ситуацій України у місті Києві.

З 2007 по 2014 проживав у місті Житомирі, працював на різних посадах в ЗАТ «Житомир стройпомощь».

7 грудня 2014 року підписав контракт із Збройними силами України. Пройшов навчання у 169-у навчальному центрі Сухопутних військ України (смт Десна Козелецького району), з 11 лютого 2015-го – у зоні бойових дій.

Молодший сержант, командир бойової машини – командир відділення 3-го взводу 2-ї роти 1-го механізованого батальйону 54-ї окремої механізованої бригади.

Учасник боїв за Дебальцеве у лютому 2015 року. У ході боїв отримав контузію. Проходив лікування у Харківському військовому шпиталі.

1 грудня 2017 року, під час обстрілу 120-міліметровими мінами ротного опорного пункту, дістав тяжкі поранення, був негайно доправлений до лікарні міста Попасна Луганської області.

Помер 2 грудня 2017 року від утрати крові.

Похований у селі Лихачів Носівського району Чернігівської області.

Указом Президента України № 42 від 26 лютого 2018 року «за особисту мужність і самовіддані дії, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, зразкове виконання військового обов'язку» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Володимира Мальцева у серпні 2018 року на будівлі Лихачівської загальноосвітньої школи встановлена меморіальна дошка.

Спогади сестри Наталії Купріячук

Ми з Вовою були як одне ціле, ми – двійнята, тому в житті завжди були разом, починаючи з садочка і у школі. Згадую, як в останній день літа, перед першим класом, мама вирішила першого вересня відвести нас не в школу, а в садочок – так і зробила... Коли ж в дитсадку всіх дітей вивели на прогулянку, я втекла до школи, і звичайно ж Вова був зі мною. В школу брат завжди носив мій портфель, ми допомагали одне одному з уроками, а на контрольних роботах нас розсаджували по різних варіантах, але я всерівно встигала йому допомогти зробити завдання. Згадую, як Вова пішов на строкову службу, для мене це були великі переживання, я плакала за ним кожного дня, а він мені писав багато листів і я його підтримувала, як могла. Ми відчували один одного на відстані, могли годинами розмовляти, і брат знав усі мої секрети і проблеми... Коли він вирішив йти

на російсько-українську війну захищати від окупантів Україну, я, передчуваючи біду, відмовляла його, але він упевнено сказав: «Це моя земля, тому це і моя війна! Кістками ляжу, а свого не віддам!». На жаль, так і сталося... Війна назавжди забрала в мене рідного брата і вірного друга, а душа розірвалася навпіл, бо ми були одним цілим...

Спогади класного керівника Наталії Григорівни Смілик

Володя виділявся серед однокласників. Був розсудливим, уважним, особливо добре ставився до молодших учнів, дівчаток. Завжди їм допомагав і захищав. Умів виконувати будь-яку роботу. Одного разу, на виховну годину «Хліб усьому голова», сам спік коровай. Коли я запитала: «Як це тобі вдалося зробити таку красу?», Володя відповів, що це робиться просто... Був дуже скромний. Він любив свою родину і пишався, що українець. Під час останньої нашої зустрічі, це було перед від'їздом в АТО, він мені сказав: «Не хвилюйтеся, я скоро повернуся, перемога буде за нами, бо ми сильні і незалежні, ми – українці!»

Спогади побратима Олександра Корнієнка, позивний «Психолог»

У зоні бойових дій Володимир був з лютого 15-го. Перше випробування – Дебальцево. У котлі він вижив, але отримав контузію. Рідні знайшли його в Харківському шпиталі, п'ятнадцять днів на лікарняному ліжку – і назад до війська. Молодший сержант Володимир Мальцев, командир бойової машини – командир відділення 3-го взводу 2-ї роти 1-го механізованого батальйону 54-ї окремої механізованої бригади вчинити інакше не міг. Володимир справжній герой Світлодарської дуги. Не можу передати, як мені його шкода... Таке горе, бо в Україні війна...

Спогади вчительки зарубіжної літератури Ніни Михайлівни Горбатов .

Добре пам'ятаю Володю Мальцева в старших класах. Володя був надзвичайно порядний, вихований хлопець. Ніби зовсім непомітний, маленький і худенький, він завжди добросовісно виконував громадські доручення, сумлінно навчався, займався спортом. Пам'ятаю його теплу і ніжну усмішку, спокійний голос. Він не був схожий на супергероя, але за його звичайною посмішкою – твердий моральний стержень, мужність, відповідальність за долю своєї рідної землі. Володя відчував себе захисником, справжнім чоловіком, воїном. На таких людях тримається світ. Пишаюся тим, що він був моїм учнем. Пам'ять про Володю назавжди в моєму серці.

Вчителька української мови і літератури Ніна Григорівна Шкурко присвятила свого вірша Володимирі Мальцеву

Де солов'я лунає спів,
Й росте калина при долині,
В селі, що зветься Лихачів,
Зростав – мужнів оцей хлопчина.

Стрункий, порядний, роботящий,
Та добрий, з серцем золотим,
Брат, син, онук найкращий –
Приклад гідний молодим.

Бо коли зчорніло наше небо,
Він не вагаючись й на мить,
Сказав : «Боротись треба!
Землю батька боронить!»

День і ніч гудуть гармати,
Плачуть стоптані жита,
Молить Бога Ненька-Мати,
Серце стогне неспроста...

У лихім жорстокім бою
Обірвався сенс життя...
Захищав він нас з тобою –
України майбуття.

У своєму отчім краї
Довелось бійцю спочить...
Та для тих, хто його знає,
Буде вічно – вічно жить!

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Мінчуков

Володимир Анатолійович

15. 05. 1998 – 08. 02. 2018

Народився 15 травня 1998 року у селищі Лозівський Слов'яносербського району Луганської області.

Після смерті батька мати була позбавлена батьківських прав, тому з чотирьох років виховувався у родині старшої сестри Тетяни. Дитячі роки пройшли на Луганщині.

У 2011 році, разом із двома сестрами, переїхав до села Галаганівка Семенівського району Чернігівської області до родичів. Володимир пішов навчатися до Галаганівської ЗОШ I-II ступенів у 7 клас.

У 2013 році закінчив Галаганівську загальноосвітню школу I-II ступенів. Після закінчення школи навчався в Сосницькому аграрному професійному ліцеї, отримав посвідчення тракториста. Потім працював у ТОВ «Нове життя» у селі Галаганівка.

З лютого 2017 року проходив військову службу за контрактом у лавах ЗСУ. Пройшов військову підготовку в 169-му навчальному центрі Сухопутних військ ЗСУ (військова частина А0665, селище міського типу Десна Козелецького району Чернігівської області).

Служив навідником 3-го танкового взводу 54-ї окремої механізованої бригади Оперативного командування «Схід» Сухопутних військ ЗСУ (військова частина А0693 (польова пошта В2970), місто Бахмут Донецької області).

Загинув 8 лютого 2018 року у Донецькій області внаслідок кульового поранення поблизу села Підгороднє Бахмутського району Донецької області..

Похований 12 лютого 2018 року в селі Галаганівка Семенівського району Чернігівської області.

У пам'ять про Володимира Мінчукова та загиблих земляків у жовтні 2019 року у Семенівці встановлений пам'ятний знак.

Спогади сестри Тетяни Мінчукової

Після розлучення батьків мати не займалася вихованням дітей, її позбавили батьківських прав. Ми з чоловіком вирішили оформити опіку над дітьми. Володимиру було на той час 3 роки, а Марині 9 місяців. Я доглядала за дітьми, годувала, пестила їх,

збирала в садок, потім у школу, ні в чому не відмовляла. У дитинстві Вова мріяв стати трактористом або танкістом.

Ми у 2011 році приїхали в Чернігівську область. Вова пішов до Галаганівської ЗОШ у 7 клас, вчився посередньо, дуже любив грати в футбол, їздив на районні змагання, отримував грамоти. Ще Вова любив дивитися воєнні фільми й мріяв стати військовим.

Після закінчення школи вступив у Сосницький аграрний ліцей, де здобув професію тракториста, повернувся в село і почав працювати у колгоспі «Нове життя».

Одного разу прийшов додому і сказав, що він хоче піти на службу в армію. Я не хотіла його відпускати, просила, умовляла, дуже переживала за нього, але все ж таки він мене не послухав і пішов в АТО. Двічі приходив у відпустку, привозив грамоти. Я його завжди підтримувала, бажала тільки добра.

Увечері 6 лютого 2018 року задзвонив телефон, командир сповістив трагічну звістку: «Вова загинув». Я до останнього не могла повірити в те, що сталося. Дуже тяжко пережити таке горе, біль від втрати брата й досі крає моє серце, адже він мені був за рідного сина, я його так любила, але не зберегла. Лине час, а Вови й досі мені не вистачає, він назавжди залишиться у моїй пам'яті і в моєму серці.

Владислав Жук, друг, однокласник

Мінчуков Вова прийшов у Галаганівську ЗОШ, коли ми вже навчалися у 7 класі. Він був сором'язливим, ввічливим, відразу подружився з усіма хлопцями нашого класу, завжди в усьому допомагав при нагоді.

Після закінчення у 2013 році Галаганівської ЗОШ вступив у

Сосницький аграрний ліцей на спеціальність тракториста. Ми навчалися з ним в одній групі, жили в гуртожитку в одній кімнаті, добре товаришували. Вова завжди допомагав своїй родині, поважав дорослих.

Після закінчення Сосницького ліцею, отримавши права тракториста, повернувся в с. Галаганівку і став працювати у ТОВ «Нове життя». Через 2 роки пішов служити по контракту в АТО, бо мріяв бути танкістом.

Для мене Вовка був найкращим другом, який завжди прийде на допомогу.

Ірина Рубайло, однокласниця

У нашому класі навчалось 9 учнів. У вересні 2011 року до класу зайшов гарний, вродливий хлопець – це був Мінчуков Вова. Всі однокласники відразу з ним потоваришували, адже Вова виявився дуже доброю та чуйною людиною.

У школі дуже часто проходили різноманітні свята, й усі учні нашого класу брали в них активну участь. Саме під час підготовки до цих заходів Вова мені здавався найактивнішим. Він був завжди веселим, усміхненим, був ініціатором різних ідей, які всім нам подобались. Мій однокласник ніколи нікого не ображав, захищав слабких, і всі ми, навіть дівчата, хотіли з ним дружити. На всіх майже перервах ми разом грали в різні ігри. Вові найбільш подобалась фізкультура, він брав участь у спортивних змаганнях з футболу та волейболу.

Я запам'ятала Вову радісним, добрим, працьовитим хлопцем, який завжди був готовий прийти на допомогу.

Ганна Сич, однокласниця

Ми навчалися разом з Вовою з 7 по 9 клас. У пам'яті він залишився чуйним, завжди усміхненим, веселим, життєрадісним. Часто складав різні вірші та усмішки. Улюбленим уроком у школі була фізична культура. У майбутньому мріяв вивчитися, щоб пра-

цювати та забезпечити гарне життя сестрі, яка його виховувала.

Вова завжди був душею компанії, любив проводити час із друзями.

Наталія Конюшенко, однокласниця

Вовка... Я пам'ятаю його завжди усміхненим...

У нього ніколи не були сумними очі, він зустрічав і проводжав кожен день із посмішкою на обличчі, даруючи радість людям, які знаходилися поряд. Я пам'ятаю його як доброго, ввічливого, усміхненого, працьовитого юнака та патріота. Як сумно стає від того, що його більше немає з нами, він пішов так рано від нас. Але ж ми знаємо, що небо забирає найкращих. Я буду завжди пам'ятати його таким, яким він був. Дивлячись на наші випускні фотографії, не можна обійтися без сліз.

Вовка... У нього було багато друзів, товаришів, у пам'яті яких він назавжди. Він був патріотом, патріотом нашої країни, який у тяжкі часи пішов захищати нашу неньку-Україну. Він назавжди залишається в нашій пам'яті, бо він Герой, а Герої не вмирають. Вічна пам'ять! Вічний спокій! Нехай спить спокійно! Слава Україні! Героям Слава!

Матеріали зібрано зусиллями учнівського та педагогічного колективів Костобобрівського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів села Костобобрів Новгород-Сіверського району Семенівської ОТГ.

Сисков

Дмитро Вадимович

18. 06. 1980 – 12. 02. 2018

Народився 18 червня 1980 року в місті Чернігові.

Родина його діда переїхала з Росії у 1968 році, дідусь був офіцером Радянської армії і приїхав продовжувати службу в Чернігівському вищому льотному училищі. З того часу родина Сискових проживає в Чернігові.

До першого класу Чернігівської СШ № 11 Діма пішов у 1987 році, а після 8 класу перейшов до

СШ № 2, яку закінчив у 1997 році.

З дитинства мама читала йому багато класичної літератури, і хлопчик змалечку привчився до читання, це захоплення він проніс через усе життя. Книги виховували у нього правильне та справедливе світосприйняття та почуття любові до України.

У шкільні роки займався баскетболом, брав участь у змаганнях.

У 1998 – 2000 роках проходить строкову службу рядовим у підрозділах Міністерства з надзвичайних ситуацій у м. Ужгороді. Відзначався відповідальністю та старанним вивченням військової справи.

У 2004 році вступає на заочне відділення Остерського будівельного технікуму, що в Козелецькому районі, на спеціальність «експлуатація будівельних конструкцій», який закінчує в 2006 році. В цей час він захоплюється історією своєї країни, читає багато класичної та історичної літератури, яка давала йому знання та виховувала майбутнього патріота країни.

Далі працює за фахом – майстром будівельних та монтажних робіт у ТОВ «Нормаль – Україна».

Юрій – колега Дмитра Сискова – пригадує : «Діма був високого зросту й усім допомагав. Таким допомагайком був... Поїхали ми разом у 2014 році у відрядження до Миколаєва, а тоді вже неспокоїно було, він і каже – піду в армію захищати Україну. А сам він був росіянином, але патріотом України більшим, ніж деякі українці. Взагалі Діма був надзвичайною людиною, чуйною і завжди прагнув допомогти іншим».

У Дмитра було захоплення екстремальними видами спорту, тому він у 2008-2011 році був членом Чернігівського авіаційно-

спортивного клубу і виконав багато стрибків з парашутом на висоті 1000 метрів. Брав участь у спортивному більярді, навіть мав постійну картку Чернігівського більярдного клубу.

А ще було захоплення риболовлюю і для цього мав усі засоби

і вудку, крючки, а якось мама подарувала йому дорогу вудку, і він частенько радував її гарним виловом риби.

Коли почалися буремні події на Сході України, Дмитро дуже переживав за все, що відбувалося, і не міг зрозуміти, як так сталося, що Росія, де живуть його родичі, почала агресію проти його Батьківщини України. Дмитро, не вагаючись, вирішує захищати свою землю добровольцем.

З 25 травня 2015 року по 19 вересня 2016 служить водієм бойової машини у добровольчому батальйоні спеціального призначення «Донбас», його позивний – «Проводник». Згодом батальйон переходить під командування Національної гвардії України. Дмитро підписує контракт і продовжує службу у Національній гвардії. 22 липня 2015 року нагороджений відомчою заохочувальною відзнакою НГУ — нагрудним знаком «За доблесну службу». Звільнений у запас у зв'язку зі скороченням штатів.

20 вересня 2016-го підписав контракт з 58-ю бригадою – молодший сержант, командир 3-го відділення 1-го взводу 3-ї роти «Донбас» 16-го батальйону ОМПБ «Полтава», боронив Авдіївку. В лютому 2017 року разом з побратимами з 16-ї бригади – ветеранами «Донбасу», під час відпустки брав участь у громадській блокаді ОРДЛО поблизу Бахмута. З літа 2017-го – на передовій в Луганській області.

Зі слів побратимів, Діма був мужнім, сміливим та знаючим бійцем, з таким не страшно і в розвідку ходити. В тяжкі хвилини міг підтримати хлопців і словом, і ділом.

Загинув 12 лютого 2018 року під час обстрілу на спостережному пункті «Ханой» між населеними пунктами Кримське і Жолобок Слов'яносербського району Луганської області.

На офіційній сторінці 58 ОМПБр повідомлялось...

Зранку 12 лютого бойовики відкрили вогонь по позиціях бригади в районі Кримського зі сторони Бахмутської траси. Інтенсивні обстріли велися з мінометів, які заборонені Мінськими домовленостями. Міни 120 та 82 калібру та гранати несподівано накрили спостережний пункт українських бійців... Бойовики захопили в полон пораненого бійця, який до останнього стримував противника, надаючи можливість побратимам зайняти позиції і вибити російського агресора. Пораненого бійця тягнули полем, не надавши першої медичної допомоги, а потім нахабно заявили про його смерть.

За попередніми домовленостями тіло молодшого сержанта Дмитра Сискова мали передати 14 лютого, але представники бандформувань різко відмовилися і перенесли дату на 16 лютого, коли 58 ОМПБр вшановували своїх побратимів у День створення військової частини.

Аби забрати бійця додому і поховати належним чином, вищому керівництву держави довелося вести перемовини з ворогом. Бойові побратими загиблого жодних коментарів з цього приводу не дають.

Катерининська церква вже бачила багато материнських сліз – тут відспівували багатьох Героїв України. І ось знову Чернігів у жалобі: 12-го лютого на Луганщині під час мінометного обстрілу загинув 37-річний Дмитро Сисков – молодший сержант 16-го окремого мотопіхотного батальйону 58 бригади.

Заупокійна літургія у Катерининській церкві, живий коридор з українських прапорів, багато троянд і вінків – стоячи на колінах родичі, бойові побратими, волонтери, небайдужі чернігівці попрощалися із Героєм російсько-української війни. На похорон до Чернігова з'їхалися бійці Донбасу зі всієї України. Вони

пам'ятають Дмитра Сискова справжнім патріотом і відважним бійцем.

Похований Дмитро Вадимович Сисков 17 лютого 2018 року на квадраті Героїв Чернігівського кладовища «Яцево».

Йому було 37 років. Залишилася самотньою мати.

Указом Президента України від 23 серпня 2018 року № 239 за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

22 липня 2015 року нагороджений відомчою відзнакою НГУ нагрудним знаком «За доблесну службу».

У 2015 році нагороджений військовою відзнакою в/ч 3057 «Широкине».

17 лютого 2016 року – відзнакою Президента України «За участь в антитерористичній операції».

У березні 2017 року – волонтерською медаллю «Захисник-доброволець» та батальйоном Донбас – медаллю «За відвагу».

16 лютого 2018 року – знаком пошани Луганської військово-цивільної адміністрації «Захиснику Луганщини».

Зі спогадів побратимів:

комбат 2 роти 16-го окремого мотопіхотного батальйону, позивний «ТАР».

Часто згадую свого друга і побратима Дмитра Сискова. Сміливим був і відповідальним, а ще добрим і надійним. Якщо його попросити про допомогу – обов'язково допоможе, починаючи від ремонту машини і до копання картоплі у друга на городі. Я не про кожного так можу сказати, а про Діму можу. Це настільки позитивна людина. В бою був сміливим та мужнім. Дуже патріотична людина. Він любив Батьківщину, любив свою матір, дорожив побратимами. Це мій особистий друг, це – моя особиста втрата.

**Босць батальйону «Донбас»,
позивний «МАК»**

Ми з Дімою воювали разом в Широкиному. Хлопець відвертий, сміливий. Ми втрачаємо кращих синів України, молодих хлопців, які не встигли ще навіть одружитися й коріння пустити. Складно мені говорити, бо я втратив друга та побратима...

**Босць батальйону «Донбас»,
позивний «Жетон»**

Діма був душею підрозділу, виділявся серед усіх високим зростом та патріотичним відношенням до своєї країни, дуже позитивна людина. Нехай Бог їм суддя, я ніколи не пробачу російським окупантам і мої побратими теж. Світла пам'ять Дмитру, вірному товаришу і справжньому патріоту України.

Матеріали зібрані пошуковими загонами спеціалізованої загальноосвітньої школи № 2 I-III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов та Чернігівського колегіуму №11 Чернігівської міської ради Чернігівської області

Єгоров

Валерій Ігорович

17. 12. 1989 – 19. 02. 2018

Народився 17 грудня 1989 року в Прилуках. У Прилуцькій середній загальноосвітній школі №7 навчався з 2002 по 2004 рік. Зі слів вчителів та однокласників, виявляв здібності до малювання, був тихим, скромним, привітним.

Уступив у 2004 році до педколеджу ім. І. Я. Франка. У коледжі хлопець відвідував гурток туриз-

му та часто ходив з друзями в походи.

На педагогічній практиці в школі він був одним із найулюбленіших учителів. Діти обожнювали молодого, творчого та життєрадісного педагога.

У 2008 року закінчив Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж.

Одногрупники, викладачі та рідні запам'ятали його завжди усміхненим та життєрадісним, добрим та щирим.

Валерія Ігоровича призвали на строкову службу, що тривала з вересня 2008 по вересень 2011 року, яку він

проходив у 1-му окремому батальйоні морської піхоти старшим матросом на посаді старшого навідника.

Паралельно зі службою в армії Валера вступив на заочну форму навчання до Національного педагогічного університету ім. Драгоманова у 2008 році, отримавши в Лубенській філії диплом бакалавра за спеціальністю «початкове навчання (практична психологія)» у 2010-му.

У 2014 році життя хлопця, як і багатьох українців, сколихнули буремні події: спочатку Революція Гідності, потім анексія АР Крим та, звичайно ж, початок АТО (ООС) на сході України.

З першою хвилею мобілізації Валерія Ігоровича було призвано 19 березня 2014 року. Спочатку він потрапив до 1-ї окремої танкової бригади, де служив старшим навідником мінометного розрахунку. Він прагнув потрапити до зони війни, тому написав прохання про переведення, і вже наприкінці травня прохання задовольнили. Його перевели до батальйону Ю.Тимошенко «Батьківщина», який формувався у м. Кропивницькому.

Мама сержанта Єгорова згадує: «Він любив Україну і, як усі хлопці, на моє прохання більше не йти в АТО, завжди говорив,

що це його справа, запитував, хто ж буде захищати Україну, як не він, хто буде з його хлопцями... Він завжди поспішав жити!».

Перша ротація на війну відбулася в липні 2014-го року. Спочатку батальйон доправили до Костянтинівки, а 21 липня почався блискавичний штурм Дзержинська (нині – Торецьк), у якому Валера брав безпосередню участь. Після штурму наші хлопці зайняли оборону на підходах до Горлівки, перекривши більше половини підступів до міста.

Далі батальйон було перекинуто в напрямку Дебальцевого та висоти Гостра Могила, що знаходиться на околицях Луганська, на тих позиціях Валерій Ігорович пробув приблизно місяць, і там вперше здійснив розвідувальний рейд. З 1 листопада 2014-го він став повноцінним розвідником. У 2015-му році брав участь у боях за Зайцеве.

Демобілізувавшись восени 2015-го, чоловік лише пару місяців пробув удома, а 25 грудня 2015-го підписав із ЗСУ контракт.

У Валери було два захоплення, яким він віддавав усього себе. По-перше, він був ковалем. Обожднював працювати з металом, на кожній новій позиції облаштовував саморобну кузню, в якій проводив майже увесь вільний час. Доходило до того, що, відчергувавши в наряді, він не йшов відпочивати, а бігом летів до своїх різноманітних кованих виробів. Використовував шматок рейки як ковадло, з нічого міг зробити горнило, а якщо не виходило зробити з першого разу – не нервував, а спокійно та розсудливо переробляв, допоки не досягав омріяного результату.

Іншим захопленням була історія. Він знав її настільки глибоко, що в перервах між боями збирав навколо себе хлопців, утомлених та брудних, у руках яких ще не охололи автомати, та міг годинами розповідати про історію саме цих місць, де вони перебували, які річки тут протікали так десь у 1600-му році. І хлопці слухали, настільки цікаво Валера міг розказувати, що несила було відірватись.

У 2017 році вступив до МАУП, де навчався за напрямком: правознавство, спеціальність: боротьба з корупцією.

Сержант, командир розвідувального відділення розвідувального взводу 57-ї окремої мотопіхотної бригади Валерій Єгоров загинув 19 лютого 2018 року у Донецькій області поблизу селища Піски (Ясинуватський район) під час виконання бойового завдання та внаслідок поранень, отриманих під час гранатометного обстрілу наших позицій.

21 лютого 2018 року в м. Прилуки Чернігівської області від-

бувся траурний мітинг-прощання із загиблим у зоні проведення АТО земляком – Героєм Валерієм Єгоровим.

До Свято-Стрітенського собору Густинського Свято-Троїцького монастиря командира розвідувального відділення розвідувального взводу 57-ї окремої мотопіхотної бригади, сержанта Валерія Єгорова в останню путь прийшли проводити рідні, близькі, друзі, військові побратими, керівники та посадовці місцевого самоврядування, депутати, представники підприємств, установ, організацій, широких кіл громадськості та духовенства, учні та студенти місцевих навчальних закладів.

Єгоров Валерій Ігорович похований у Прилуках на кладовищі «Новий побут».

Вічна і світла пам'ять про Валерія Єгорова житиме в наших серцях, адже Герої не вмирають.

Нагороди та вшанування

Указом Президента України № 98 від 06. 04. 2018 року «За особисту мужність і самовіддані дії, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, зразкового виконання військового обов'язку» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Валерія Єгорова 4 квітня 2018 року на будівлі Прилуцького гуманітарно-педагогічного коледжу імені І. Я. Франка встановлена меморіальна дошка.

У пам'ять Валерія Єгорова та бійців 34-го окремого мотопіхотного батальйону у квітні 2019 рік встановлений пам'ятний знак.

Серпутько Олександр Валентинович – здобувач освіти 8-А класу Прилуцького ЗЗСО І-ІІІ ст. №7 (ліцею №7) Прилуцької міської ради Чернігівської області.

Керівниця Братель Лариса Володимирівна – заступниця директора з виховної роботи Прилуцького ЗЗСО І-ІІІ ст. №7 (ліцею №7) Прилуцької міської ради Чернігівської області

Шостак

Микола Григорович

05. 02. 1976 – 16. 03. 2018

Шостак Микола Григорович народився 5 лютого 1976 року в селі Велика Загорівка Борзнянського району Чернігівської області.

У 1991 році закінчив Мало-загорівську неповну середню школу Борзнянського району. У школі був звичайним школярем, дружелюбним, любив працювати, допомагати всім, навчався посередньо.

З 1991 по 1995 рік навчався у Борзнянському сільськогосподарському технікумі за спеціальністю «Бджоляр». Після завершення

навчання пішов служити до армії. Службу проходив в місті Бердичів.

Після демобілізації проживав у місті Чернігів, працював водієм автобуса.

З лютого 2016 року на контрактній службі у Збройних силах

України. Він був старшим сержантом, командиром автомобільного відділення взводу забезпечення батальйону охорони військової частини А1476. Старший сержант 41-го окремого мотопіхотного батальйону 27-ї окремої реактивної ракетної артилерійської Сумської бригади.

Помер 16 березня 2018 року через хворобу в Чернігівській обласній лікарні.

Похований 20 березня 2018 року в селі Мала Загорівка Борзнянського району.

Пошукова група 9 класу здобувачів освіти Малозагорівської ЗОШ І-ІІ ст. Борзнянської міської ради Чернігівської області

Керівниця – Онищенко Тетяна Миколаївна, директорка, Малозагорівської ЗОШ І-ІІ ст. Борзнянської міської ради Чернігівської області

Нехаєнко

Андрій Петрович

23. 01. 1971 – 10. 05. 2018

Народився 23 січня 1971 року в районному центрі Кигичівка Харківської області в родині службовців. Батько працював головним економістом в колгоспі «Прогрес» села Лигівка Сохновщинського району, а мати – медичною сестрою в місцевій лікарні.

До першого класу Андрій пішов у Лигівську середню школу. Цікавився точними науками: математикою, фізикою, кресленням, багато читав, цікавився історією і захоплювався спортом. Як багато хлопчаків мріяв стати військовим, ходив до військово-історичного гуртка і з гордістю носив пілотку. З товаришами знаходив спільну мову, був лідером у дитячому колективі, дружив і з рідною, старшою на десять років сестрою Людмилою.

У 1988 році закінчує школу і готується до вступу у військове училище.

1 серпня 1988 року вступає на навчання до Харківського вищого військового командно-інженерного училища ракетних військ, факультет – стратегічні ракети і технологічне обладнання. В цей час захоплюється спортом і отримує звання «Майстер спорту з рукопашного бою».

Курсантом військового училища Андрій знайомиться з майбутньою дружиною, студенткою Харківського фармацевтичного інституту Інною Дяченко, одружується, і згодом у молодого подружжя народжується донечка Наталія.

20 червня 1993 року закінчує училище та отримує звання лейтенанта.

У цей час в Україні відбуваються події, які мали вплив на подальше життя та службу випускників військових училищ.

5 грудня 1994 року був підписаний Будапештський Меморандум про неядерний статус України, і відбувається реформування Збройних сил України, зокрема скорочення ракетних військ стратегічного значення. Все ядерно-ракетне озброєння, яке знаходилося в складі військових частин ЗСУ, було передано на зберігання до Російської Федерації, військові частини частково розформовані, а особовий склад за власним бажанням переведений до інших родів військ ЗСУ та військових формувань.

Андрій Нехаєнко приймає рішення служити в Прикордонних військах України.

З 1993 по 2003 рік він проходив службу на різних посадах у 105-му прикордонному загоні (Чернігівський прикордонний загін Державної прикордонної служби України)

У 2004-2005 роках – проходив службу у Мостиському прикордонному загоні ДПСУ.

2005-2006 рік – у 4-му прикордонному загоні (Харківський прикордонний загін ДПСУ)

23 серпня 2006 року звільнюється в запас. За час служби отримує військові звання капітана та майора, в запас виходить у званні підполковника.

У 2007-2010 роках працює в ВАТ «Укртелеком», Чернігівська філія, на посаді інженера електрозв'язку у відділі постачання.

У 2010-2013 роках – старший інспектор відділу СМАП «Нові Яриловичі» Північного територіального управління СМАП (державне підприємство «Служба міжнародних автомобільних перевезень»).

З грудня 2014 по 2018 рік прийнятий на посаду головного фахівця в управління ДСНС України в Чернігівській області.

У цей час на сході України почалися військові події, і щоб захистити незалежність і суверенітет України 19 березня 2015 року відповідно до Указу Президента України «Про часткову мобілізацію» Андрій Нехаєнко був призваний до лав Збройних сил України.

З 12 червня 2015 по 14 квітня 2016 року він заступник коменданта з персоналу оперативно-бойової прикордонної комендатури «Чернігів» Чернігівського прикордонного загону. 2 жовтня 2015 року оперативно-бойовій прикордонній комендатурі «Чернігів» змінили назву на «Курахівка» і підпорядкували Краматорському прикордонному загону по місцю розташування бойової комендатури.

За час виконання завдань в зоні проведення антитерористичної операції Андрій Нехаєнко, з підлеглим особовим складом, неодноразово потрапляв під мінометно-артилерійський обстріл та вступав у бойове зіткнення з незаконними збройними формуваннями. Завдяки чіткому керівництву діями підлеглих, проявленій мужності та витримці було вжито всіх організаційних та практичних заходів щодо поставлених бойових завдань у межах відповідальності оперативно-бойової прикордонної комендатури «Курахівка» Краматорського прикордонного загону.

Після звільнення за мобілізацією повернувся до роботи в Управління Державної служби з надзвичайних ситуацій в Чернігівській області.

18 липня 2016 року був переведений на посаду начальника відділу телекомунікаційних систем, технічного захисту інформації та радіотехнічного контролю центру оперативного зв'язку Управління ДСНС України в Чернігівській області.

У мирному житті залишався справедливим, чесним та відповідальним, таким, як і під час служби бойовим офіцером.

04 травня 2018 року під час виконання службових обов'язків у ході ліквідації масштабної пожежі лісу поблизу смт Гончарівське Чернігівської області зазнав тяжких ушкоджень здоров'ю, утратив свідомість та був доставлений до реанімації Чернігівської міської лікарні № 2. Перебував у комі з діагнозом: гострий коронарний синдром.

Помер 10 травня 2018 року. В останню путь поряд з рідними його проводжали колеги по роботі Управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Чернігівській області, сумували за ним і товариші по службі Чернігівського прикордонного загону.

Похований 14 травня 2018 року на квадраті героїв АТО/ООС Чернігівського кладовища «Яцево».

За бездоганну службу та особисті заслуги у сфері охорони державного кордону нагороджений Державним комітетом у справах охорони державного кордону України відзнакою «За мужність в охороні державного кордону України» № 162 від 12 квітня 2000 року.

Указом Президента України від 17 лютого 2016 року № 53/2016 нагороджений відзнакою Президента України «За участь в анти-терористичній операції».

Нагрудними знаками «Відмінний прикордонник» I та II ступенів.

За час проходження служби в Чернігівського прикордонному загоні був нагороджений медаллю «15 років сумлінної служби»

Спогади начальника Чернігівського прикордонного загону Олександра Володимировича Чорного

Під час виконання завдань в зоні АТО підполковник Нехаєнко Андрій Петрович неодноразово перешкоджав диверсійно-розвідувальним діям груп противника. Також під час несення служби позиції та місця підрозділу, в якому проходив службу, піддавались обстрілам зі стрілецької, крупнокаліберної зброї, мінометів, гранатометів та броньованої техніки.

Неможливо не згадати той випадок, що стався 18 липня 2015 року, під час якого прикордонний наряд, який очолював підполковник Нехаєнко А. П., потрапив під обстріл з БМП та танка. Нехтуючи власною безпекою, він вжив заходів щодо збереження життя підлеглого особового складу, не допустив виконання ворожого завдання та самостійно дав гідну відсіч противнику.

Пам'ятаю його чесним, справедливим, мужнім та стійким, а ще справжнім патріотом України. Бійці поважали його і брали приклад. Коли Андрій Петрович раптово помер, усі, хто його знав по службі, були засмучені, бо така людина – втрата не тільки для родини, а й для країни. Він мав великий досвід роботи, кращі людські якості і міг би багато ще зробити корисного для суспільства.

Спогади товариша по службі Олександра Козятинського

З Андрієм ми познайомились ще в лейтенантську пору, коли разом служили на кордоні. І так трапилось, що мешкали теж поряд. Ми потоваришували, наші дружини стали подругами, а наші діти завжди гралися разом. Багато часу проводили разом, якщо дозволяла служба, але часто наші сім'ї святкували свята без нас.

Це була людина з великої літери, в якій дивним чином поєднувались скромність і сильні риси характеру. Він завжди допомагав офіцерам, а з підлеглими був уважним і тактовним. Скрізь, де служив, залишив по собі добрі спогади. Андрій любив і добре розбирався у техніці, і не важливо чи це була автомобільна техніка, комп'ютерна, чи якесь електрообладнання – він усьому міг дати раду. Андрій Петрович був із тих, хто ніколи не зупинявся перед труднощами. Ми часто обговорювали з ним різні проблеми і завжди знаходили рішення. У сімейному житті це був люблячий чоловік та батько, а у колі друзів – людиною з відкритою та щирою душею.

Андрій мав ще чимало задумів, яким, на жаль, не судилося здійснитися. Відійшовши у вічність, він залишив по собі спогади як про справжнього товариша, офіцера-професіонала, людини, якої нам завжди не вистачатиме.

Спогади дружини Інни Анатоліївни Нехасько

Мені в житті дуже поталанило зустріти таку гідну людину як Андрій. Для мене він став люблячим чоловіком і другом, а для нашої донечки – найкращим у світі батьком. Згадую, як ми познайомилися... Я з першого погляду закохалася, бо був гарним, надійним – справжнім чоловіком і моєю долею. А далі було 25 років щасливого подружнього життя, разом вчилися, виховували доньку Наталочку та допомагали батькам. Андрій умів робити як чоловічу, так і жіночу роботу, зокрема, готувати їжу, консервувати фірмові огірочки і зібрані власноруч гриби, вмів працювати в селі – прополоти картоплю, викласти стіну в сараї чи перекрити дах будинку...

На нові місця призначення чоловіка вирушали всією родиною, і сім'я була його надійною підтримкою, а він, хоча і були складності служби, віддавав свою любов, турботу та тепло душі мені та своїй дитині.

Коли закінчилася військова служба, він знову вчився та опановував нові цивільні професії, бо все життя багато працював над собою і був професіоналом.

Минали роки, виросла донька Наталя – його велика гордість, яка відмінницею закінчила школу і здобула дві вищі освіти. Мав багато планів на майбутнє життя, мріяв, що колись обов'язково буде подорожувати світом, та не склалося, бо під час гасіння масштабної пожежі в смт Гончарівське сталося непоправне – йому зробилося зле і згодом його не стало... Та він завжди буде поряд з нами, у думках, спогадах, буде приходити в наші сни з порадами і допомогою... Він з нами...

Записано зі слів дружини Інни Анатоліївни.

Рубан

Павло Петрович

03. 03. 1981 – 17. 07. 2018

Рубан Павло Петрович народився 3 березня 1981 року в місті Чернігові.

У 1987 – 1996 роках навчався в Чернігівській ЗНЗ № 29. Був спортивним та допитливим, захоплювався технічними науками.

Після закінчення школи в 1996 році вступив до Чернігівського вищого професійного училища №15, де отримав професію монтажника радіоелектронної апаратури й приладів.

1999 – 2000 рр. – призваний на строкову службу в м. Болград Одеської області до 1-ої аеромобільної дивізії кулеметником.

2011 – 2016 рр. – навчався в Чернігівському національному технологічному університеті за спеціальністю «Соціальна робота».

01.10.2004 – 02.10.2006 рр. – автослюсар ЧП «Тандем».

2006 – 2014 рр. – ФОП Рубан Павло Петрович

16.05.2014 – 10.06.2014 – служба в органах внутрішніх справ.

2014 – 2015 рр. – слюсар механіко-збірних робіт ТОВ «Спорттехніка».

2016 – 2018 рр. – зарахо-

ваний на службу рядовим за контрактом до в/ч А1624 – 134-го батальйону охорони та обслуговування ОК «Північ», служив кулеметником 1 відділення охорони 3 взводу охорони 1 роти охорони.

Тричі брав безпосередню участь в антитерористичній операції в Донецькій та Луганській областях в оперативно-тактичному угрупованні «Маріуполь» (19. 08.–06. 11. 2016 р; 05. 02.–09. 05. 2017 р.; 11. 08.–14. 11. 2017 р.)

Веселий, доброзичливий, захоплювався риболовлею та автосправою. Мав великі плани на життя.

Помер 17 липня 2018 року в результаті хвороб, пов'язаних із захистом Батьківщини, отриманих під час перебування в зоні АТО.

Без батька залишились донечки Анастасія та Тетянка.

Автор роботи: Бабич Олександр, учень 10-б класу ЗОШ № 29 Чернігівської міської ради

Керівниця: Кашпур Людмила Олександрівна, керівниця шкільного зразкового музею «Доблесті та слави Чернігівщини», вчителька історії Чернігівської ЗОШ І-ІІІ ст. №29 Чернігівської міської ради

Ярош Ігор Юрійович

02. 08. 1974 – 28. 07. 2018

Народився 02 серпня 1974 року в селі Краснопілля Коропського району Чернігівської області.

Батько Ігоря – кадровий офіцер, тому сім'я спочатку проживала у місті Біла Церква Київської області, згодом у Приморському краї Росії.

З 1981-го по 1991-й рік він здобував середню освіту у школі №11 у містечку Спаськ-Дальній (Приморський край).

Після закінчення школи вступив до Полтавського вищого зенітно-ракетного командного училища імені Ватутіна.

Закінчивши військове навчання, приступив до служби у Збройних силах України. З 2004 року служив у військовій частині

А4009 у м. Старокостянтинів Хмельницької області.

Капітан, заступник командира зенітно-ракетної батареї з озброєння 92-ї окремої механізованої бригади.

Загинув 28 липня 2018 року в районі села Зелене Поле Костянтинівського району Донецької області.

Похований 1 серпня 2018 року у селі Краснопілля Коропського району Чернігівської області.

Залишилися батьки, сестра та дочка.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Авдієнко
Максим Олександрович
29. 01. 1998 – 05 .09. 2018

Народився 29 січня 1998 року в селі Гірськ Сновського (на той час – Щорського) району Чернігівської області.

У 2013 році закінчив 9 класів Щорської районної гімназії та вступив до Щорського вищого професійного училища лісового господарства, яке закінчив у 2016 році за спеціальністю «озеленювач, лісник, егер».

27 липня 2016 року направлений на військову службу за контрактом Щорським районним військовим комісаріатом.

Старший матрос, номер обслуги зенітно-артилерійського взводу роти вогневої підтримки військової частини А1275 (36-а окрема бригада морської піхоти).

Загинув 5 вересня 2018 року під час мінометного обстрілу в районі населеного пункту Водяне Волноваського району Донецької області.

Похований у селі Гірськ Сновського району Чернігівської області.

Указом Президента України від 28 лютого 2019 року № 47 нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно) за особисту

мужність і самовіддані дії, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України.

Залишилися батьки, брат та дружина.

У пам'ять про Максима Авдієнка у листопаді 2018 року на будівлі Сновського вищого професійного училища лісового господарства встановлена меморіальна дошка. На честь Максима Авдієнка та загиблих земляків у жовтні 2019 року у Сновську встановлена стела «Захисникам України».

Спогади матері Тетяни Іванівни Авдієнко

Максим в мене єдина дитина і з ним було пов'язано все моє життя. Пригадую, що в школі вчився добре, любив іноземну мову, брав участь у всіх спортивних змаганнях, мав багато друзів. З дитинства любив військову форму і мріяв у майбутньому вибрати професію, пов'язану з лісом чи морем. Закінчивши 9 класів, уступив до Сновського вищого професійного училища лісового господарства. Професію лісника-озеленювача вибрав не випадково, бо лісом просто марив. Він у ньому ріс, знаючи кожне деревце, кожену травинку, кожену стежиночку. Мрія про військову справу теж не відпускала, і коли йому виповнилося

18 років і він отримав повну середню освіту, не сказавши батькам, підписав контракт зі ЗСУ. Через два дні їх послали на військову підготовку в с. Старичі Львівської області, де він зустрів своїх друзів, а згодом їх направили до лав морської піхоти, ось і здійснилася його мрія про море. Незабаром вони відбули захищати Україну від російських окупантів у зону АТО. Там він

прослужив два роки і два місяці, приїздив двічі додому у відпустку, одружився, купив квартиру і мав багато планів для подальшого життя. Мене заспокоював і просив не хвилюватися, казав, що все буде добре, що справжній чоловік повинен захищати свою родину і країну під час війни... А 6-го вересня нам повідомили, що від бойового поранення, несумісного з життям, Максим помер. Йому було всього 20 років. Усе моє радісне майбутнє було закреслено в одну хвилину, а на душу ліг вічний сум за сином. Він мій нескінченний біль і велика материнська гордість...

Спогади батька Олександра Михайловича Авдієнка

У мене два сини – старший Назар і молодший Максим, якими я дуже пишаюся. Ми жили недалеко від лісу і ще змалечку я брав їх за руки і йшов до лісу. Там ми збирали ягоди, гриби та милувалися природою. Я сам дуже любив ліс і сином прищеплював любов і повагу до нього. А коли хлопці підросли, брав їх на рибалку і полювання, скільки у них було радості і захвату. Сидять тихенько в очереті і чекають поки тато вполює качку. А з часом, коли підросли, і самі ходили на рибалку і полювання. Максим навчився ловити карасів руками, сусіди не вірили, то одного разу,

на спір, Максим показав, як він це робить. З малих років у них зародилася любов до лісу, і вирішили хлопці присвятити себе лісництву. Максим уступив до Сновського вищого училища лісового господарства, та по закінченні, коли почалася російсько-українська війна, пішов захищати свою землю від окупанта, а Назар, який теж закінчив це училище, продовжив здобувати освіту далі в Чугуєві Харківської області. Зараз він працює у лісництві біля с. Ягідне Чернігівського району та дуже сумує за братом. Коли Максим загинув, я дуже переживав, не міг спати, багато думав про життя і тоді почав писати вірші, які присвятив сину, моєму Максиму...

***

Максим живий, він не загинув,
Він досі десь на завданні,
Боронить Неньку-Україну,
Блукає стежками війни.

А ми чекати його будемо,
Чекатиме уся Держава,
Ми їх ніколи не забудемо,
Бо їм, Героям, Вічна Слава!

Як тяжко й пусто далі жити,
Будем боротися завжди,
Та пам'ятати незабутнє,
Наших героїв назавжди.

Жовтень 2018 року

Спогади класного керівника Вікторії Демченко Сновського ВПУЛГ

Досі не віриться, що цієї світлої та щирої дитини вже немає. Прийшов до нас у 2013 році на спеціальність «Озеленювач, лісник, егер» – за рік до того, як почалася ця страшна війна. З-поміж інших студентів відрізнявся особливою іскоркою у погляді, якоюсь серйозністю і водночас безпосередністю. Завжди був усміхненим, відповідальним. Навчався легко, весело, але чомусь весь час чекав свого 18-ліття, коли можна було піти до райвійськкомату і попроситися на службу за контрактом.

Якось я заходила додому до Максима, то звернула увагу на фото, прикріплені на холодильнику. Одне – маленького першокласника у костюмі офіцера морського флоту, а інше, поряд – уже дорослого, і теж у такій же формі. А його девізом була фраза: «Все буде добре». З цим гаслом він і йшов по життю, завжди підтримував батьків, допомагав товаришам і словом, і ділом.

Був дуже активним, брав участь у всіх виховних заходах, захоплювався футболом. Був... Як страшно говорити про 20-річного юнака слово був...

Після закінчення училища про нас не забував, частенько і заходив, і телефонував, аби привітати чи то з днями народження, чи то з 8 Березня.

Змалечку Максим хотів бути військовим, думаю, саме тому й пішов на фронт. Мабуть, служити Україні написано було на роду героя.

Із спогадів майстра з виробничого навчання Дарини Коваленко

Дружелюбним був дуже, товаришував не лише з однокурсниками, але й зі старшими та молодшими. Усі його поважали і любили. А ще вирізнявся своєю чуйністю та добротою. Пам'ятаю, як пішли всією групою на практику до лісу та знайшли там напівживе зайченя. Максим забрав його додому, годував зі шприца,

намагався вилікувати. А коли не зміг (це не реально було), дуже засмутився і навіть поховав бідну тваринку. Дійсно, таких добрих людей особисто я зустрічала дуже рідко.

Максим Авдієнко – гордість ВПУЛГ. У нашій пам'яті назавжди залишиться усміхненим та щирим. Для друзів – вірним та чесним, для вчителів – допитливим та розумним, а для батьків – найкращим у світі сином. Справжнім героєм, який віддав своє життя за наш з вами спокій і мир.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Воробей
Іван Володимирович
03. 07. 1999 – 09. 11. 2018

Народився 03 липня 1999 року у селі Дігтярівка Новгород-Сіверського району Чернігівської області.

У 2016 році закінчив Дігтярівський навчально-виховний комплекс. 27 квітня 2018 року призваний на військову службу за контрактом Новгород-Сіверським об'єднаним міським військовим комісаріатом.

Солдат, заступник командира бойової машини, навідник-оператор гірничо-штурмової роти 8-го гірничо-штурмового батальйону 10-ї окремої гірничо-штурмової бригади.

Загинув 9 листопада 2018 року внаслідок снайперського вогню під час бою в районі селища Кримське Новоайдарського району Луганської області.

Похований у селі Дігтярівка Новгород-Сіверського району Чернігівської області.

Указом Президента України від 18 квітня 2019 року № 149 нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертньо) за особисті заслуги у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, мужність і самовіддані дії, виявлені під час виконання службового обов'язку.

У пам'ять про Івана Вороб'я в березні 2019 року на будівлі Дігтярівського навчально-виховного комплексу, а в червні 2019 року в центральному парку Новгорода-Сіверського встановлені меморіальні дошки. На честь Івана Вороб'я та загиблих бійців 10-ї окремої гірсько-штурмової бригади у жовтні 2019 року встановлений меморіал.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Ірха
Павло Миколайович
02. 08. 1986 – 01. 02. 2019

Павло Миколайович Ірха народився 02 серпня 1986 року в селі Студинка Новгород-Сіверського району Чернігівської області.

Павло зростав здоровим, допитливим хлопчиком серед мальовничої природи Сіверського Полісся. З 1992 по 2001 рік навчався у Студинській дев'ятирічній школі. Він був старанним, відповідальним, дисциплінованим учнем, мав лідерські риси характеру. Навчався на «відмінно», любив

техніку. Павло та його ровесники вчилися, змагалися, бешкетували, сподівалися і мріяли про щасливе майбутнє.

У 2001 році вступив до Ніжинського агротехнічного інституту Національного аграрного університету. У 2004 році брав участь у конкурсі «Студент року – 2004» у номінації «Людина обраної професії» (лауреат конкурсу).

30 червня 2005 року Павло Ірха отримав диплом молодшого спеціаліста за спеціальністю «Механізація сільського господарства».

У 2006 році був призваний до лав Збройних сил України. Службу проходив у повітряно-десантній частині Десантно-штурмових військ у місті Житомирі.

Після служби працював охоронцем у Києві, у Чернігові, трактористом, шофером у товаристві «Авангард-ліс» у Коропському районі.

У 2016 році підписав контракт про проходження громадяна-

ми України військової служби у Збройних силах України (військове звання – солдат, водій-електрик апаратного взводу зв'язку допоміжного пункту управління військової частини А2995).

Згідно з наказами командира оперативного-тактичного угруповання «Маріуполь» №111 від 20 квітня 2016 року, першого заступника керівника антитерористичного центру при Службі безпеки України №92 дск від 25 липня 2016 року «Про залучення до проведення антитерористичної операції сил та засобів Збройних сил України» Ірха

Павло перебував у зоні Антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей з 20 квітня по 25 липня 2016 року. За сумлінне виконання військового обов'язку, виявлену особисту мужність та відвагу під час виконання завдань антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей йому присвоєне звання «старший солдат».

Старший солдат Ірха Павло Миколайович нагороджений грамотою командира оперативного-тактичного угруповання «Ма-

ріуполь» генерал-майора В.А. Кравченка, Указом Президента України від 17 лютого 2016 року №53/2016 – відзнакою Президента України «За участь в антитерористичній операції», медаллю «Учасник АТО».

Ірха Павло, старший солдат, старший водій відділення взводу штабних машин роти штабних машин польового вузла зв'язку безпосередньо брав участь в антитерористичній операції на території Донецької та Луганської областей з 01 травня по 15 серпня 2017 року.

З нагоди Дня військ зв'язку за особисту мужність і професіоналізм, бездоганне виконання військового і службового обов'язку старший солдат Павло Ірха нагороджений грамотою начальника військ зв'язку Збройних сил України – начальника Головного управління зв'язку та інформаційних систем Генерального штабу Збройних сил України, генерал-майора В. В. Рапка від 08 серпня 2017 року.

Під час відпустки, 01 лютого 2019 року, життя Ірхи Павла раптово обірвалося на 33-му році (Центральна військово-лікарська комісія ЗСУ визнала, що захворювання та причина смерті пов'язані із захистом Батьківщини (протокол №2000 від 19 липня 2019 р.).

01 лютого 2020 року, за сприяння військової частини, в якій проходив службу Павло Ірха, на будівлі Студинської філії Дігтярівського навчально-виховного комплексу Новгород-Сіверської районної ради Чернігівської області була відкрита меморіальна дошка.

Любити Вітчизну, любити завжди,
поля її росяні, зелені сади
і їй не жаліти за дні молоді
ні крові у битві, ні поту в труді.

Любити Вітчизну, любити завжди,
і села її і її городи,
і їй всі бажання, пориви й думки
на світлій дорозі у світлі віки.

Саме так і любив свою країну Ірха Павло Миколайович, боровся за Україну, стояв на сторожі її Волі та Незалежності.

Автор пошукової роботи Свириденко Любов Андріївна – завідувачка Студинської філії Дігтярівського навчально-виховного комплексу Новгород-Сіверської міської ради Чернігівської області, село Студинка Новгород-Сіверської ОТГ

Денисов
Микола Віталійович
27. 10. 1990 – 22. 03. 2019

Народився 27 жовтня 1990 року у місті Ташкенті, республіка Узбекистан, у родині робітників. Батьки працювали на механічному заводі, мати – електромонтажницею радіо-апаратури, батько – електрозварювальником.

У серпні 1993 року родина переїхала до міста Чернігова.

У 1997 році Коля пішов до першого класу Чернігівської СШ № 7. Був допитливою дитиною, навчався легко, мав гарні оцінки, любив читати і займатися спортом.

У 2005 році закінчує школу і вступає на навчання до Чернігівського державного професійно-технічного закладу «Чернігівське вище професійне училище», де здобуває професію верстатника широкого профілю та оператора верстатів з програмним керуванням.

30 червня 2008 року закінчує навчання у державному професійно-технічному навчальному закладі і починає працювати за спеціальністю на Чернігівському механічному заводі.

У 2009 році приймає рішення звільнитися та піти працювати вантажником на ТОВ «Ашер».

27 квітня 2010 року був призваний на строкову службу до лав Збройних сил України. Службу проходив у в/ч № 3990 міста Полтави. Закінчує спеціальні курси за програмою підготовки сержантів. Під час проходження служби отримав звання молодшого сержанта та спеціальність механіка і радіотелефоніста.

З 25 жовтня 2010 року проходив службу в місті Києві – полк забезпечення зв'язку Генерального штабу. Отримав звання сержанта.

26 квітня 2011 року звільнився в запас і пішов працювати в ТОВ «Альянс-Маркет» вантажником, згодом був прийнятий на посаду комірника, а через деякий час переведений на посаду старшого комірника.

У квітні 2014 року, коли почалася російсько-українська війна, відчуваючи себе патріотом України, добровільно пішов у військовий комісаріат з проханням відправити його захищати Батьківщину. Був призваний на військову службу до 13 батальйону територіальної оборони. Брав участь у бойових діях на посаді командира машини зв'язку на території Луганської та Донецької областей.

04. 2014 р.-12. 2014 р. – начальник радіостанції в/ч В-2278.

12. 2014 р.- 04. 015 р. – начальник радіостанції Р-161 В/Ч-2278.

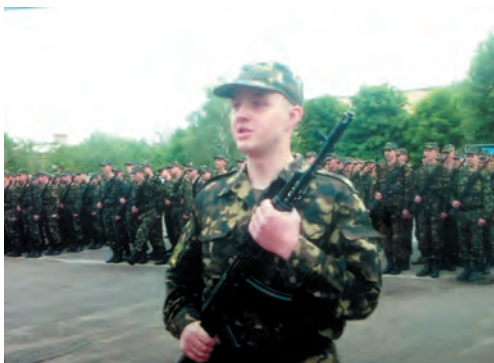
Під час служби отримав звання старший сержант і гідно воював за свою країну, рятував її від поневолення.

Побратими згадують Миколу, як сміливого, надійного та добре знаючого військову справу бійця.

Він брав участь в обороні міста Дебальцеве, де тоді точилися криваві бої, та проявив себе мужнім воїном під містом Вуглегірськом.

Указом Президента України від 16.02.2016 р. № 47/2016 «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність присязі»

Денисов Микола Віталійович нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

У квітні 2015 року, по закінченні строку служби, він звільняється в запас.

У травні 2015 року, під час мобілізації, вдруге призваний на військову службу до Чернігівського зонального відділу ВСП.

З травня 2015 року по лютий 2016 року – помічник начальника групи охорони та патрульно-постової служби роти Чернігівського зонального відділу ВСП Центрального управління ВСП по м. Києву та Київській обл.

19. 02. 2016 року підписує контракт. Службу проходить на посаді начальника групи охорони та патрульно-постової служби взводу охорони та патрульно постової служби правопорядку.

Указом Президента України № 47 від 16 лютого 2016 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Нагороджений нагрудним знаком «Ветеран війни», відзнакою начальника Генерального штабу Збройних сил України «Учасник АТО».

29 квітня 2017 року нагороджений командиром 13 батальйону Почесною відзнакою «За оборону Дебальцево».

Під час проходження служби неодноразово був у відрядженнях для виконання завдань у зоні АТО.

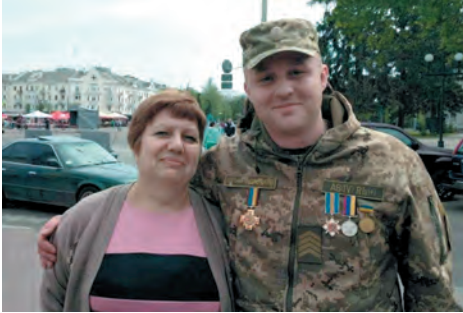
22 березня 2019 року під час відрядження до військової комендатури міста Костянтинівка Донецької області трагічно загинув.

27 березня 2019 року похований у м. Чернігові на квадраті Героїв АТО/ООС кладовища «Яцево».

Спогади матері Полежай Наталії Іванівни

Скоро вже два роки, як трагічно загинув мій син Коля, а я згадую його кожного дня, плачу та шкодую, що загинув, але пишаюся сином, бо він герой. Добровольцем пішов на захист

України від російського окупанта, мужньо воював і не повернувся живим з цієї страшної війни.

З самого дитинства Колюня, так ми його називали, був дуже артистичною дитиною. Він завжди з задоволенням брав участь у всіх святкових заходах, які про-

водились у дитячому садочку, а пізніше в школі. Ріс спокійною і безпроблемною дитиною, був завжди усміхненим, привітним та самостійним. У 12 років разом з однокласником по вихідних днях ходив на підробіток до невеличкого меблевого цеху – заробляли гроші на «кишенькові витрати». Пізніше самостійно навчився грати на гітарі і був душею компанії підлітків. Вони збиралися біля під'їзду і гуртувалися навколо Колі і його гітари. Навчаючись в училищі, почав ще й писати вірші, а коли проходив службу чи перебував на війні – гітара завжди була з ним... Він навіть навчився грати на гавайській гітарі. Коли я запитувала, чи не тяжко на війні, казав, що все добре. Я відчувала, що добре на війні не може бути, та всі проблеми син вирішував самостійно.

Гітара і поезія були втіхою сину. Залишилися його вірші і, читаючи їх, я плачу і дуже шкодую, що синок так рано пішов з життя, скільки міг би зробити корисного, бо мав умілі руки і світлу душу.

Ось один з його віршів.

***

Осень ворвалась в унылый город,
Обещая быть особенно депрессивной,
Заставила поднять серой куртки ворот,
Зонт плачет, когда сохнет в гостинной.

Солнце покинуло этот грустный город,
Не оставив даже крохотный лучик надежды,
Чтобы пережить почти зимний холод,
Одеваем всё больше тёплой одежды.

Фонари грустно напоминают об этом,
С каждым днем зажигаюсь все раньше,
Мы курим, молчим и вспоминаем лето,
И задумываемся, что же будет дальше...

А дальше дни будут только короче,
Листья жёлтые, скоро снега забелеют,
С глинтвейном коротать будем ночи,
От этого на душе нам станет теплее.

Ты почаще пожалуйста мне пиши,
Письма согревают, когда читаю,
Я задыхаюсь в пустой ночной тиши,
И скучаю по тебе, очень скучаю...

Згадує Ігор Бизган, голова ГО «Спілка 13 батальйон»

Миколі Денисову було лише 28, а він уже встиг побачити обличчя війни. Добровольцем пішов воювати на схід у складі 13-го батальйону територіальної оборони. Він був хоробрим воїном, зарекомендував себе сміливим та мужнім бійцем, який міг бути прикладом для бійців. При першому обстрілі нашого батальйону в населеному пункті Іллінка Микола Денисов одним з перших проявив відвагу. Дуже шкода, що додому не повертаються гідні хлопці, справжні патріоти своєї країни, адже стільки роботи по розбудові України, а ще на них так чекали вдома.

Згадує Ігор Андрійченко, колишній начальник служби зв'язку 13 мотопіхотного батальйону, колишній командир Миколи

Під моїм командуванням старший сержант Микола Денисов проходив військову службу у взводі зв'язку 13омпб з квітня 2014 року по квітень 2015 року. Під час служби проявив себе стресостійким, доброзичливим та впевненим в собі молодшим командиром. Під час обстрілів його екіпажу на блокпостах Луганської та Донецької областей неодноразово проявляв рішучість, витримку та бойову відвагу. Зокрема це стосується боїв у районі Станиці Луганської, коли Микола врятував з окопу кількох військовослужбовців, та Вуглегірська, куди сержант Денисов самостійно приїхав виручати товаришів по службі. А ми з ним три доби перебували під шквальним вогнем противника та загрозою заходу танків на наші позиції. За проявлену мужність та витримку йому було присвоєно звання старший сержант та пізніше отримав державну нагороду орден «За мужність» III ступеня.

Інформацію надала мати Миколи Денисова – Наталія Іванівна Полежай.

Каракуль Володимир Валерійович

15. 12. 1968 – 29. 04. 2019

Народився 15 грудня 1968 року у місті Чернігові.

У 1976 році пішов до першого класу Чернігівської СШ № 16. Вчився добре, улюбленими предметами були математика та історія, багато читав художньої літератури. Коли Володі було одинадцять років, трагічно загинув батько – потонув у річці. А коли йому було п'ятнадцять – померла мати, і хлопчик залишився круглим сиротою. Виховувала його бабуся з боку матері Лобода Олександра Тимофіївна. Володимир ріс слухняним, працьовитим та розумним.

У 1984 році успішно закінчив 8 класів і вступив до Чернігівського радіомеханічного технікуму, а у 1988 році закінчив повний курс за спеціальністю «експлуатація і налагодження верстатів з програмним керуванням».

16 квітня 1988 року одружився та усиновив сина дружини Дмитра і виховав його як рідного. Прожили разом з дружиною 27 років.

З 24 червня 1988 року призваний на строкову службу до Збройних сил України. Старший сержант, заступник командира взводу спеціалістів радіолокаційних станцій ракетних військ і артилерії.

Звільнився 6 грудня 1989 року і далі працював на Чернігівському заводі радіоприладів майстром механічного цеху з виробництва товарів народного споживання.

У кінці 1990-х – на початку 2000-х років працював дільничним інспектором у Чернігівському районному відділі внутрішніх

справ, забезпечував правопорядок у селах Олександрівка та Новоселівка. Згодом звільнився за власним бажанням та працював на різних роботах.

У 2014 році призваний Чернігівським міським військовим комісаріатом до Збройних сил України. Сержант, снайпер 3-го мотопіхотного відділення 2-го мотопіхотного взводу 2-ї мотопіхотної роти окремого мотопіхотного батальйону «Горинь». Брав участь у бойових діях проти російсько-терористичних угруповань. Побратими згадують його, як хороброго та мужнього воїна, на якого можна було покластися в складну хвилину. У зоні АТО перебував більше року.

20 січня 2016 року отримав контузію і поранення, лікувався у шпиталі.

31 березня 2016 року був демобілізований та повернувся додому. Працював у ТОВ «Український кардан», це було останнє місце роботи. Весь час хворів і лікувався у Чернігівському військовому шпиталі.

29 квітня 2019 року раптово помер дома від гострої серцевої недостатності – відірвався тромб.

Похований 4 травня 2019 року на Чернігівському кладовищі «Яцево» на секторі військових поховань Героїв АТО/ООС.

Йому було 50 років.

Спогади сина Дмитра Володимировича Лебедєва.

Я пам'ятаю свого батька Володимира, як чуйну, порядну і веселу людину. Там де він був, завжди звучав гумор і сміх. Коли мені було 2 роки, моя мама вийшла заміж і тато мене усиновив і дав своє ім'я по батькові. Він вчив мене бути сміливим та справедливим, любити життя та поважати людей. Я вже дорослий, виховую трьох доньок, але мені бракує його доброго слова, посмішки та поради. В моїх спогадах і серці він назавжди залишиться живим. Я часто згадую і сумую за ним, а ще дякую за мирне сьогоднішнє, за яке він заплатив здоров'ям і життям...

Вічна та світла йому пам'ять.

Інформація зібрана правлінням громадської організації «Єдина родина Чернігівщини» зі слів дружини Каракуль Любові Іванівни.

Чуфицький Олександр Євгенович 26. 02. 1974 – 27. 05. 2019

Народився в м. Костянтинівка Донецької області. В 1981 році пішов до першого класу СШ № 1, яку закінчив у 1989 році. У 1992 році служив строкову службу в лавах ЗСУ. Після служби в армії здобув юридичну освіту і став правоохоронцем. У 2002 році став засновником і директором підприємства «Укрпромбуд» у м. Костянтинівці Донецької області.

У 2007 році переїхав із родиною до м. Коломия Івано-Франківської області. В цей час працює на підприємстві «Лісові ресурси».

Під час другої хвилі мобілізації, у травні 2014 року, був призваний Коломийським військовим комісаріатом захищати територіальну цілісність України. Олександр Чуфицький почав службу в п'ятому батальйоні територіальної оборони «Прикарпаття» головним старшиною. Служба проходила в районі м. Тельманове Донецької області. У Олександра був позивний «Балу».

Брав участь у визволенні військовослужбовців-заручників 72 ОМБР із території Росії у складі окремої бойової групи. У серпні 2014 року, коли відбувалися тяжкі бої з великими втратами, забезпечував вивід особового складу батальйону з Тельмановського району. В жовтні 2014 року був переведений до складу 128-ї бригади, де продов-

жив захищати Україну у складі 15-го окремого штурмового гірсько-піхотного батальйону.

30 січня 2015 року брав участь у боях за Дебальцево, де під час одного з тяжких боїв отримав поранення середньої тяжкості. З Харківського шпиталю був направлений на лікування до шпиталю міста Чернівці, але напружена ситуація на фронті і доля побратимів були для Олександра важливішими власного здоров'я, і він принципово покинув лікування і повернувся на передову. Після короткотривалого відпочинку, після виходу бригади із Де-

бальцевого, Олександр повернувся до служби.

11 червня 2016 року під час важких боїв на передовій отримав тяжке мінно-вибухове поранення біля шахти Бутівка. Осколками снаряду розірвало руку. Почалося довготривале лікування. Волонтери та небайдужі

українці на благодійних акціях, концертах з участю ветеранів АТО збирали кошти для допомоги Олександру. Він переніс 15 операцій для відновлення функцій руки, проте поліпшення майже не відбулося. 27 травня стався інсульт, і Олександр впав у кому. Помер 27 травня 2019 року внаслідок перенесеного інсульту.

Похований 29 травня 2019 року на кладовищі міста Мена.

Йому було 45 років. Залишилися дружина та двоє синів.

Нагороджений:

1. 16.03.2015 року нагороджений начальником Генерального штабу, Головнокомандувачем ЗСУ почесним нагрудним знаком «За вірцевість у військовій службі» III ступеня та 15.08.2016 року нагрудним «За вірцевість у військовій службі» – II ступеня.

2. 08.05.2015 року нагороджений Президентом України медаллю «Захиснику Вітчизни».

3. 11.03.2015 року Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом нагороджений медаллю «За жертвовність і любов до України».

4. 18.08.2016 року нагороджений почесною відзнакою Івано-Франківської ОДА та обласної ради «За бойову звитягу».

Вічна та світла пам'ять Воїну – Захиснику України.

Спогади дружини Чуфицької Світлани Миколаївни

Саша завжди був дуже позитивною людиною, оптимістом у житті. Як чоловік, він робив усе, аби я почувала себе жінкою, і робив це просто так, без приводу. Він знав, що я з дитинства люблю рожеві троянди і часто дарував квіти.

Був один випадок, який я пам'ятаю все життя... Чоловік їхав у відпустку з передової, а я вийшла його зустрічати до потягу, але за 2 години до прибуття зв'язок пропав. Я терпляче чекала на пероні, і тут виходить з вагону військовослужбовець і каже: – «Саша не приїхав...» У мене сльози на очах, стою, нічого не розумію, а тут ще з гучномовця оголошення про відправку

потяга і раптом з тамбура до мене простягається рука з букетом троянд – Саша виходить і каже: «Ну пробач, хотів зробити тобі приємний сюрприз – твої улюблені троянди, але чисто рожевих не було, то купив біло-рожеві...хвилювався, як ти відреагуєш». Таким він був – уважним і люблячим. Тепер я йому на цвинтар несучи квіти нашого кохання... Ми з ним були до останнього разом. Якщо я щось робила по дому, то все одно він навіть з однією рукою мені допомагав. Кожного ранку перед кавою завжди щось

знаходив кумедне з інтернету – чи то анекдоти дотепні, чи якісь приколи, щоб підняти ранковий настрій Я йому вдячна за все. А ще він був люблячим і чуйним батьком, обожнював своїх синів Ярослава і Олександра і хотів, щоб вони отримали освіту і мали гарну професію, тому іноді строго розмовляв за навчання. А ще хотів, щоб вони вирости справжніми чоловіками. Нам дуже його не вистачає, ми сумуємо за ним, часто згадуємо і пишаємося, бо наш тато пішов на війну захищати свою родину і країну. Він справжній чоловік, Воїн, Батько.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Аніч

Олег Миколайович

05. 06. 1972 – 09. 06. 2019

Народився 5 червня 1972 року в м. Чернігові в родині службовців. У 1979 році пішов до першого класу Чернігівської СШ № 14, яку закінчив у 1987 році. В цьому ж році вступив на навчання в Чернігівське технічне училище № 13 – помічник майстра, яке закінчив з відзнакою.

У 1990 році Олег вступає на навчання до Сумського вищого артилерійського командного, двічі Червонопрапорного училища імені М. В. Фрунзе, яке закінчив у 1994 році.

З 1 серпня 1994 року розпочав службу у смт Дівички Київської області командиром взводу учбово-бойових озброєнь та техніки.

З 23 листопада 2001 року служив у смт Гончарівське Козелецького району командиром навчального взводу у званні капітана.

З 28 січня 2015 року брав участь в антитерористичній операції у складі 56-ї мотопіхотної бригади на посаді старшого помічника начальника артилерії в званні майора м. Маріуполь. На передовій під Маріуполем був поранений, лікувався у шпиталі.

Звільнений у запас у квітні 2016 року.

З 2018 року служив у в/ч А 3618 навчального артилерійського полку 184-го навчального центру Сухопутних військ Збройних сил України у смт Старичі Львівської області на посаді викладача циклової підготовки фахівців протитанкової артилерії у званні майора.

Уступає на контрактну службу до Збройних сил України у лютому 2019 року.

Помер 9 червня 2019 року від серцевого нападу. Причина смерті пов'язана з захистом Батьківщини.

Похований в м. Чернігові на кладовищі «Яцево» на квадраті військовослужбовців, що захищали Україну в зоні АТО/ООС.

Спомини мами Віри Михайлівни

Мій синочок Олег з 1 по 8 клас учився добре. Був чемним до вчителів. Брав участь у різних гуртках, займався спортом. Мав гарний голос, займався українськими танцями в ансамблі «Каблучок». Ще з дитинства мріяв бути військовим. У 8 класі чергував біля меморіалу «Болдина гора». Це для нього була велика гордість.

До батьків ставився дуже добре, з великою повагою. Був оберегом та гордістю нашої сім'ї. Оберегав свого рідного брата. Дуже любив свого сина та племінників.

Записано зі слів матері Віри Михайлівни вихованцями гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Кононенко
Ігор В'ячеславович
29. 11. 1966 – 27. 07. 2019

Народився 29 листопада 1966 року в Чернігові в родині військовослужбовця та лікаря.

У 1984 році закінчив Чернігівську загальноосвітню школу № 6, а у 1989 році – Іркутське вище військово-авіаційно-інженерне училище.

Звільнився у запас з військової служби у 1991 році. Працював на різних посадах у різних установах.

У 2015 році пройшов курси перепідготовки та підвищення кваліфікації в академії Сухопутних військ Збройних сил України.

Призваний до Збройних сил України з липня 2015 року. Майор, командир 3-ї мотопіхотної роти 37-го окремого мотопіхотного батальйону 56-ї окремої мотопіхотної бригади. Брав участь у бойових діях проти російсько-терористичних угруповань на Донбасі.

У лютому 2016 року отримав тяжке поранення.

Нагороджений відзнакою Міністерства оборони України «Знак пошани» (2016 р.).

Демобілізований у грудні 2016 року. Інвалід III групи.

Помер 27 липня 2019 року від хвороби серця.

Похований у Чернігові.

Пошукова група комунального позашикільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашикільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Рак

Владислав Миколайович

28. 12. 1998 – 06. 08. 2019

Народився 28 грудня 1998 року в селищі міського типу Козелець Чернігівської області.

У 2005–2014 роках навчався у Козелецькій ЗОШ I–III ступенів № 3, де по закінченні отримав свідоцтво про базування середню освіту.

Протягом 2014–2017 років навчався в Чернігівському професійному ліцеї залізничного транспорту, де здобув спеціальність муляра, штукатура, облицювальника-плиточника. Але на цьому вирішив не закінчувати своє навчання, бо хотів самовдосконалюватися, стати опорою своїй родині й захисником Батьківщини.

26 вересня 2017 року він вступив до лав Збройних сил України. Був матросом, гранатометником 1-го відділення 1-го взводу десантно-штурмової роти 1-го окремого батальйону морської піхоти 36-ї окремої бригади морської піхоти імені контр-адмірала Михайла Білінського (командування морської піхоти

Військово-Морських сил Збройних сил України, військова частина А2777, місто Миколаїв).

Загинув 06 серпня 2019 року під час обстрілу у районі села Павлополь Волноваського району Донецької області.

Похований у селищі Козелець Чернігівської області.

Указом Президента України від 23 серпня 2019 року № 625 нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно) за особисту мужність і самовіддані дії, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України.

У пам'ять про Владислава Рака на будівлі Козелецької загальноосвітньої школи № 3 у листопаді 2019 року встановлена меморіальна дошка.

На честь Владислава Рака та загиблих земляків у містечку Козелець установлений пам'ятний знак. Ім'я Владислава Рака викарбуване на меморіалі морським піхотинцем 36-ї окремої бригади морської піхоти імені контр-адмірала Михайла Білінського, відкритого у грудні 2019 року в селі Дачне Одеської області, та меморіалі морським піхотинцем 1-го окремого батальйону морської піхоти, відкритого у травні 2020 року в Миколаєві.

Рак Владислав виховувався в багатодітній сім'ї, в якій залишилися брат Максим, 2007 року народження та сестра Єлизавета, 2011 року народження, які є учнями Козелецької ЗОШ I-III ступенів №3.

Мати, Рак Люд-

мила Володимирівна, працює в Козелецькій консультативній поліклініці.

Батько, Рак Микола Васильович, безробітний, колишній військовослужбовець.

Ще зі шкільних років Владислав Миколайович показав себе спокійною, неконфліктною, доброю та врівноваженою людиною. Він залюбки та без суперечок брався за будь-яку фізичну роботу попри те, що був чи не найменший на зріст у своєму класі. У нього були великі сині очі та дитячий, якийсь янгольський вираз обличчя. Він дуже любив спорт та фізичну культуру, постійно брав участь у шкільних змаганнях.

Його колишній класний керівник Лариса Леонідівна Бондаренко з великою теплотою розповідала про свого учня. Пригадувала, як одного року, коли Влад був уже у 9 класі, у школі проводилося Свято здоров'я, і всі уроки були скасовані, а замість них – шкільні змагання та конкурси. Команда Влада в загальному заліку посіла друге місце, і на нагородженні хлопець ледь стримувався від емоцій, у нього на очах були сльози від того, що він не став чемпіоном. Він пообіцяв стати ним наступного разу, зробивши висновки з помилок.

Владислав не бажав стати у житті звичайним простим роботягою, тож він дав сам собі наказ змінитися, не тупцювати на одному місці, а постійно крокувати далі, вдосконалюватись та ліпити з себе не посередність, а людину. Він фізично зміцнів, у нього з'явилися чоловічі м'язи, але у виразі обличчя все одно залишилось щось від тієї дитини-янголятка, яким він був у дитячі роки.

Перед вступом до лав Військово-Морських сил України Владислав активно почав займатися спортом вдома. Він розумів, що туди відбирають найкращих, найвитриваліших і найсильніших.

Перебуваючи в армії, він зарекомендував себе з найкращого боку. Командир роти пророкував йому гарне майбутнє в Збройних силах, Владислав мав вміння командувати і організовувати товаришів по службі, вирізнявся серед інших особливим коман-

дирським тембром голосу. Боець здійснив 16 стрибків з парашута під час військових навчань.

Разом з Владом був призваний і його найкращий друг Свірський Віктор. Вони товаришували з самого дитинства, разом навчалися в школі, вступили до одного ліцею та разом пішли служити до Військово-Морських сил. Віктор відслужив та повернувся додому, а Владислав став учасником антитерористичної операції та операції об'єднаних сил на сході України. З села Олбин Козелець-

кого району був призваний також Олександр Шарко, з яким Владислав дуже потоваришував. На жаль, вони разом і загинули в один день.

Мама бійця згадувала, що напередодні цих трагічних подій у неї були недобрі передчуття, тривога. Останній раз родина бачила Влада, коли він приходив у відпустку в березні 2018 року. З квітня по серпень після відпустки Владислав кожного дня телефонував матері або батьку, розповідав, як минув його день на службі. 6 серпня боець зранку зателефонував мамі й сказав, що в нього все добре, ввечері ще перетелефонує, але мама так і не дочекалася дзвінка від сина. У той самий трагічний день після обіду прийшли службовці з військкомату, їхня звістка розділила життя родини Рак на до і після... Було повідомлено: «Владислав загинув 6 серпня о 10.20 в районі села Павлопіль Донецької області від смертельних осколкових поранень, що їх дістав під час обстрілу наших позицій з РПГ-7».

Того дня підрозділ морських піхотинців займався інженерним обладнанням позицій взводного опорного пункту. Під час робіт

ворог випустив по бійцях спеціально переобладнану 82-мм міну, запуск якої здійснили без використання міномета. Внаслідок вибуху загинуло четверо бійців: старший матрос О. Шарко, матрос В. Рак, матрос В. Курдов та солдат С. Шандра.

Проводжати героя в останню путь зібралися майже всі жителі селища, однокласники, однокурсники, військовослужбовці, учителі. Прощання відбулося в Соборі Різдва Богородиці.

*Пошуково-творча група:
вчительки історії Козелецької ЗОШ І-ІІІ ступенів №3 Бабарико
Вікторія Віталіївна та Семенець Тамара Василівна та учителька
української мови та літератури Пащенко Леся Вікторівна*

Шарко
Олександр
Олександрович
20. 10. 1988 – 06. 08. 2019

Народився 20 жовтня 1988 року у місті Братськ Іркутської області (РФ).

Згодом, у 1992 році, сім'я переїхала в Україну в Чернігівську область Козелецький район.

Спочатку жили в селі Олбин, а згодом переїхали в село Савинка Козелецького району Чернігівської області.

У 1994 році Саша пішов до першого класу Олбинської ЗОШ, на рік раніше ніж йому було за віком. Усі шкільні роки не проїшли для нього марно, навчання давалося легко, мав добру

пам'ять, вивчав історію нашої країни. Брав активну участь в усіх шкільних заходах, мав зразкову поведінку. 11 років навчання – 11 похвальних листів.

У 2005 році закінчує школу і отримує першу в житті нагороду – срібну медаль за зразкове навчання. Вступив на навчання до Остерського коледжу будівництва та дизайну, де здобув спеціальність програміста.

Після закінчення коледжу навчався в Київському націо-

нальному економічному університеті імені Вадима Гетьмана на юридичному факультеті. У 2014 році закінчив навчання та здобув кваліфікацію бакалавра з права.

Після закінчення навчання працював у Києві в юридичній фірмі.

2016-2017 відбувалася підготовка до контрактної служби в ЗСУ в морській піхоті, тренування проходили в екстремальних ситуаціях.

У серпні 2017 Олександр Шарко підписав контракт з ЗСУ та проходив військову службу в місті Миколаєві у в/ч А2777 у складі 36-ї окремої бригади морської піхоти Військово-Морських сил України). Служив старшим матросом, стрільцем, помічником гранатометника 1-го відділення 1-го взводу десантно-штурмової роти.

З 01.06. 2019 року по 06.08.2019 рік безпосередньо брав участь в зоні АТО/ООС по захисту незалежності та територіальної цілісності України від російсько-окупаційних військ та незаконно-збройних формувань в селі Павлополь Волноваського району Донецької області.

Загинув 06 серпня 2019 року під час обстрілу у районі села Павлополь Волноваського району Донецької області.

Того дня поблизу села Павлополь на Приазовському напрямку підрозділ морських піхотинців займався інженерним обладнанням позицій взводного опорного пункту. Під час робіт ворог випустив по бійцях спеціально переобладнану 82-мм міну, запуск якої здійснили без використання міномета. Внаслідок вибуху загинули четверо бійців.

Похований 8 серпня 2019 року на кладовищі рідного села Олбин Козелецького району Чернігівської області.

Указом Президента України від 23 серпня 2019 року № 625 за особисту мужність і самовіддані дії, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертно).

У пам'ять про Олександра Шарка та загиблих земляків у містечку Козелець встановлений меморіальний знак. Ім'я Олександра Шарка викарбуване на меморіалі морським піхотинцем 1-го окремого батальйону морської піхоти, відкритого у травні 2020 року у Миколаєві.

Пам'ять про Олександра Шарка вшанована в селі Олбин меморіальним знаком.

Спогади мами Жанни Леонідівни Шарко

Часто згадую свого синовика Сашу, майже кожного дня, яким він був добрим, чуйним, відкритим та відповідальним і зосередженим...

Олександр любив конкретність, скільки я його не запитувала, відповідав: «Я там, де треба». Біль тривоги відчувала з того дня, коли син підписав контракт зі Збройними силами України і поїхав захищати Батьківщину. Шостого серпня 2019 з 2-ої до 4-ої ранку нестерпний душевний біль і хвилювання пронизували моє тіло... Я йому і SMS написала,

де попереджала про небезпеку – не прочитав... Усю ніч молилася Богу, Богородиці та всім святим, просила зберегти життя сину, та не почуло небо мої молитви – загинув... У ту ніч наснився синочок просив: «Живи, мамо, живи і за мене...». Тепер він на небі... не прийде, не обійме, і хоча в мене родина, онуки щебечуть, та кожного дня я згадую свого Сашуню і чекаю його додому з війни... Материнське серце болить, і час не гоїть душевні рани, часто згадую дитячі роки сина, як мужнів, про що мріяв, ким хотів стати і хоча плачу – пишаюся своїм Сином-Героєм, який прожив коротке та таке змістовне життя. Він не встиг одружитися, мати родину, здійснити свої мрії, та встиг зробити головне – захистив свою Вітчизну від окупації іншою країною, у тяжкий для народу час встав на його захист та згас, як яскрава зірка, що обігріла своїм теплом український народ.

***

Спустися рідненький з високого неба,
Прийди, мій синочку, уранці до мене.
Удень і вночі я на тебе чекаю,
Наснися таким, як тебе пам'ятаю...

Мамо, ти пам'ятай мене таким,
Яким запам'ятала і любила,
Я твій навіки рідний син,
Ти ж – моя Ненька-Україна.

Жанна Шарко. 2020 р.

Спогади дідуся Леоніда Мартиновича Барана

Згадую, як онук дуже хотів піти до школи, а йому ще не було потрібних років. Він просився і казав мені: «Діду, я все буду слухати, я все вивчу», плакав та просився разом із сестричкою до школи. Я тоді вчителював в Олбинській школі та був заступником

директора з позакласної роботи, то подзвонив в районне управління освіти і там, як виняток, дали згоду піти Саші до першого класу раніше. Вчився добре, багато читав і радував мене своїми успіхами. Я завжди пишався онуком-дитиною, а ще більше – коли він став Захисником Вітчизни і гідно воював, щоб ми жили під мирним небом. Зараз мені дуже сумно, бо хотів побачити, як з розумної дитини він стане гарним, потрібним фахівцем і буде корисним людям, а моя душа б раділа за нього. Та не стало Саші, залишився на війні...

Спогади побратима Олександра Силукова

Сашко був справедливою людиною, чесною та доброю. Ніколи не відказував товаришам у допомозі, був щирим та позитивним. Коли він прийшов до нашого підрозділу, ми думали йому років 19-20-ть, поки не показав паспорт... Згодом він отримав позивний Сан Санич. Ми разом стояли з ним під Кримом, він був старшим матросом, помічником гранатометника і служили ми в десантно-штурмовій роті 1-го окремого батальйону морської піхоти 36-ї окремої бригади морської піхоти.

Сашко показав себе досвідченим і знаючим бійцем, а ще смілим і мужнім. З таким не страшно і в розвідку піти... Часто його згадую і шкодую, що побратима вже нема.

Спогади побратима на позивний «Флеш»

Сашко був кращим між нас, чесним і розумним. Мав вищу освіту і був дуже допитливим і знаючим. Одного разу ми пробігли марш-кидок 3 км і були дуже потомлені та змучені, а Сашко

почав розповідати про квантову фізику і так цікаво все пояснював, що ми були вражені і здивовані, що він з такими знаннями займається службою в армії... Своєю допитливістю та тягою до всього нового і прогресивного він міг принести багато користі своїй країні. Дуже шкода, що на клятій війні гинуть кращі.

Записано за слів матері Жанни Леонідівни Житніковою Людмилою Володимирівною (ГО «Єдина родина Чернігівщини»).

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Костюк

Олександр Васильович

05. 01. 1975 – 15. 10. 2019

Народився 05 січня 1975 року в смт Холми Корюківського району Чернігівської області.

Навчався у Сосницькому СПТУ № 31 в 1994 році.

У 1994 році призваний на строкову військову службу до Радянської Армії, звільнений у запас в 1995 році згідно з наказом МОУ № 2/1994 року.

Призваний по мобілізації до Збройних сил України у 2015 році. Солдат, санітар 2 механізованого взводу 7 механізованої роти 3 механізованого батальйону військової частини – польова пошта В2731.

Брав участь у бойових діях на території Донецької та Луганської областей.

Пішов із життя 15 жовтня 2019 року.
Похований у смт Холми Корюківського району Чернігівської області.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівник – Гладченко Ганна Леонідівна, методист, керівник гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді».

Антиков

Дмитро Миколайович

01. 03. 1995 – 23. 10. 2019

Старшина Національної гвардії України, учасник російсько-української війни.

Народився Антиков Дмитро Миколайович 1 березня 1995 року в місті Ніжин Чернігівської обл. В 2002 році вступив до ніжинської ЗОШ №15, а в 2010 закінчив її. В дитинстві ходив до спортивної шко-

ли з футболу, брав участь у багатьох змаганнях, грав за команду «ФК Ніжин». Також дуже любляв рибалку з друзями та відпочинок разом зі своєю дівчиною Анею, яку він любив, цінував та постійно радував екстремальним відпочинком: стрибки з мосту, відпочинок в Карпатах на велосипедах. Після школи пішов навчатися до 35 училища і закінчив його в 2013 році. Потім уступив на заочну форму навчання до Ніжинського педагогічного університету ім. М. Гоголя на історико-юридичний факультет, у червні 2019 року закінчив і здобув диплом бакалавра.

Дмитро був веселим, позитивним, він усе вирішував з усмішкою. Він любив та поважав родичів, колег по роботі, йшов їм назустріч і завжди їм допомагав, і вони відповідали йому взаємністю. Дмитро був компанійським, ввічливим, цілеспрямованим, працьовитим, життєрадісним, активним.

7 жовтня 2013 року призваний Ніжинсько-Куликівським об'єднаним військовим комісаріатом на строкову військову службу, а 27 січня 2015 року – вступив на військову службу за контрактом. Проходив службу у в/ч 3027 (Нові Петрівці). Від 2016-го – у в/ч 3018; головний старшина 2-ї гаубичної артилерійської батареї гаубичного артилерійського дивізіону 4-ї бригади оперативного

призначення (бригада швидкого реагування) Національної гвардії України.

Він був чудовим побратимом і професійним артилеристом, допомагав та підтримував свою сім'ю та друзів, був справжнім патріотом своєї Батьківщини, але 23 жовтня 2019 року о 10 год. 40 хв. загинув під час виконання бойової задачі на передовій – поблизу селища Новолуганське Бахмутського району Донецької області на Світлодарській дузі. Старшина був коригувальником. Саме відбувалася зміна поста, він ішов на позицію з побратимом, але, рухаючись

на спостережний пост у густому тумані, не помітив обірвану лінію електропередач біля зруйнованого обстрілами будинку й зазнав смертельного ураження струмом. И хоча йому надали першу допомогу, але врятувати його не вдалося. Йому було лише 24 роки.

25 жовтня 2019-го похований у Ніжині – на кладовищі мікрорайону Гуньки. Без Дмитра лишились батьки, сестра та дружина (одружився 17 серпня 2019-го).

Нагороди:

Указом Президента України № 949/2019 від 24 грудня 2019 року за «особисту мужність і самовіддані дії, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Всеукраїнська громадська організація «Спілка ветеранів та працівників силових структур України «ЗВИТЯГА» №5046 від

1 листопада 2019 року за представленням командира військової частини 3018 нагородили нагрудним знаком «ГІДНІСТЬ ТА ЧЕСТЬ» (посмертно).

Православна Церква України (Митрополит Київський і всієї України м. Києва) нагородив медаллю за жертвовність і любов до України №1773 від 20 жовтня 2020 року.

Вшанування:

6 грудня 2019 року на фасаді Ніжинської ЗОШ № 15 відкрито меморіальну дошку Дмитру Антикову.

У місті Ніжині на оновленому меморіалі «Герої не вмирають».

Зі спогадів сестри Володько (Антикова) Марини Миколаївни «Дмитро був трохи потайний, він не хотів засмучувати свою сім'ю, в цьому випадку ми завжди жартували, мовляв, він не туди пішов служити, йому б у розвідку, так як конспіратор він ще той.

Дмитро в армію не дуже хотів йти. Він всіляко думав, куди піти на роботу або навчатися. В нього було багато планів на життя. Але одного разу в розмові хтось згадав про те, що його дід служив. Переглянувши фотографії, переслухавши розповіді мами, він сам захотів йти служити. Можна сказати, що його дід Віталій став його провідником. І тільки Дмитрова наполегливість, упертість і бажання допомогли йому досягти всіх тих звань, що

він здобув, але це була не межа його можливостей, але, на жаль, це все, що він устиг, але в планах у нього було набагато більше».

Джерела інформації:

- 1. Антикova Алла Віталіївна.*
- 2. Гієнко Надія Григорівна.*
- 3. Володько (Антикова) Марина Миколаївна.*

Вихованці гуртка «Спортивний туризм» позашикільного навчального закладу «Ніжинський центр туризму і краєзнавства учнівської молоді Ніжинської міської ради Чернігівської області».

Керівниця Кармазіна Ірина Владиславівна – керівниця гуртка «Спортивний туризм» закладу «Ніжинський Центру туризму і краєзнавства учнівської молоді Ніжинської міської ради Чернігівської області»

Ребенок

Олег Вікторович

08. 10. 1991 – 04. 11. 2019

Олег Вікторович Ребенок народився 8 жовтня 1991 році в місті Чернігові. До першого класу пішов у Чернігівську середню школу №20.

У 2009 році, після закінчення 11 класу, вступив до Чернігівського вищого професійного училища № 15, де здобув спеціальність «Слюсар механоскладальних робіт».

У 2010 році після закінчення училища пішов на контрактну службу до Збройних сил України. Служив у місті Чернігові старшим солдатом у в/ч А3547, оператором радіолокаційної станції.

У 2016 році одружився і згодом народився син Артем.

У тому ж році отримав посаду молодшого сержанта.

У 2018 році проходив навчання у м. Львові в Національній академії Сухопутних військ на посаду інструктора відділу рекрутингу комплектування сектору Чернігівського обласного територіального центру

комплектування та соціальної підтримки. Згодом був переведений до Чернігівського обласного військкомату. Потім був призваний в Гончарівське в/ч А 1815 до 1 танкової бригади м. Сіверськ.

7 вересня у 2019 року поїхав до зони ООС, де служив у інженерських військах водієм.

4 листопада 2019 року помер

в бліндажі від раптової хвороби. Залишились син, дружина, мати.

У травні 2021 року на Чернігівській середній школі № 20 була урочисто відкрита меморіальна дошка.

Спогади про Олега:

– Ми з ним навчались з 1 класу разом. Тоді ж і почалась наша дружба. Він завжди був активний, спортивний, любив грати у футбол і волейбол. Ми жили поряд на Хлібопекарській, ходили один до одного в гості, разом гуляли і проводили вільний час. І навіть коли вирости, все одно підтримували нашу дружбу. У нього гарна мати і бабуся, вони його виховали чемною людиною, – згадує про Олега його однокласник **Костянтин Аронов.**

– Олег Ребенко був активістом у школі. Усі заходи обов’язково проходили за його участі. Навіть після випуску зі школи, коли він зустрічав мене на вулиці – завжди вітався зі мною. І мене це радувало, адже не всі учні після закінчення школи вітаються на вулиці зі своїми вчителями. Тим паче я навіть не вчитель. Він був

дуже гарно вихований. І щоб я у нього не попросила зробити, він завжди миттєво все виконував, – **розповіла педагог-організатор ЗОШ №20 Олена Терещенко.**

Пошукова група ЗОШ І-ІІІ ст. № 20 Чернігівської міської ради Чернігівської області та комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Головаченко
Олександр Васильович
18. 07. 1983 – 24. 12. 2019

Народився 18 липня 1983 року у селі Заріччя Сновського району.

Призваний до Збройних сил України у березні 2014 року. Солдат 41-го окремого мотопіхотного батальйону. Брав участь у бойових діях проти російсько-терористичних угруповань на сході України.

Після демобілізації – на контрактній службі. Солдат, водій автомобільного відділення 134-го батальйону охорони і обслуговування.

Нагороджений відзнакою начальника Генерального штабу Збройних сил України нагрудним знаком «Учасник АТО».

Помер 24 грудня 2019 року.

Похований у Чернігові.

Пошукова група комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», гурток «Пішохідний туризм».

Керівниця – Гладченко Ганна Леонідівна, методистка, керівниця гуртка «Пішохідний туризм» комунального позашкільного навчального закладу «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»

Ареф'єв
Євгеній Віталійович
03. 09. 1972 – 17. 02. 2020

Народився в Казахстані у м. Красноармійську Кокчетавської області в родині службовців. Коли Жені було чотири роки, родина переїхала до м. Омська Російської Федерації.

У 1979 році він іде до першого класу школи у місті Омську, де навчається 4 класи. У 1983 році родина переїздить до України у м. Прип'ять Київської області, де Женя продовжує навчання. У 1986 році, у зв'язку з Чорнобильською трагедією, родині дають квартиру в м. Харкові, і він там навчається до 9 класу, а 10-ий клас закінчує у СШ№ 1 міста Славутича Київської області, куди вони згодом переїхали.

У школі вчився добре, мав зразкову поведінку, займався спортом, ходив у секцію дзюдо. Ще змалечку бачив себе у військовій професії, тому читав історичну та військову літературу, а пізніше готувався до вступу у військове училище.

У 1989 році вступає до Рязанського вищого повітряно-десантного командного училища, яке закінчив 1993 році та отримав звання лейтенанта. Після розпаду Радянського Союзу був виключеним зі списків Російської Федерації як курсант Рязанського училища та зарахований у розпорядження міністра оборони України. Далі проходив службу в Хирівській десантній бригаді на Львівщині (м. Хирів) і через якийсь час був звільнений у запас.

З 1994 року по травень 2005 року займався будівельними роботами у м. Славутичі.

У 2002 році закінчив Чернігівський державний інститут економіки та управління.

З червня 2005 року по 2014 рік працював у ТОВ «Майстер». Це був його особистий бізнес.

З початком війни на сході України добровольцем пішов до Славутицького міського військкомату. Командир розвідувального взводу 1-го аеромобільного батальйону 79-ї окремої аеромобільної бригади.

З серпня 2014-го був старшим на позиції в новому терміналі Донецького аеропорту. Пізніше став заступником командира батальйону з розвідки.

У 2016 – 2017 роках був начальником розвідки – помічником начальника штабу батальйону 79-ї бригади.

26 липня 2017 року після закінчення контракту звільнений в запас. Продовжив працювати в особистому бізнесі ТОВ «Майстер».

У 2019 році повертається на військову службу – помічник начальника розвідки розвідувального відділення штабу 1-ї окремої танкової бригади.

З серпня 2019 року проходив службу у відділі військової розвідки управління розвідки штабу оперативного командування «Північ».

17 лютого 2020 року майор Євген Ареф'єв помер внаслідок інсульту, що стався наприкінці січня під час виконання завдань на території проведення ООС на сході України.

Похований 19 лютого 2020 року на Алеї Героїв кладовища «Яцево» міста Чернігова.

Йому було 47 років. Залишилися батьки, дружина та троє дітей.

Указом Президента України від 3 листопада 2015 року № 622/2015 за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі під час бойових дій та при виконанні службових обов'язків нагороджений орденом «Богдана Хмель-

ницького» III ступеня та відзначений нагрудними знаками міністра оборони України «Знак пошани» та «За зразкову службу», 01.02.2020 року відзнакою командувача ООС «Козацький хрест». 21 вересня 2020 року рішенням Славутицької міської ради майору Євгену Ареф'єву присвоєно звання «Почесний громадянин міста Славутича».

Спогади друга, волонтера, відомого гонщика Олексія Мочанова

Євген... Спартак... Нас пов'язувало більше ніж війна і новий термінал Донецького аеропорту, нас пов'язувала справжня чоловіча дружба... Випускник десантного училища, пройшов школу іноземного французького легіону, справжній військовий, він не уявляв себе в мирному житті...

Євгену довго не давали державну нагороду, а він перший був цього гідний, тому, коли у 2015 році мені дали орден «Богдана Хмельницького» III ступеня, я публічно відмовився від нього, а на орденській книжці написав ім'я Євгена Ареф'єва і відіслав його Жені. Я порахував це справедливим, а в Адміністрації Президента швидко присвоїли такий же орден і Жені. Тепер у нього два ордени – мій і його.

Спогади побратимів з книжки «АД (Аеропорт Донецьк)-242. Історія мужності, братерства і самопожертви»

Хочемо розповісти про людину з позивним «Спартак». Справжній офіцер-професіонал, відповідальний командир, який завжди піклувався про солдатів.

«Кіборг», який захищав Донецький аеропорт. Усі знали його як чесного, порядного товариша, що завжди прийде на допомогу. Він був старшим в обороні двох терміналів, дуже вміло та виважено керував нашими діями. Завдяки йому ми нікого не втратили в нашому оточенні. По військовому фахово була поставлена співпраця між різними постами і терміналами. А ще він був справжнім патріотом України. Для нас «Спартак» – вірець справжнього офіцера.

Спогади матері Валентини Юхимівни Ареф'євої

Женя в мене єдина дитина і все моє життя, мрії та надії були пов'язані з ним. Він ріс спокійним, слухняним хлопчиком. Вчився добре, багато читав. Спочатку любив казки, а пізніше – історичну літературу. В чотири роки декламував напам'ять уривки з «Бородіно» Лермонтова. Любив мене, жалів і завжди допомагав по господарству.

Коли став дорослим і приїжджав у гості – завжди з трояндами. До батьків відносився з повагою і турботою. За службу в АТО говорити унікав, а якщо заходила розмова, то відповідав: «Мамо! Якщо не я, то хто?». Цей вислів був гаслом усіх справжніх патріотів, які розуміли – Україну потрібно захищати. Зараз сенс свого життя я бачу в онуках, їх у мене троє, та головне – гідно нести пам'ять про Сина, який мужньо захищав свою родину і український народ від російських окупантів.

Спогади дочки Юлії Ареф'євої

Коли тата не стало в моєму житті, я відчула безмежний сум і пустоту, бо ніхто не може замінити батька. Увага, яку він приділяв нам з братом, запам'яталася на все життя. Люблю згадувати, як ми з ним шуткували та відпочивали, ходили в кафе і там заказували смаколики, нам з татом піцу, а Вані – картоплю-фрі з томатним соком. А якось він запросив нас на два дні з ночівлею на річку. Ми ловили рибу, варили юшку, купалися та відпочивали. Був випадок,

коли ми прикріпили до вудки брата карася і він у захваті витягнув рибу, думаючи, що сам упіймав. Тато завжди був добрим і уважним, єдине, коли він вимогливо з нами розмовляв – наше навчання, та це і зрозуміло – хотів бачити

нас освіченими... А ще згадую, як тато на кухні одягав свій берет і співав сумну пісню про чорного ворона і ми йому не заважали, а тільки слухали... Останній спогад про батька... Ми стояли на балконі... Тато курив, а я їла морозиво. Сідало сонце і наближався вечір. Ми мовчали і не потрібно було нічого говорити, нам було добре разом, головне – ми були одне у одного. Він самий кращий тато на світі. Я пишаюся ним і радію, що я його донька. Він в моєму серці назавжди.

нашого часу. Ми мовчали і не потрібно було нічого говорити, нам було добре разом, головне – ми були одне у одного. Він самий кращий тато на світі. Я пишаюся ним і радію, що я його донька. Він в моєму серці назавжди.

Інформація зібрана правлінням громадської організації «Єдина родина Чернігівщини» зі слів матері Ареш'свої Валентини Юхимівни.

Черненко
Володимир Вікторович
28. 01. 1995 – 03. 03. 2020

Народився 28 січня 1995 року у селі Мамекине Новгород-Сіверського району Чернігівської області у великій сім'ї, мав двох братів та трьох сестер.

З 2001 року навчався у Мамекинській неповній середній школі, з 2006 року – у Смяцькій загальноосвітній школі I-III ступенів, яку закінчив у 2012 році.

15 травня 2015 року призваний на військову службу до лав Збройних сил України, з 01 березня 2017 року перебував на військовій службі за контрактом.

Старший сержант 13-го батальйону 58-ї окремої мотопіхотної бригади ЗСУ імені гетьмана Івана Виговського.

Загинув 03 березня 2020 року внаслідок снайперського вогню під час виконання бойового завдання біля пгт Зайцеве Донецької області.

Обставини загибелі пояснює командир роти, де служив Володимир Черненко: *«Володька був старшим поста. Пішов на пост. Ворог виявився підступним. Зловив його під час спостереження».*

Похований у селі Мамекине Новгород-Сіверського району Чернігівської області.

Указом Президента України

№ 177/2020 від 12 травня 2020 року «за особисту мужність і самовіддані дії, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Нагороджений нагрудним знаком командира 13-го окремого мотопіхотного батальйону, нагрудним знаком Міністерства оборони України «За зразкову службу» та відзнакою командуючого об'єднаних сил «Козацький хрест» III ступеня.

01 липня 2020 року на пленарному засіданні 24-ї сесії сьомого скликання голова Чернігівської обласної ради Ігор Вдовенко та голова Чернігівської обласної державної адміністрації Андрій Прокопенко урочисто вручили рідним полеглих сіверських захисників державні нагороди (посмертно). Одну з цих нагород було передано сестрі загиблого Людмилі Вікторівні Черненко.

Спогади побратимів:

«Холодно було, і ми з Володею пішли хмиз збирати. По дорозі вирішили дерево сухе спиляти. Воно невелике було. І до половини допиляли. Я цигарку дістав. А Володя мені каже: «Підійди ближче, покажу щось. Але обережно і по тій самій стежці, що прийшли». Присідаємо, а він пальцем вказує на кущик поруч з деревом. Там розтяжка висить. Ми вже те дерево покинули та обережно повернулись в укріплення».

«Він дуже музику любив. Навушники у Володі, мабуть, по всіх кишнях були. Іноді розмовляєш з ним хвилин 15, а він голову повертає і каже: «Ти щось сказав».

Спогади друзів:

«Коли Володя до сестри в село приїздив, то не сидів на місці. Допомагав по господарству. Олена іноді бурчала на нього, щоб відпочив. Каже: «Заходжу до хати, а він на стільчику спить. То так стомився, бо дрова возив».

Автор пошукової роботи Черненко Ірина Олександрівна, керівниця історико-краєзнавчого гуртка «Пізнаємо рідний край» Смяцької загальноосвітньої школи I-III ступенів Новгород-Сіверської міської ради Чернігівської області

Кисельов

Євгеній Валентинович

24. 08. 1969 – 06. 04. 2020

Народився 24 серпня 1969 року у місті Сонячногорськ Московської області, Російська Федерація. Батько був офіцером розвідки Збройних сил Радянського Союзу, і родина часто міняла своє проживання – їздила за місцем служби батька.

У 1976 році Женя пішов до першого класу в Бурятії, місто Улан-Уде – станція Дивізійна. Школа знаходилася у військовому містечку.

У 1981 році батька направили служити в Україну, і хлопчик продовжив навчання у місцевій школі міста Атремівська Донецької області. Згодом родина переїздить до міста Чернігова, і 8-9 класи він учить в Чернігівській ЗОШ № 12, а 10 клас закінчує в Німеччині, бо на той час батько служив уже там, у групі радянських військ. Незважаючи на часті переїзди, зміну шкіл та дитячих колективів, Женя навчався добре і хотів, як і його тато, стати військовим розвідником. Невдовзі його мрія здійснилася.

У 1986 році він закінчує школу і їде в Україну і в цьому ж році вступає на навчання до Київського вищого загальновійськового командного двічі червонопрапорного училища імені М. В. Фрунзе на факультет «загально-військова розвідка».

У 1990 році закінчує навчання, отримує звання лейтенанта і їде служити до Німеччини. В цей час Радянський Союз виводить з Німеччини свої війська, і Євген отримує нове призначення місця служби – місто Тоцьк Оренбурзької області.

У 1991 році відбувся розпад Радянського Союзу, і він повертається в Україну, де рік служить в місті Біла Церква Київської області.

У червні 1992 року отримує нове призначення служби у 292-й окремий танковий полк 72-ї дивізії, що знаходився смт Гончарівське Чернігівського району Чернігівської області – на посаду командира розвідувального взводу у званні старшого лейтенанта.

З 1993 - 1994 року – командир розвідки роти .

З 1994 – 1999 року – начальник розвідки 1-ї окремої танкової бригади.

Послідовно отримує звання капітана та майора.

З 1999 – 2010 року отримує нове призначення по службі у командно-розвідувальний центр в місті Чернігові, де служить заступником командира військової частини по оперативній роботі та отримує звання підполковника.

Під час служби в Чернігові у 2006 році на заочній формі навчання закінчує Національну академію оборони України – факультет військової розвідки.

У 2010 році переведений до Генерального штабу ЗСУ у місто

Київ на посаду старшого офіцера, де згодом стає начальником розвідувального відділу управління спеціальних операцій Генерального штабу ЗСУ та отримує звання полковника.

У 2014-2015 роках виконував спецзавдання у зоні бойових дій проти російсько-терористичних угруповань у зоні АТО. Він завжди відчував себе патріотом України, добре знав військову справу і був корисним українській армії та своєму народу.

2015-2016 роках – слухач Київського національного уні-

верситету оборони України ім. Івана Черняхівського. Факультет – управління військами.

У 2016 році у відповідності до закону України про Збройні сили України створюється окремий рід військ ЗСУ – Сили спеціальних операцій, де він очолює розвідувальне управління штабу командування ССО. В цьому ж році він виконує і спецзавдання у зоні АТО/ООС.

У 2018 році закінчує служити на посаді начальника розвідувального управління штабу Командування ССО та виходить в запас.

Як справжній офіцер, з великим військовим досвідом, відчуває потребу бути корисним українській армії, не може працювати на цивільних посадах і має велике бажання повернутися на службу.

У 2020 році отримує пропозицію продовжити службу у департаменті персоналу Адміністрації Державної Прикордонної служби України на посаді старшого офіцера бойової підготовки прикордонників. Займається організацією навчання та перенавчання особового складу ДПС України.

По складу характеру Євгеній Валентинович був справедливою, відповідальною та дуже вимогливою як до підлеглих, так і до себе людиною. Не давав собі перепочинку, служив, багато навчався, навчав інших, мав великий досвід роботи, одним словом – справжній командир і розвідник. А ще він був патріотом своєї країни і часто про це говорив. Напевно тому і виконував спеціальні завдання в зоні АТО/ООС, бо розумів складність обставин, в яких перебувала українська армія. Все він встигав і робив це чітко і якісно, та не вистачало часу на себе, на своє здоров'я, не ходив по лікарях, не мав часу обстежити свій організм. Психологічне та фізичне навантаження далося взнаки і наздогнало полковника в мирному житті – серце не витримало.

6 квітня 2020 року він помер від серцевої недостатності.

Похований в м. Чернігові на квадраті Героїв АТО/ООС кладовища «Яцево».

Нагороджений відзнакою Президента «За участь в антитеро-

ристичній операції», відзнакою начальника Генерального штабу ЗСУ нагрудним знаком «Учасник АТО», медалями та відзнаками.

Спогади матері Кисельової Тетяни Петрівни

Не можу повірити, що мого єдиного сина Жені вже немає з нами. Я згадую його кожного дня і чекаю, що раптом все це сон і він приїде у гості. В нашій родині було два офіцери, два полковники – батько і син. Для Жені батько – приклад для наслідування, тому і продовжив військову династію – став розвідником, а для мене Женя завжди був дорогим синочком. В дитинстві слухняним і ніжним, як дівчинка, дорослим – турботливим та чуйним сином. Я пишалася ним, бо у школі його хвалили, вчився і дорослим, зробив гідну військову кар’єру, знаходив час для своєї родини і батьків не забував... Коли Женя навчався в училищі, ми постійно листувалися, він писав про навчання, про командирів, про хлопців, а я йому давала поради, підтримувала і вже через багато років він привіз додому мої листи, які зберігав усе життя...

Мені зараз дуже тяжко, бо чоловік і син були моєю підтримкою і захистом, та обидва пішли в засвіти, а я залишилася зовсім самотньою – тільки і радості, що онучки, та вони живуть далеко...

Спогади товариша по службі Вячеслава Карачова

Ми познайомилися восени 2001 року, коли я прибув до міста Чернігова для подальшого проходження служби. Євгеній Кисельов служив заступником командира частини по оперативній роботі. Довгий час, перебуваючи моїм прямим начальником, був для мене Євгенієм Валентиновичем. Перше враження під час роботи – вимогливий, суворий, але справедливий начальник, який з повагою відноситься до підлеглих, цікавиться їхніми проблемами та намагається допомогти. Згодом я побачив грамотного офіцера, професіонала з великої літери, про якого кажуть: «З ним би я пішов у розвідку». З часом ми затоваришували, і я отримав вірного і надійного друга. Він міг бути уважним, вислухати і порадити у складну хвилину, на відпочинку – бути душею компанії, особли-

во коли поряд наші родини. Я бачив його турботу про дружину і маленьку донечку Василису, для якої, по його запрошенню, я став хресним батьком і обіцяв піклуватися.

Зараз, коли Жені немає, я стараюся підтримувати його родину, бо знаю, що він би вчинив так само. Дуже шкода, що така гідна людина, яка здатна була зробити багато корисного для суспільства, так рано залишила нас.

Світла та вічна пам'ять другу.

На сторінці Командування Сил спеціальних операцій ЗС України в соцмережі Facebook повідомили:

«Пішов із життя Євген Валентинович Кисельов, полковник, розвідник, чия діяльність завжди була під грифом «цілком таємно». Про нього не писали в офіційних ЗМІ. Мав честь служити разом у Силах спецоперацій», – написав військовий Сергій Ципіха.

«Справжній Воїн, професійний розвідник, досвідчений наставник. Командування Сил спеціальних операцій ЗС України висловлює глибокі співчуття рідним і близьким Євгена Валентиновича».

Інформацію до біографії надали мати Кисельова Тетяна Петрівна та дружина Кисельова Оксана Миколаївна.

**Михайлівський
Олександр Петрович**
08. 05. 1980 – 31. 10. 2020

Народився 8 травня 1980 року в с. Сніжки Ставищенського району Київської області, де згодом пішов до першого класу.

З часом родина переїхала в с. Журавлиха Київської області, де у 1996 році він закінчив Журавлиську ЗОШ.

З 26. 07. 1996 року – курсант Національної академії Державних

Прикордонних військ України ім. Б. Хмельницького, яку успішно закінчив 12. 08. 2000 року.

У цьому ж році був призначений на прикордонну заставу «Добрянка» Чернігівського прикордонного загону для проходження військової служби.

У 2001 році переведений на заставу «Радуль», де познайомився з майбутньою дружиною Катериною. Наступне місце служби – прикордонна застанва «Дніпровське», де він був першим її начальником та розпочинав будівництво застави.

У 2003 році переведений на заставу «Гірськ» начальником застави. Саме у цьому ж році він одружився.

У 2005 році – слухач 1-го факультету Національної академії ДПСУ у м. Хмельницькому, який давав можливість призначатися на керівні посади. Академію закінчив успішно 23 червня 2007 року.

По закінченні навчання розподілений на проходження військової служби в Західне регіональне управління, комендатура «Великий Березний» на посаду начальника штаба.

З комендатури «Великий Березний» був переведений на посаду

начальника відділу прикордонної служби «Косино».

У 2009 році повернувся служити в Чернігівський прикордонний загін.

З 2009 року по 2014 рік займав керівні посади у багатьох прикордонних загонах м. Луцька, Житомира, Овруча та Чернігова.

У 2015-2016 роках у складі Чернігівського прикордонного загону полковник Олександр Петрович Михайлівський брав участь у бойових діях проти російсько-терористичних угруповань на території Донецької області. Часто виїжджав у службові відрядження в зону АТО, де перебували українські прикордонники, які захищали наші кордони.

З 2015 по 2020 рік був заступником начальника Чернігівського прикордонного загону з персоналу.

З січня 2020 року обіймав посаду заступника начальника Західного регіонального управління з персоналу – служив у Львові. Це була остання його посада.

31 жовтня 2020 року полковник Олександр Петрович Михайлівський раптово помер, внаслідок різкого погіршення стану здоров'я. Стався інсульт.

2 листопада 2020 року похований на Чернігівському кладовищі «Яцево» на квадраті Героїв АТО/ООС.

Йому було 40 років. Залишилася дружина та двоє синів.

Нагороди:

1. 08. 05. 2003 р. нагороджений командувачем ПВУ медаллю «За мужність в охороні державного кордону України».
2. 27. 05. 2003 р. – Президентом України – медаллю «Захиснику Вітчизни».
3. 19.10. 2004 р. – головою ДПСУ – медаллю «За віру та вірність».
4. 20.08.2007 – головою ДПСУ – медаллю «За сумлінну службу в державній прикордонній службі України».
5. 15. 06. 2012 – головою ДПСУ – медаллю «15 років сумлінної служби».
6. 17.08.2015р. – головою ДПСУ– пам’ятною медаллю «15 років. За зразкову службу. Житомирський прикордонний загін».
7. 01.11.2017 – головою спілки ветеранів АТО та силових структур – медаллю «За єдність України».
8. 07. 02. 2018 – Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом медаллю «За жертвовність і любов до України».
9. 20.04. 2018р – головою ДПСУ – медаллю «20 років сумлінної служби».

Спогади побратима та друга полковника ДПСУ Володимира Дроздова

З Олександром Михайлівським ми були не тільки побратимами, а й кращими друзями. Разом служили, разом зі своїми родинами відпочивали, тому був час для спілкування. Ми багато розмовляли про різні події, що відбувалися в країні, про службу на кордоні та про захист Батьківщини, і погляди співпадали. Він був справжнім патріотом України.

Був – боляче вимовляти, але тепер, коли його немає, це особливо відчувається... Олександр Петрович поряд із нами був у строю і охороняв не лише державний кордон, а й турбувався про охорону кордонів своєї душі та родини.

Пройшов майже рік, як його немає серед нас, але і зараз для багатьох він залишається рідною людиною, другом, колегою, офіцером, справжнім захисником України! Відчуття його підтримки не покидає і досі. Суворий та справедливий, вимогливий, але чуйний – він завжди стояв на боці правди і дотримувався свого слова! У повній безвиході Саша впевнено міг дати підказку оточуючим, нібито знав плани

долі та реальні потреби людей. Ці його якості неабияк слугували прикордонникам під час бойових дій у Донецькій області. І досі прояви його офіцерського характеру залишаються в серцях багатьох військовослужбовців Державної прикордонної служби України.

Багато слів Саша не говорив, він діяв, і його слова – короткі та змістовні – одразу приносили спокій і впевненість у майбутньому! Без остраху, твердим кроком Олександр прямував вперед і вів за собою службовими сходинками прикордонників.

Так сталося, що тепер ми залишилися без фізичної присутності Олександра Петровича, бракує слів передати скорботу і відчай, які оселилися в серці, і лише молитва за упокій великої світлої душі вселяє надію у завтрашній день!

Ми цінували його за життя – цінуємо і пам'ятаємо зараз!

Спогади дружини Катерини Михайлівської

Олександр Петрович був дуже люблячим як чоловіком, так і батьком. Він увесь вільний від роботи час приділяв родині. Не забував, звісно, і друзів. Дуже сильно піклувався про мене та

наших дітей. Олександр був порядний, чемний та відданий своїй службі. За час службової діяльності у Петровича і нас (його рідних) сформувалось оточення вірних та надійних друзів, які проживають у різних куточках України. Я пишаюся своїм чоловіком. Не можу прийняти те, що більше ніколи його не побачу. І певно ніколи це не прийму...

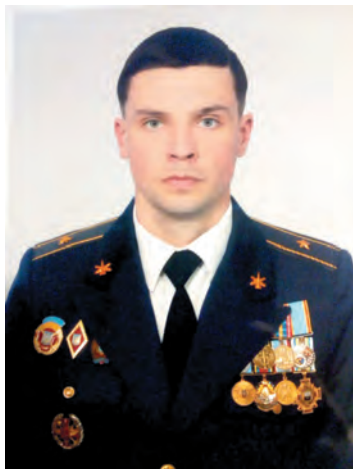
Біографічні матеріали надала дружина Катерина Михайлівська.

Баженов

Мирослав Володимирович

13. 11. 1986 – 07. 01. 2021

Народився 13 листопада 1986 року у військовому містечку Капустин Яр-1 Астраханської області (Росія) в родині військовослужбовців. Коли Мирославу виповнилося 4 місяці, його маму було переведено на нове місце служби в Україну, і вся родина переїхала до міста Прилуки на Чернігівщині.

У 1994 році він пішов до першого класу Прилуцької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 12.

Мирослав змалечку хотів стати військовим, бо був із династії військових, батько, дід і прадід свого часу боронили Україну від ворогів. Захист Батьківщини – це сімейна традиція. З дитинства хлопець мріяв про небо, тому після закінчення 8 класу вступає до Чернігівського військового ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, який з відзнакою закінчив 2004 році. Після завершення ліцею мріє вчитися на льотчика у Харківському університеті Повітряних сил імені І. М. Кожедуба. Проте на заваді стали проблеми зі здоров'ям і юнак вступає на факультет зенітно-ракетних військ.

За розподілом Мирослав потрапив у Херсон, у 208-му зенітну ракетну бригаду в/ч А1836 – начальником обслуги, офіцером наведення 5-го підрозділу частини. Вже за два роки молодий та відповідальний військовий пішов на підвищення і став оперативним черговим командного пункту бригади. На цій посаді прослужив досить тривалий час, аж до кінця 2017 року та зустрічав анексію Криму й початок війни на Донбасі.

Уже розпочавши військову кар'єру, Мирослав Баженов у 2016 році вступив до магістратури історичного факультету Херсонського державного університету – і навіть почав писати свої перші історичні та військово-патріотичні статті. Історія була його другим захопленням. Дорослим брав участь в історичних форумах та разом з однодумцями з Херсонського краєзнавчого музею робив відтворення одягу, зброї та побуту періоду козаччини, брав участь у різноманітних реконструкціях.

На східний фронт російсько-української війни Мирослав Баженов вперше потрапив у серпні 2015 року, в складі 201-ї зенітної ракетної бригади імені гетьмана Пилипа Орлика, у складі військової частини А 2183. Виконання службових обов'язків було пов'язане з безпосереднім прикриттям та наземною обороною підрозділу. До його складу він потрапив за власним бажанням, хоча були спроби і раніше потрапити на війну, ще у 2014 році, в складі добровольчого батальйону «Донбас».

У жовтні 2015 року Мирослав повернувся з зони проведення АТО/ООС додому, в той час дружина була вагітна другою дитиною, і як чоловік породіллі, він, як донор, здав кров. Ось тоді і стало зрозуміло, що з кров'ю щось негаразд. Почалися обстеження, і в березні 2016 року стало відомо, що в нього зляксісне захворювання крові, при якому єдине лікування – це пересадка кісткового мозку від неродинного донора.

До жовтня 2018 року він продовжував виконувати службові обов'язки та спостерігався у військовому госпіталі міста Києва, у відділенні гематології, контролював свій стан. У 2017 та 2018 роках були короткострокові ротації на схід України, і були вони пов'язані з новою посадою, на яку він був призначений – начальник розвідки штабу військової частини А 1836.

У зв'язку з погіршенням стану здоров'я у жовтні 2018 року Мирослав закінчив військову кар'єру в званні «майор» на посаді начальника розвідки штабу в/ч А 1836. Враховуючи, що захво-

рювання було пов'язане з захистом Батьківщини, він отримав статус інваліда війни І-ї групи.

У жовтні 2019 року Мирослав вирушив до Туреччини (Стамбул), де в клініці «Medical park» йому зробили 2 пересадки кісткового мозку від неродинного донора (перша пересадка, на жаль, не дала очікуваного результату). Під час лікування виникли дуже серйозні ускладнення і 7 січня 2021 року він помер в шпиталі м. Стамбула. Війна наздогнала майора в мирному житті.

Йому було – 34 роки.

Залишилися: мати, дружина та двоє діток: донька Мілана 9 років і син Дамір – 5 років.

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ !

Спогади матері Баженової Наталії Борисівни

Мій син Мирослав був для мене всім – опорою та надією.

Він ріс слухняним та спокійним хлопчиком. Жили ми поруч з бабусею та дідусем, яких він дуже любив і поважав. Дід розповідав про зірки, планети, а ще про героїчні подвиги українців. Мирослав любив його слухати, бо дід був для нього взірцем у житті.

Потім ми з сином переїхали у військове містечко, де він пішов до першого класу. Навчався добре, активно брав участь у поза-класних заходах, мав багато товаришів. Уроки робив самостійно і дуже швидко. Я працювала у військовій частині і коли приходила додому, ми готували з ним вечерю. Він любив ліпити пельмені і казав: «Давай, мамо, разом заспіваємо пісню», і ми співали... Тоді були тяжкі часи, заробітну плату не платили. Мирослав з друзями знаходили підробіток, щоб заробити гроші. Він був трудолюбивим хлопчиком, допомагав мені вдома і на городі.

Я можу сказати про свого сина одне: він ніколи не образив мене, ніколи я не чула поганого слова, завжди підтримував у тяжку хвилину, був достойним сином та патріотом України. Я пишаюся ним, люблю і мені його дуже не вистачає...

Спогади дружини Баженової Ірини Вікторівни

Мирослав був надзвичайною людиною! Знайомі ми були практично все життя. Навіть зараз розум відмовляється вірити, що його вже немає. Здається, що це якийсь жахливий сон, і пролунає телефонний дзвінок і я почую його голос чи кроки на сходах... Важко, дуже важко.!!

Ми росли разом, були знайомі змалечку, але зустрічатися стали лише після закінчення школи. Завжди усміхнений, уважний, надійний хлопець, який знає, чого хоче від життя, і впевнено крокує до своїх мрій. Здавалося, не було нічого, щоб могло його зламати... Ми прожили 10 щасливих років у шлюбі.

Для мене Мирослав був опорою та підтримкою! Ми все ділили порівну: горе та радість, сум та веселощі. Дуже багато чого пережили, але завжди знали, що ми з

усім упораємося, адже ми є одне у одного! Все, що він робив, було заради сім'ї та дітей! Мирослав сам виріс без батька, тому своїм дітям намагався дати те, чого не було в нього. Діти прислухалися до його думки і зараз їм не вистачає батька... вони дуже сумують, немає жодного дня, щоб ми не згадували про нього.

Мирослав був дуже чуйною та «світлою» людиною, ніколи не проходив повз, якщо комусь потрібна допомога. Великий оптиміст, він багато працював над собою, постійно накопичував знання та пізнавав щось нове. Завжди щось читав, захоплювався археологією та історією, був справжнім патріотом своєї кра-

їни! Хоч народився він у Росії, та своєю Батьківщиною вважав Україну! Мріяв зробити гідний музей російсько-української війни в рідному місті Прилуки. Завдяки його друзям-волонтерам, які підтримували і наразі підтримують та наповнюють музей військовими артефактами, мрія Мирослава не пішла разом з ним. Я безмежно вдячна кожному, хто долучається і допомагає здійснити його мрію! Спочивай з миром, наш янголо-охоронець, наш герою!!!

Спогад громадської активістки Наталії Лютікової

...На кладовищі було холодно, йшов сніг, були рідні й друзі, священник говорив прості мудрі речі, і якоїсь миті, перед тим, як побратими мали дати потрійний залп, несподівано вийшло сонце. Яскраве й тепле, воно зігріло усіх. Це був знак, що Мирослав пішов у кращий світ, навіки залишившись ангелом-охоронцем для своєї сім'ї. Але й у житті він був людиною світлою, непере-січною. Людей такого гатунку дуже не вистачає нашій Україні. А ще Мирослав Баженов мріяв створити в рідних Прилуках музей історії АТО – аби зберегти спогади про сучасну війну вже для своїх онуків. Здійснити мрію не встиг. Утім продовжити його справу пообіцяли його друзі. Ми завершимо твою справу життя – зробимо музей АТО в Прилуках.

Згадує волонтерка Іванна Поровська

Він був світлим, чесним і розумним. Так шкода, але дива не сталося... Війна не злякала тебе, Майоре. Ти гідно, як воїн, захищав свою країну, а от хвороба, з якою ти так боровся, забрала тебе... Царство небесне.

Спогади друга Владислав Созонова

Мирослав залишиться в наших серцях назавжди. Дуже хороша була людина, друг і колега. Таких офіцерів, як Мирослав нема. Він завжди бачив світло навіть там, де була суцільна темрява. Він був дуже позитивним. Завжди допомагав у тяжку хвилину. Мені неймовірно складно повірити в те, що його більше нема з нами. Наче зовсім недавно говорив з ним – і, як завжди, чув лише позитив. Його голос досі в моїй голові. Пам'ятаємо, любимо, сумуємо.

Записано Житніковою Людмилою Володимирівною зі слів матері Баженової Наталії Борисівни

Петраускас
Сергій Сігітасович
(позивний «Ящур»)
18. 12. 1977 – 22. 02. 2021

Народився 18 грудня 1977 року в м. Ічні Чернігівської області. Мати – росіянка з м. Ростов-на-Дону, батько – литовець. Сергій та його молодший на 14 років брат Олександр – патріоти своєї країни, котрі добровольцями пішли захищати Батьківщину. Спочатку рік воював Сергій, а потім на фронт відбув і Олександр.

Навчався Сергій у Ічнянській с/ш №1 ім. С. Васильченка, яку закінчив у 1994 році.

Потім півтора року служив у Збройних силах України – був бійцем Національної гвардії.

Після служби в армії працював автоелектриком в Ічнянському АТП, 4 роки в Києві пожежником-димозахисником, потім столяром на будівництві. Був активним учасником Помаранчевої революції 2004 року (в той час працював поблизу в «Київбетон-сервісі», тож після роботи відразу спішив на Майдан).

З 1 грудня 2013 року (після жорстокого побиття беркутом студентів) Сергій удруге вийшов на Майдан і став активним учасником Революції Гідності. Член Всеукраїнського об'єднання «Майдан», безпосередній учасник усіх «гарячих» подій на Майдані Незалежності.

З початком російської агресії на сході України, на початку березня 2014 року, Сергій одним із перших записався добровольцем для захисту суверенітету України. Вже 19 березня в телефонному режимі був мобілізований у Гончарівське, де ввійшов до складу 1-ї танкової бригади. Після кількох місяців навчання отримав

сучасний танк «Булат» № 615 і в числі добровольців був відправлений в зону проведення АТО. Перший бойовий досвід Сергій отримав поблизу Луганська. Обороняв Луганський аеропорт, разом з побратимами забирав тіла загиблих воїнів-десантників із підбитого російськими літака ІЛ-76. Захищаючи Луганський аеропорт, Сергій танк був добре пошкоджений «Градом». Під мінометним обстрілом ворога його відремонтували і почали відхід. Сергій вивіз на своїй броні 40 чоловік, яким загрозувало оточення ворогом. Танк був уже не придат-

ний для ведення бойових дій – з пробитими баками, посіченими кулеметами. 4 вересня Сергія відправили на ротацію.

Після демобілізації у 2015 році разом зі своїм бойовим побратимом Олегом Куриленком заснували громадську організацію «Спілка учасників бойових дій АТО Ічнянського району», яку очолив С. Петраускас.

З 2017 року Сергій служив за контрактом у Ічнянському райвійськкоматі. На початку 2018 загартований у боях воїн удруге потрапив на фронт – це було відрядження у

72-у ОМБр ім. Чорних Запорожців, яке тривало до кінця року. У жовтні 2020-го, підписавши річний контракт, знову пішов служити у 72-гу бригаду.

22 лютого 2021 р. російський агресор поблизу шахти «Бутівка», в районі Авдіївки, обстрілював наші позиції з ручного протитанкового гранатомета. Сергій отримав тяжкі поранення, несумісні з життям.

Похований 24 лютого 2021 року в Ічні.

«Я якраз стояв на своєму посту і почув постріл з гранатомета, як виє снаряд. Присів в окоп. А тут таке...», – про останні хвилини життя Сергія з сумом розповідає **ічнянець-побратим Олег Молібог**. Вони служили в одній роті. Сергій помер, коли йому надавали медичну допомогу.

Для бойових товаришів Сергій Петраускас назавжди лишиться сміливим, веселим та позитивним, згадує О. Молібог. А також Воїном, який з честю виконав свій військовий обов'язок.

Це велика втрата для України, для Ічнянщини, для сім'ї, яка мешкає у Більмачівці. «Він для нас був усе!», – каже найстарша донька Катерина, яка разом із братом Янісом та найменшою сестричкою Ангеліною залишилися без батька. Вдовою стала дружина Галина. Чоловік був хазяйновитим, мав золоті руки.

Втратила сина мати Валентина, а її другий син Олександр – брата.

Поховали Сергія Петраускаса з військовими почестями в його рідному м. Ічні 24 лютого 2021 року.

Гурток «Відродження».

Керівник – Магдибор Іван Григорович, учитель історії Ічнянської гімназії ім. Васильченка Ічнянської міської ради м. Ічня Ічнянської ОТГ.

Шпак Володимир Віталійович

13. 03. 1984 – 06. 04. 2021

Народився 13 березня 1984 року у місті Чернігові.

У 2001 році закінчив Чернігівський колегіум № 11.

У 2006 році закінчив Чернігівський державний інститут економіки за спеціальністю «Економічна кібернетика».

У 2005 році закінчив військову кафедру при Харківському університеті ПС ЗСУ та отримав звання

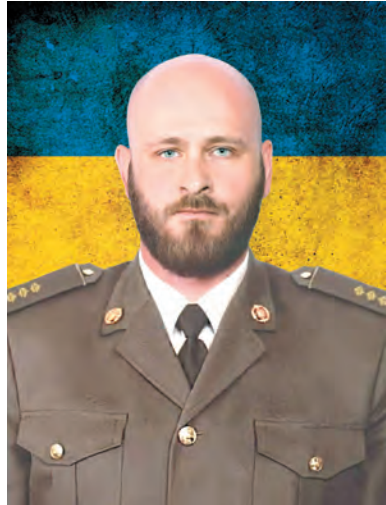
молодшого лейтенанта. Довгий час займався підприємницькою діяльністю.

З 2014 по 2018 рік – інструктор Центру тактичної підготовки СОТа. Займався домобілізаційною підготовкою військовослужбовців та цивільного населення. Здійснював підготовку резервістів 21-го батальйону територіальної оборони.

У 2015 році пройшов десятиденні збори при В1688 на посаді командира взводу ВОС № 0210003.

У 2018 році підписав контракт зі Збройними силами України.

Старший лейтенант, командир протитанкового взводу роти вогневої підтримки 13-го окремого мотопіхотного батальйону 58-ї

окремої мотопіхотної бригади імені гетьмана Івана Виговського (м. Конотоп Сумської області).

З 05. 02. 2018 по 23. 05.18 – командир гранатометного взводу роти вогневої підтримки, ВОС-0210003, військової частини А4427.

З 23. 05. 2018 року до квітня 2021 року служив командиром протитанкового взводу роти вогневої підтримки ВОС-0306003 в/ч А 4427. Загинув 06 квітня 2021 року внаслідок мінометного обстрілу українських позицій в районі селища Невельське Ясинуватського району Донецької області.

Похований на Алеї Героїв кладовища «Яцево» м. Чернігова.

Нагороджений:

23 квітня 2019 року «Почесним нагрудним знаком командира 13 ОМПБ».

Медаллю «За участь в антитерористичній операції».

20 серпня 2020 року медаллю «За службу Україні».

Спогади матері Шпак Світлани Олександрівни.

Володю згадую завжди веселою і слухняною дитиною. В школі вчився добре, дружив з рідним братом та іншими хлопчиками. На канікулах їздили у село Черниш до бабусі і дідуся, не цуралися ніякої роботи. Володя вмів копати, косити і робити будь-яку селянську роботу. Ще зі школи він захоплювався історією і багато читав історичних книжок та про військові події. Вже тоді він мріяв стати військовим, а, ставши дорослим, дитяче захоплення привело його в історично-пошуковий клуб

«Камрад», де він зробив багато корисного для пошуків загиблих воїнів Другої світової війни...

Коли почалися буремні події на сході України, сказав мені: «Мамо, я підписав контракт зі Збройними силами України, бо я офіцер, давав присягу захищати Батьківщину, то мій обов'язок зараз бути там...». Хоча мені було дуже страшно за сина, не відмовляла, бо знала, що зробить як задумав... Передзвонювалися часто, та Володя нічого не розповідав, що там відбувалося, жалів, щоб не хвилювалася... Та материнське серце боліло, бо ж війна, і матері України отримували повістки про смерть синів. Дуже переживала, і одного дня і я отримала цю страшну звістку... Ще немає і двох місяців, як загинув Син, і я кожного дня їду на кладовище вклонитися та поговорити з ним і не можу змиритися, що його вже немає... Пишаюся своїм Володею і зроблю все, щоб гідно нести про нього пам'ять і щоб люди не забули, якою дорогою ціною в Україні мир...

Спогади брата Вадима Шпака

З самого дитинства Вова був дуже непосидючою дитиною. Ми проводили багато часу разом, особливо на канікулах. Ходили на рибалку, купались у річці, ходили в ліс по гриби або просто з хлопцями посмажити сало на вогні, катались на велосипедах. Як і всі діти, бувало, робили шкоду, навіть бились, потім мирились. Вова був дуже веселий і сміливий, тому іноді приходилось захищати від старших хлопців, бо не всі розуміли його витівки.

З початком війни, вже дорослим, не залишився сидіти на дивані. Займався у Центрі тактичної підготовки СОТа на посаді інструктора. Проводив лекції з патріотичного виховання дітей. Займався спортом, стрільбою, вивчав історію України, брав участь у пошуках загиблих воїнів Другої світової війни. Останнім часом ми майже не спілкувались, але я пишаюся своїм братом.

Я дуже вдячний йому, що він пішов захищати нас та віддав життя заради моїх дітей і інших людей.

Друг Юра Василенко

Володя все своє життя був воїном. До війни вивчився на офіцера, працював у магазині зброї, у вільний час їздив на розкопки, бо був членом пошуково-історичного клубу «Камрад». У 2014 році, коли в Чернігові повинен був пройти марш проросійських сил, Володимир, не будучи членом будь-якої організації, прийшов захищати своє місто з бейсбольною битою. Там ми з ним і познайомились. Він весь час навчався, тренувався, добре знав англійську мову. В 2018 році підписав контракт і пішов захищати свою землю. Став командиром протитанкового взводу. Завжди боровся з алкоголізмом в армії, держав дисципліну, вірив у перемогу і не давав нікому піддаватись паніці. Був хорошою людиною з твердими принципами. Все життя був воїном і загинув, як воїн зі зброєю в руках.

Андрій Нестерець – командир роти вогневої підтримки 13 окремого мотопіхотного батальйону, побратим

Він жив задля України. Я його, як офіцера називав Володимир Віталійович. Він був командиром протитанкового взводу роти вогневої підтримки. Часто залишав роту на нього, коли був відсутній у справах, був упевнений, що все буде добре, навіть не сумнівався у його командирських якостях. Мріяв Володя про натівські стандарти в українській армії, добре знав англійську мову, а тому був серед перших під час навчань з військовими інших країн. Повністю віддавав себе службі у Збройних силах.

Побратим Олександр Лаптії

Згадує, що Володимир був добрим спеціалістом у військовій справі, завжди вдосконалював свої знання і уміння. Був завжди принциповим, мало казав, багато діяв, був завжди відданий своїй справі. Це велика втрата як для країни, так і для міста, завжди залишиться в нашій пам'яті, як взірець справжнього воїна.

Побратим Олександр Мезинцев

У Володимира був позивний «капітан Прайс», скорочено просто «капітан». Не зважаючи на звання – старший лейтенант, він був справжнім капітаном. Завжди у бойових діях ти довіряєш комусь із офіцерів своє життя, йому довіряли.

Найліпший побратим Олександр Мохунь – головний сержант роти вогневої підтримки 13 окремого мотопіхотного батальйону, 58 окрема мотопіхотна бригада ім. гетьмана Івана Виговського, разом пройшли 2 ротації.

Таких людей – одиниці. Він був неймовірної сили духу, був зразком для всього особового складу, кожний військовослужбовець у роті намагався щось від нього перейняти. Розмовляли про майбутнє, як будемо йти до перемоги.

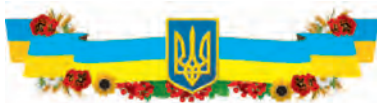

Володимир Мироненко – старший технік 13 окремого мотопіхотного батальйону, побратим

Був дуже уважний до підлеглих, завжди переймався життям хлопців чи щось потрібно. Завжди був зі взводом на передовій,

не цурався ні окопів, ні багнюки, жив з солдатами у бліндажах. Міг більше проводити часу у штабі як офіцер, але вирішив бути разом із простими солдатами, через це користувався повагою у особового складу взводу, яким командував. Був фізично підтягнутим, займався спортом, тягав гирі. Завжди вимагав не знімати засоби особистого захисту. Навіть на перекладині підтягувався у бронезилеті, але він його не врятував. Підтримував дисципліну, але ніколи не кривдив простих солдат.

Інформація зібрана правлінням громадської організації «Єдина родина Чернігівщини» зі слів матері Шпак Світлани Олександрівни.

**Колесник
Павло Сергійович**
23. 03. 1982 – 13. 05. 2021

Народився 23 березня 1982 року у селі Нове Чернігівського району Чернігівської області. У 1988 році пішов до першого класу Седнівської середньої ЗОШ I-III ступенів Чернігівського району, яку закінчив у 1997 році.

Після закінчення 9 класів вступив до Замглайського професійно-технічного училища механізації Ріпкинського району, де здобув професію тракториста.

У 2000 році був призваний на строкову військову службу в Гончарівське.

Після служби працював трактористом ЗАТ НВО «Чернігів-еліткартопля» у смт Седнів.

У 2014 році мобілізований до зони проведення АТО. Служив в 1-й танковій бригаді у Донецькій області. Демобілізувався 25 березня 2015 року і повернувся додому. Працював за фахом у рідному селі.

У вересні 2019 року підписав контракт зі Збройними силами України.

Сержант, старший водій 16-го окремого мотопіхотного батальйону 58-ї окремої мотопіхотної бригади імені гетьмана Івана Виговського (м. Конотоп Сумської області).

Загинув 13 травня 2021 року внаслідок снайперського вогню в районі селища Піски Ясинуватського району Донецької області. Під час обстрілу отримав кульове поранення в голову не сумісне з життям.

Похований 16 травня 2021 року у селі Нове Чернігівського району Чернігівської області.

Йому було 39 років. Залишилися батьки, дружина і донька.

1 грудня 2019 року нагороджений почесним нагрудним знаком від командувача військ оперативного командування «Північ» Сухопутних військ України медаллю «ЗА СУМЛІННУ СЛУЖБУ».

Спогади матері Колесник Галини Іванівни

Для кожної матері її син найкращий, та мій Павлик дійсно був дуже гарною дитиною, слухняною та працьовитою, мав багато друзів. Не цурався селянської роботи, все вмів зробити, допомагав батькам по господарству. В школі вчився добре, улюбленим предметом була математика, а після школи ходив на ставок рибалити і рибою обдаровував усіх родичів. За кілометр від нашого села Нове – ліс, і Павлик ходив по гриби, вмів їх збирати та готувати. А ще він любив тварин, сам доглядав за нашою кобилою Венерою, а потів гасав на ній по селу, а пес Дунай, який зараз живе у нас, дуже сумує за хазяїном...

Та найбільшим його захопленням була техніка, вже у 8 років він сам лагодив свій велосипед, любив щось докручувати та допомагати старшим, і ця любов до техніки перейшла в доросле життя – він став трактористом, працював у ПАТ «Чернігівеліткартопля», і його трактор завжди був доглянутим та відремонтованим.

Коли почалася російсько-українська війна зазбирався воювати, бо переживав, щоб окупанти не прийшли і в наш дім. Пішов захищати і загинув, тепер ми всі плачемо за ним, бо не пройшло ще і місяця з дня загибелі, дуже боляче...

Павло був турботливим і люблячим батьком, а його донька Ірина дуже сумує, що тата не буде на останньому дзвонику в школі, не буде і на весіллі. Він хотів купити дочці квартиру, та не встиг... Іра тепер каже: «Якщо в мене буде син, назву його в честь героїчного діда Павлом».

Мені дуже боляче, що кращі сини України гинуть, а нам, ма-

терям, залишається сумувати та плакати за ними, та я пишаюсь своїм Павлом, який, як справжній чоловік, пішов захищати свою країну і загинув як Герой.

Спогади дружини Колесник Олени Миколаївни

Коли загинув Павло, хтось із друзів сказав, що це була людина великої душі, краще і не скажеш, бо він справді був людиною з великої літери, був люблячим та надійним чоловіком, чуйним та турботливим батьком, а ще не забував і своїх батьків. Для мене – опорою і підтримкою в житті. Як приїздив у відпустку, весь час був з родиною. Мене відвозив і забирав з роботи і говорив, що як повернусь, то буду у всьому допомагати і з роботи заберу, бо я працюю поваром і робота нелегка... Любив їздити з нами відпочивати, а доньку Іринку бачив сильною і мужньою, як він. Хотів, щоб вона вивчилася і здійснила свої мрії... Я була з ним щасливою. Хотілося квітнути і радіти життю, та мій чоловік заплатив життям, щоб раділи і були щасливими інші жінки і діти... Ми часто ходимо до нього на могилку, плачемо та дякуємо за захист. Нам дуже його не вистачає...

Спогад побратима Вячеслава Савроцького

Павло Колесник був справжнім українцем, патріотичним і люблячим свій народ і країну, тому і пішов її захищати в зону ООС. Іноді розповідав про своє село, родину, а я про своїх згадував.

Він довго служив і тому мав великий досвід, був надійною допомогою командирю. Кілька днів тому ми з ним розмовляли,

обговорювали службу, вирішували побутові питання, жартували. Буквально за пів години він пішов заступати на бойове чергування, а о 18.15 нам повідомили, що куля ворожого снайпера обірвала життя нашого побратима. Дуже шкода, що смерть забирає кращих, бо Павло мав багато планів на майбутнє, хотів жити в мирній Україні і розбудовувати її, та не судилося....

Записано Житніковою Людмилою Володимирівною зі слів матері Колесник Галини Іванівни

Каплиця Архистратига Божого Михаїла на честь Воїнів, полеглих за Україну

Чернігівське кладовище «Яцево» – одне із найвпорядкованіших меморіальних місць в Україні.

Майже в центрі його великої території розташований сектор військових поховань воїнів з Чернігова, загиблих при стримуванні та відсічі збройної агресії Російської Федерації на територіях Донецької і Луганської областей.

Ішла війна, молитви за душами загиблих синів українського народу линули над Батьківщиною, а дзвони не вщухали голосити в жалобі...

Звернення до міського голови м. Чернігова В. А. Атрошенка, щодо будівництва каплиці на «Яцево» вперше було порушено ще у жовтні 2015 року Миколою Миколайовичем Шанським – батьком – Андрія Шанського, капітана (помертню «майор») Національної

гвардії України, полегло під час захисту України 05. 09. 2014 року під смт Бойкове (Тельманове) Донецької області.

Ініціатива щодо будівництва храму на 108 квадраті міського цвинтаря, де поховані борці за волю в російсько-українській війні, була одногосно схвалена громадськістю та ініціативною групою родин воїнів, полеглих за Батьківщину. А в лютому місяці 2016 року, міською радою було виділено кошти для розробки проекту.

8 травня 2016 року, на День Примирення, на квадраті 108 на «Яцево» було урочисто закладено камінь на місці будівництва каплиці з її майбутньою назвою – «Каплиця Архистратига Божого

Михайла на честь Воїнів, полеглих за Україну». Група міського архітектора Тетяни Мазур розробила чотири ескізи, з яких було обрано каплицю у синьо-жовтих кольорах. Координатором будівельних робіт, які розпочались наприкінці 2016 року, стала ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ».

21 листопада 2018 року, у День Гідності та Свободи, день Архистратига Божого Михайла, за присутності керівників Чернігівської ОДА, Чернігівської обласної ради, Чернігівського міського

голови, священнослужителів церков міста Чернігова на чолі з **Євстратієм Зорею**, архієпископом Чернігівським і Ніжинським, у присутності великої кількості гостей з різних областей, членів родин загиблих воїнів, ветеранів російсько-української війни, військових, воїнів-інтернаціоналістів, волонтерів, представників громадських організацій міста та небайдужих містян каплицю «АРХИСТРАТИГА БОЖОГО МИХАЇЛА НА ЧЕСТЬ ВОЇНІВ, ПОЛЕГЛИХ ЗА УКРАЇНУ» було відкрито і освячено.

Почесне право відкрити каплицю «АРХИСТРАТИГА БОЖОГО МИХАЇЛА НА ЧЕСТЬ ВОЇНІВ, ПОЛЕГЛИХ ЗА УКРАЇНУ» було надане міському голові Чернігова Владиславу Атрошенку та Миколі Шанському – голові правління ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ».

Почесне право підняти Державний Прапор України було надане голові ради ветеранів АТО та ООС, ветерану російсько-української війни, підполковнику Андрію Требуху та дітям полеглих захисників: сину капітана, командира танка Т-64 5-ї роти 2-го танкового батальйону 1-ї окремої гвардійської танкової бригади, «Кіборга»

Володимира Титарчука – Едуарду, доньці командира 6-го відділення 1-го взводу спеціального призначення 2-ї роти спеціального призначення 2-го батальйону спеціального призначення (резервного батальйону) «Донбас» Північного оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України Олега Бурлаки – Поліні, сину старшого солдата, стрільця 13-го окремого мотопіхотного батальйону, 1-ї окремої танкової бригади Дмитра Пономаренка – Євгену та доньці старшого солдата, гранатометника 2-го механізованого відділення 2-го механізованого взводу 2-ї механізованої роти механізованого батальйону 1-ї окремої гвардійської танкової бригади Миколи Бруя – Поліні.

Поруч із храмом встановлено пам'ятний знак на честь воїнів, які загинули за незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України.

Біля нього встановлено гільзи із землею з населених пунктів Донецької (смт Тельманове, с. Широкине, с. Прохорівка, с. Логвинове, м. Вуглегірськ, м. Дебальцеве, смт Верхньоторецьке, с. Спартак, м. Торецьк, м. Мар'їнка, м. Краматорськ, с. Орлово-Іванівка та Донецький аеропорт) та Луганської (смт Станиця Луганська,

м. Щастя, с. Жолобок, с. Новоіванівка, с. Оріхове, смт Ізварине, с. Дмитрівка, с. Богданівка, с. Красний Яр) областей, а саме з місць, де пролилася кров наших земляків. Ініціативу нашої ГО щодо гільз із землею з місць загибелі Героїв Чернігівщини втілив ветеран АТО/ООС підполковник Ігор Бизган.

Завдяки його зусиллям було задіяно велику кількість людей – військових і цивільних.

Командування, а саме герой України підполковник Євген Межевікін «Першої окремої танкової Сіверської бригади» з розумінням поставилося до звернення і в короткий термін часу було надано десять гільз калібру 100 мм та п'ятнадцять 30 мм гільз.

Землю з місць загибелі воїнів для закладення їх у гільзи привозили волонтери та побратими із зони бойових дій.

Прозорі кришки на гільзи виготовляли студенти факультету трудового навчання Чернігівського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

На поминальні дні та у державні свята збираються родини, представники влади, церковні служителі, ветерани, військові, волонтери, містяни і всі разом ушановують у молитвах та спогадах пам'ять Героїв Чернігова, Чернігівщини та усієї України, полеглих за цілісність, суверенітет, незалежність та територіальну цілісність України.

Завдячуючи комунальному підприємству «Спеціалізований комбінат комунально-побутового обслуговування» Чернігівської міської ради, каплиця, територія навколо неї та квадрати, де поховано полеглих воїнів, у будь-яку пору року впорядковано, священнослужителі Чернігівської церкви великомучениці Катерини проводять богослужіння, читають молитви за упокій душ воїнів, які стали Синами Божими. Матері загиблих воїнів з громадської організації «Єдина родина Чернігівщини» беруть безпосередню участь у догляді за каплицею, за храмом Божим, який став таким для душ їхніх загиблих синів...

Державної значимості й урочистості цьому місцю додає висо-

ченний флагшток, на якому майорить жовто-блакитний прапор України, сповіщаючи про те, що на цьому місті поховані сини українського народу, які були вірними до кінця Присязі, даній своєму народові, і виконали з честю і гідністю свій обов'язок – захисту Батьківщини від збройної агресії.

Отак і визначилося меморіально-духовне місце на міському кладовищі, яке стало не лише місцем захоронення воїнів, а ще й частиною національної та духовної просвіти суспільства.

Над блакитним куполом каплиці урочисто здіймається до неба хрест, ніби посилає молитви матерів та прихожан саме на небеса, звідки полегли воїни ангелами оберігають свої родини та Україну.

Працювала над матеріалом член правління, координатор з патріотичного виховання ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ» Р. О. Шанська

Меморіальна експозиція «Сіверщина. «Блокпост Пам'яті»

Меморіальна експозиція «Сіверщина. «Блокпост Пам'яті» на честь вшанування та увічнення пам'яті воїнів, полеглих при відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації під час захисту цілісності, суверенітету та територіальної цілісності України на територіях Донецької і Луганської областей з 2014 року – авторський некомерційний проєкт громадської організації «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ».

Ініціатором створення виставки став голова ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ» Шанський М. М. – батько загиблого героя Андрія Шанського. Він запропонував створити пересувну виставку і назвати її «Сіверщина. «Блокпост Пам'яті». Цю ідею підтримали члени правління ГО і родини Воїнів, загиблих в російсько-українській війні.

Головною метою меморіальної експозиції мала бути її мобільність, можливість у будь-якому населеному пункті області чи України, у будь-якій школі міста чи області, розказати про героїчних захисників України та ознайомити з їхніми речами, які стали реліквіями не лише для їхніх родин, а й для новітньої історії країни, за незалежність якої вони поклали свої життя.

Виставка розра-

*2017 р. Захід «Єдина родина Чернігівщини»,
м. Корюківка*

хована на широку глядацьку аудиторію різних вікових категорій і має використовуватися для національно-патріотичного виховання підростаючих поколінь у навчальних закладах та суспільних заходах, розповідаючи своїми речами та предметами про реальні бої під час захисту Батьківщини від жорсткого, озброєного ворога.

Історія створення виставки

Уклавши речі свого загиблого сина Андрія у ящик з-під гранат РГД-5 у новостворюваному проєкті П. Нетьосова «Блокпост Пам'яті» на початку 2016 року, думки не покидали М. М. Шанського про створення подібної виставки на честь вшанування та увічнення пам'яті полеглих героїв Чернігівщини.

2018. На відкритті виставки в Академії ЕРЧ

Робота по втіленню задуму М.М. Шанського розпочалася на початку 2017 року, і було задіяно велику кількість людей.

Використані ящики з під гранат РГД-5 вишукувалися у невеликій кількості де тільки можна було. Військові відгуквалися на неординарне звернення і допомагали, Північне Територіальне

командування НГУ з м. Києва надало перших 20 ящиків з під гранат, інших 20 ящиків надало Оперативне командування «Північ» та ще 4 ящики – Чернігівський прикордонний загін. Та лєвова частка майбутніх виставкових вітрин з’явилася

2018 р. Укладення особистих речей воїнів у вітрини

завдяки сестрі загиблого Героя Володимира Мальцева – Наталії Купріянчук (120 штук).

Завдяки фінансуванню робіт Чернігівською ОДА, самовідданих праці Департаменту культури, туризму, національностей та релігій Чернігівської ОДА, натхненній та творчій роботі КЗ «Чернігівський бласний центр народної творчості» обпалені військово, почищені, пошпакльовані, прогрунтовані, пофарбовані під «камуфляж» ящики з-під гранат відродилися і стали виставковими вітринами.

Головними експонатами виставки є особисті речі загиблих військових, які розміщені у вітринах-ящиках від боеприпасів.

На кришках ящиків розміщені світлини героїв та їхні короткі біографічні дані, життєвий шлях, дата і обставини загибелі, на склі розміщені державні та народні нагороди.

У внутрішній частині вітрин знаходяться особисті речі загиблих Воїнів, надані родинами Героїв – це і документи, які вціліли чи наполовину вціліли, запальнички, компаси, ручки, мобільні телефони, фотоапарати, блокноти, футболки, ремені та інші речі, якими користувалися воїни за життя до загибелі. Внутрішня частина ящика освітлена світлодіодною підсвіткою, яка з’єднала

2018 р. Чернігівський обласний палац дітей та юнацтва

послідовно всі вітрини експозиції. Кожна виставкова вітрина є родинною реліквією.

Під керівництвом відомого художника-дизайнера та монументаліста, голови ГО «Музей сучасного мистецтва» мами, батьки та дружини особисто вкладали речі у вітрини, благословляючи їх на подальше існування серед людей як пам'ять та спогади про героїчно полеглих у російсько-українській війні синів та чоловіків.

Урочисте відкриття виставки «Сіверщина. «Блокпост Пам'яті» відбулося 14 лютого 2018 року в приміщенні Академії державної пенітенціарної служби України. Експозиція складалася з 24 патріотичних скриньок.

Мами та дружини героїв безпосередньо брали участь у роботі виставкової експозиції. При зустрічі з відвідувачами розповідали про героїчних синів Чернігівщини, про їхнє життя та жертвність заради мирного сьогодення.

28-29 січня 2018 року виставка демонструвалася в Крутах, де урочисто відзначалося 100-річчя героїчних подій – бою під Крутами. Вітрини було представлено у виставковому вагончи-

ку, де присутні могли з ними ознайомитися. Виставку відвідала велика кількість людей: від школярів місцевих шкіл, школярів, яких привозили з інших областей до представників духовенства та депутатського корпусу України. У листопаді 2017 року Ніжинським відокремленим підрозділом ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ» була створена виставка «Ніжинщина. «Блокпост Пам'яті»».

27 травня 2018 року на заході «Єдина родина Чернігівщини», який проходив у м. Ніжині, вона була урочисто відкрита.

Готувала виставку голова Ніжинського відокремленого підрозділу, дружина загиблого Героя Яніса Лупікса – Вікторія Вікторівна, якій допомагали та надали спонсорську підтримку депутат Ніжинської міської ради, волонтер Шалай О. В., директор меблевої фабрики «ІНЖЕН» Кондратюк М. В., директор приватного підприємства «Кур'єр» Копиця О. Г.

13 ящиків з під гранат надав 169 навчальний центр смт Десна. Всі родини загиблих воїнів активно брали участь у підготовці вітрин, особисто вкладали речі своїх рідних. Були підготовлені 13 вітрин.

Виставка знаходиться у музейній кімнаті НОМТЦК та СП «Ніжинський військовий комісаріат» та демонструється на всіх державних та патріотичних заходах, які проводяться в Ніжині. Демонструвалася вона в Києві, Чернігові і Прилуках. Її відвідали більше ніж 2000 відвідувачів.

У липні 2018 року в Корюківському відокремленому підрозділі ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ» було створено виставку «Корюківщина. «Блокпост Пам'яті»».

Виставка знаходилася у Корюківському історичному музеї. Меморіальні вітрини семи корюківських героїв готувала директорка Корюківського історичного музею Бабиш Людмила Олексіївна.

У серпні 2018 року відбувся захід «Єдина родина Чернігівщини» в смт Корюківка, на якому відбулося відкриття експозиції

«Корюківщина. «Блокпост Пам'яті». Зараз вітрини знаходяться на збереженні в м.Чернігові.

Виставку «Новгород-Сіверщина. «Блокпост Пам'яті» було створено у 2019 році.

2020 р. м. Київ. Форум «Чернігівського земляцтва»

Виставкові вітрини, присвячені героям Новгород-Сіверщини, готувала голова підрозділу Бондаренко Віра Василівна, приїхавши у м. Чернігів з підготовленими речами, та вклала їх у підготовлені вітрини разом з родинами м. Чернігова.

13 жовтня 2019 року в смт Носівка була створена виставка «Носівщина. «Блокпост Пам'яті» та урочисто відкрита в Будинку культури на День Захисника.

Втілення в життя ідеї створення виставки належала матері загиблого Героя Носівщини Володимира Мальцева – Ользі Миколаївні та сестрі Героя Купріячук Наталії Анатоліївні. Допомогали голова ГО Сокіл «Цвіт нації», підприємці, волонтери, вчителі,

староста села Лихачів, активну участь у створенні виставки брали мами і дружини.

Виставка демонструвалася майже у всіх селах Носівського району, а саме: с. Лихачів, с. Мрин, с. Плоске, у грудні 2019 року в гімназії № 1.

У м. Носівка відкрито музей АТО, де виставка отримала постійне місце перебування.

Виставка була представлена в Прилуцькому будинку культури, в м. Києві у Міжнародному виставковому центрі на зібранні «Чернігівського земляцтва», в будинку культури с. Калинівка Броварського району, в міському будинку культури «Прометей».

30 жовтня 2020 року в Дідовецькому районному будинку культури відбулося урочисте відкриття виставки «Прилуччина. «Блокпост Пам'яті» в пам'ять про 13 найкращих синів Прилуччини, які віддали найцінніше – своє життя за територіальну цілісність нашої держави.

Неодноразові презентації меморіальної виставки «Сіверщина. «Блокпост Пам'яті» надихнули родини загиблих героїв Прилуччини на створення своєї виставки, яка б розповідала про своїх земляків, полеглих за Україну.

Родинами було прийнято рішення звернутися про допомогу до Сухополов'янського сільського голови Дениса Росовського і вони її отримали.

Організацією процесу поетапного створення експозиції зайнялась головний спеціаліст з оборонної та мобілізаційної роботи Прилуцької райдержадміністрації спільно з чоловіком.

Підготовчі роботи по перетворенню ящиків з-під бойових гранат до виставкових вітрин тривали біля трьох місяців. Сім'єю Оксани та Сергія Зінець була проведена робота по збору особистих речей загиблих воїнів – героїв Прилуччини. Спільно з родинами загиблих воїнів, особисті речі загиблих Героїв поетапно вкладалися в вітрини, делікатно закріплювались для подальшого транспортування.

Уже в кінці серпня 2020 року виставка була готова, але офіцій-

2021. Виставка на День Дебальцевого у Філармонійному центрі не відкриття було перенесено на 30 жовтня 2020 року у зв'язку з загостренням ситуації з коронавірусною інфекцією на території Чернігівської області.

На виставці вперше для широкого загалу були представлені картини Інни Бойко, доньки загиблого Валентина Бойка та Людмили Григорівни Матяш – мами загиблого Григорія Матяша.

Особлива подяка за фінансову допомогу: директору ТОВ «Прилуцький хлібодар», директору ТОВ «Ресурс-Агро» та ФО Півцям.

У 2018 році пересувна виставка демонструвалася:

Березень-квітень – Чернігівський палац дітей та юнацтва.

Травень – Чернігівський ліцей з підвищеною військовою підготовкою

Червень – м. Ніжин. Захід «Єдина родина Чернігівщини», де її подивилися родини загиблих воїнів з північних районів області.

Липень-серпень – с. Носівка. Будинок культури. День міста.

26 серпня – Корюківка. Захід «Єдина родина Чернігівщини»,

де з нею ознайомилися родини загиблих воїнів з південних районів області.

29 серпня – Київ. Стіна Пам'яті. Вшанування загиблих героїв АТО.

30-31 серпня. Київ. Стіна Пам'яті. Захід «Перше вересня з героєм» для учнівської молоді м. Києва.

Вересень. Чернігів. Арт-студія. Ознайомлення з виставкою групи працівників поліції Донецької області та групи кращих учнів з різних областей України (60 чоловік).

У 2019 році виставка демонструвалася:

1. Січень – урочистості у Крутах, де її подивилося багато людей, які залишили свої вдячні та схвальні відгуки у книзі відгуків виставки.

2. 2 лютого. Чернігівський молодіжний центр. Виставку відвідала міністр у справах ветеранів, яка приїхала до Чернігова з робочим візитом.

3. 24 Лютого. Чернігів. Обласний філармонійний центр. Вшанування героїв Дебальцевого.

Березень–червень та вересень–грудень. Чернігівський молодіжний центр. Демонстрація виставки для учнівської і студентської молоді м. Чернігова і Чернігівської області за розробленим графіком відвідування. Спільна робота ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ», міського відділу освіти та обласного Департаменту освіти.

17 червня. Чернігів. Обласний музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка. Захід «Єдина родина Чернігівщини».

20-25 жовтня. Чернігівський філармонійний центр. Патріотичний захід «Батьківське серце» – спільний захід з ВЦС «Бойове братерство».

У 2020 році виставка демонструвалася:

Січень. Чернігівський філармонійний центр. Другий етап патріотичного заходу «Батьківське серце» – для повнолітніх дітей загиблих героїв.

11 січня. Київ. Урочисті збори Товариства «Чернігівське земляцтво». Виставка демонструвалася у Міжнародному виставковому центрі у м. Києві.

З 26 лютого по 14 березня. Прилуцький район. Дідовецький будинок культури.

23 серпня. Городня. Захід «Єдина родина Чернігівщини». Виставку відвідали родини загиблих воїнів північних районів області.

29 серпня. Сквер ім. Попудренка. День Пам'яті Героїв, що полягли в російсько-українській війні. Вперше виставка демонструвалася не в приміщенні, а біля стели «Герої не вмирають».

У 2021 році виставка демонструвалася.

24 лютого виставка демонструвалася в Чернігівському філармонійному центрі. Захід, присвячений боям під Дебальцевим.

10 березня – с. Калинівка, Броварський район Київської області. Будинок культури. (Виставку запросила Українська православна церква).

З 20 по 30 березня виставка демонструвалася в будинку культури м. Бровари Київської області.

23–26 липня. Місто Заліщики Тернопільської області. Захід, присвячений річниці загибелі героя російсько-української війни Ореста Квача.

Меморіальна виставка «Сіверщина. «Блокпост Пам'яті» іще не завершена. Багато ящиків чекають свого часу на облаштування.

Кожного Воїна, полеглого за Україну, буде вшановано достойно і надовго.

А родини загиблих Воїнів, «Ніколи не здадуть цей «Блокпост Пам'яті», так узагальнила думку всіх родин Людмила Матяш, мама загиблого героя.

Працювала над матеріалом заступник голови ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ» Л. В. Житнікова.

Громадсько-політичне видання

Герої Сіверського краю **Книга пам'яті Чернігівської області**

Збірка матеріалів
обласної пошуково-дослідницької експедиції
дітей і учнівської молоді

Том 2

2016 – 2020 роки

(з доповненнями за січень–серпень 2021 року)

Упорядкування: **Ганна Леонідівна Гладченко,**
Людмила Володимирівна Житнікова,
Микола Миколайович Шанський

Технічний редактор **Г. В. Кухарець**
Комп'ютерна верстка та дизайн **О. П. Журко**
Коректор **О. В. Василенко**

Підписано до друку 04.10.2021.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 16,74.
Наклад 300 прим. Зам.№20037

Видавництво
ПАТ «Поліграфічно-видавничий комплекс «Десна»
14000, м.Чернігів, проспект Перемоги, 62
Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єкта видавничої справи.
Серія ДК № 4292 від 02.04.2012 р.

